

UHERSKÉ HRADIŠTĚ

SOCIODEMOGRAFICKÝ VÝVOJ MĚSTA A PŘÍČINY POKLESU POČTU OBYVATEL

Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra geografie
Olomouc, 2015

Autorský kolektiv: Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D. (vedoucí řešitelského týmu)

Mgr. Richard Hubl (Masarykova Univerzita, Brno)

Mgr. Jan Odehnal

Mgr. Zdeněk Opravil

doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Mgr. Robert Šanda (Masarykova Univerzita, Brno)

Mgr. Petr Šimáček, Ph.D.

doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.

Obsah

1. Úvod	5
2. Vývoj počtu obyvatel.....	6
2.1. Období 1869–2011	6
2.2. Období 1991–2014	8
3. Sociodemografická analýza vývoje města	9
3.1. Porodnost	9
3.2. Úmrtnost	13
3.3. Sňatečnost	16
3.4. Rozvodovost	19
3.5. Potratovost	22
3.6. Přirozený pohyb obyvatelstva	26
4. Migrace	29
4.1. Migrační saldo v letech 1991–2014.....	30
4.2. Podrobná analýza směrů vnitřní a zahraniční migrace: 1991–2012	35
5. Celkový pohyb a prognóza obyvatelstva	44
5.1. Celkový pohyb po roce 1970	44
5.2. Prognózy obyvatelstva (komparace prognóz CRR MU, 2007 a Marvis, 2011)	44
6. Změny ve struktuře obyvatelstva	53
6.1. Struktura podle pohlaví.....	53
6.2. Struktura podle věku	54
6.3. Struktura podle vzdělání	57
6.4. Struktura podle místa narození.....	59
7. Trvalý a obvyklý pobyt ve městě Uherské Hradiště	61
7.1. Metodické poznámky	61
7.2. Trvale bydlící obyvatelstvo ve městě Uherské Hradiště a jeho obvyklý pobyt	64
7.3. Obvykle bydlící obyvatelstvo ve městě Uherské Hradiště a jeho trvalý pobyt	65
8. Emigrační potenciál obyvatel města Uherské Hradiště.....	73
8.1. Hlavní cíl šetření	73
8.2. Metodické aspekty šetření	74
8.3. Výsledky terénního šetření.....	81
8.4. Shrnující poznámky	96
9. Bývalí rezidenti města Uherské Hradiště v suburbánním zázemí města.....	98

9.1. Hlavní cíl šetření	98
9.2. Metodické aspekty šetření	99
9.3. Výsledky terénního šetření.....	102
9.4. Shrnující poznámky	111
10. Závěr	113
10.1. Podstatné poznatky o obyvatelstvu města Uherské Hradiště s důrazem na analýzu příčin jeho poklesu	113
10.2. Doporučení	115
ZDROJE.....	120
PŘÍLOHY	122

1. Úvod

Studie svým obsahem reflektuje problematiku tzv. *shrinking cities*. V jednoduchosti lze říci, že se jedná o proces populačního zmenšování měst. Proces úzce souvisí s fenomény metropolizace a suburbanizace, které byly v podmínkách České republiky odstartovány v 90. letech 20. stol. jako důsledek společensko-politických změn roku 1989. Úbytkem populace je v současnosti postížena řada měst České republiky a lze hovořit o tom, že město Uherské Hradiště není v tomto případě výjimkou.

Celkovému úbytku obyvatel trvalého charakteru město Uherské Hradiště čelí od poloviny 90. let 20. století, přičemž klíčovou složkou tohoto procesu je záporná migrační bilance. Účelem následujícího textu studie je tudíž zhodnotit socio-demografické podmínky, za kterých ve městě dochází k migračnímu úbytku. Opomenuta samozřejmě není ani analýza možných příčin výše představeného procesu a nastínění případných konsekvencí do budoucna.

V úvodní části se studie věnuje analýze vývoje počtu obyvatel, a to z dlouhodobé časové perspektivy, se zaměřením na transformační období. Tato část je následována hodnocením vývoje základních demografických jevů, jimiž jsou zde myšleny porodnost, úmrtnost aj. Následně jsou představeny a interpretovány hlavní poznatky související s migrací. V této souvislosti je pozornost věnována jednak bilanci, analyzovány jsou však taktéž parciální směry migrace, včetně migrace zahraniční. Populační dynamika obyvatel města Uherské Hradiště je dále zaměřena na jejich celkový pohyb, snahou je taktéž predikovat vývoj do budoucna s využitím populačních prognóz. Po podrobné evaluaci dynamiky obyvatel města Uherské Hradiště následuje analýza vývoje základních socio-kulturních struktur, jimiž disponují. Tato část je následována zhodnocením zásadní problematiky vzájemné relace obyvatel s obvyklým pobytem a obyvatel s trvalým pobytem ve městě Uherské Hradiště.

Jestliže doposud představené části studie jsou výsledkem analýzy agregovaných statistických dat, následující části studie metodicky vychází z dat primárních, které byly pořízeny přímo v prostředí funkčního regionu města Uherské Hranice. Tímto postupem je jednak evaluován fenomén emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště, analýze jsou taktéž podrobeni bývalí rezidenti města Uherské Hradiště, kteří v současné době bydlí v zázemí tohoto města.

Závěr studie jednak přináší syntetizující poznatky výzkumu, také však odráží nelehkou snahu formulovat opatření zacílená na eliminaci trvalého úbytku obyvatel z města Uherské Hradiště. I z tohoto důvodu, je možné studii jako celek chápat jako hlavní výstup aplikovaného výzkumu, který obohatil poznání o sociální dimenzi města Uherské Hradiště o nové poznatky. Jejich potenciál spočívá v tom, že je může místní decizní sféra využít pro potřeby plánování budoucího udržitelného vývoje místní komunity.

2. Vývoj počtu obyvatel

2.1. Období 1869–2011

Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel města Uherské Hradiště lze poměrně spolehlivě sledovat od prvního moderního sčítání lidu. To se na území Rakouska-Uherska uskutečnilo v roce 1869. Vývoj počtu obyvatel ve městě Uherské Hradiště (a také ve Starém Městě a Kunovicích) v období let 1869 až 2011 charakterizují tab. 1 a 2 a obr. 1.

Tab. 1: Vývoj počtu obyvatel města Uherské Hradiště v období 1869–2011 (dle dat ze sčítání lidu)

rok	počet obyvatel	indexy	
		Bazický	řetězový
1869	5 659	100,0	.
1880	6 663	117,7	117,7
1890	7 232	127,8	108,5
1900	8 925	157,7	123,4
1910	9 451	167,0	105,9
1921	10 051	177,6	106,3
1930	10 554	186,5	105,0
1950	13 402	236,8	127,0
1961	15 616	275,9	116,5
1970	19 427	343,3	124,4
1980	25 015	442,0	128,8
1991	26 765	473,0	107,0
2001	26 876	474,9	100,4
2011	25 818	456,2	96,1

Zdroj: ČSÚ 2006, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

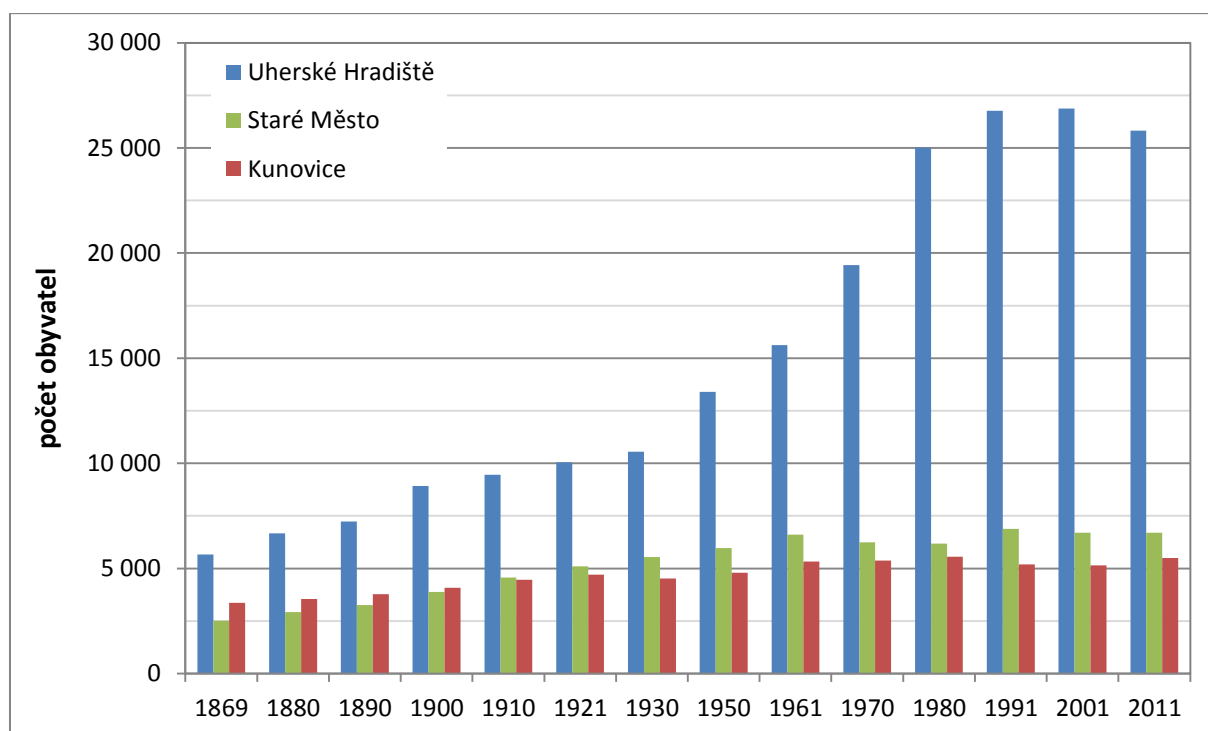
Z tabulek i z obrázku plynou následující důležitá zjištění:

- tempo růstu počtu obyvatel města bylo relativně nejvyšší (měřeno řetězovým indexem) v posledním desetiletí 19. století a v 60. a 70. letech 20. století; takové časové rozložení lze zdůvodnit v prvním případě procesem industrializace a druhém případě procesem socialistické urbanizace,
- růst počtu obyvatel v těchto obdobích byl vázán především na centrální části města (centrum, Mařatice a Rybárny), počet obyvatel jeho „venkovského“ okraje (Jarošov, Míkovice, Sady a Vésy) se zvyšoval jen pomalu,
- v posledních desetiletích 20. století se tempo růstu města zpomaluje; v intercenzálním období mezi roky 1991 a 2001 lze potom na úrovni celého města hovořit spíše o stabilizaci počtu obyvatel a v prvním desetiletí 21. století dochází k významnému poklesu počtu obyvatel města.

Tab. 2: Vývoj počtu obyvatel v městech Uherské Hradiště, Starém Město a Kunovice v období 1869–2011 (dle dat ze sčítání lidu)

rok	počet obyvatel			
	Uherské Hradiště	Staré Město	Kunovice	celkem
1869	5 659	2 505	3 364	11 528
1880	6 663	2 916	3 539	13 118
1890	7 232	3 264	3 776	14 272
1900	8 925	3 879	4 075	16 879
1910	9 451	4 563	4 452	18 466
1921	10 051	5 098	4 698	19 847
1930	10 554	5 544	4 520	20 618
1950	13 402	5 973	4 800	24 175
1961	15 616	6 614	5 333	27 563
1970	19 427	6 245	5 368	31 040
1980	25 015	6 183	5 558	36 756
1991	26 765	6 882	5 195	38 842
2001	26 876	6 691	5 152	38 719
2011	25 818	6 693	5 496	38 007

Zdroj: ČSÚ 2006, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 1: Vývoj počtu obyvatel v městech Uherské Hradiště, Starém Město a Kunovice v období 1869–2011 (dle dat ze sčítání lidu)

Zdroj: ČSÚ 2006, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

- vývoj v posledních letech lze zdůvodnit postupným ukončením procesu koncentrace obyvatelstva, který byl v průběhu 90. let 20. století i ve městech velikostní kategorie Uherského Hradiště postupně nahrazen procesem dekoncentrace, k jejímž charakteristickým rysům patří i probíhající suburbanizace,

- doklad zahájené dekoncentrace je možné vidět i ve zvrácení poměru mezi „centrálními“ a „okrajovými“ částmi města – po roce 1991 se zvětšuje počet obyvatel „venkovských“ čtvrtí a naopak vlastní „město“ obyvatelstvo ztrácí; zintenzivnění tohoto procesu na úroveň celého města je potom patrné i z vývoje mezi roky 2001 a 2011,
- tempo růstu počtu obyvatel ostatních dvou měst souměstí bylo v dlouhodobém horizontu pomalejší než v Uherském Hradišti (počet v Uherském Hradišti v roce 2011 oproti roku 1869 narostl 4,6 krát, zatímco ve Starém Městě pouze 2,7 krát a v Kunovicích 1,6 krát),
- počet obyvatel Starého Města vzrostl nejvíce v 90. letech 19. století a v Kunovicích v 50. letech 20. století, v posledních intercenzálních obdobích počet obyvatel ve Starém Městě a Kunovicích neklesl, v případě Starého Města lze hovořit o stagnaci počtu obyvatel, v případě Kunovic o poměrně výrazném nárůstu.

2.2. Období 1991–2014

Tab. 3: Vývoj počtu obyvatel ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	počet obyvatel k 31. 12.	indexy	
		bazický	řetězový
1990	26 926	100,0	.
1991	26 870	99,8	99,8 *
1992	27 094	100,6	100,8
1993	27 379	101,7	101,1
1994	27 500	102,1	100,4
1995	27 566	102,4	100,2
1996	27 600	102,5	100,1
1997	27 535	102,3	99,8
1998	27 380	101,7	99,4
1999	27 228	101,1	99,4
2000	27 140	100,8	99,7
2001	26 722	99,2	98,5 *
2002	26 527	98,5	99,3
2003	26 421	98,1	99,6
2004	26 280	97,6	99,5
2005	26 131	97,0	99,4
2006	26 007	96,6	99,5
2007	25 865	96,1	99,5
2008	25 677	95,4	99,3
2009	25 551	94,9	99,5
2010	25 393	94,3	99,4
2011	25 454	94,5	100,2 *
2012	25 343	94,1	99,6
2013	25 266	93,8	99,7
2014	25 287	93,9	100,1

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

* ve skutečnosti v letech 1991, 2001 a 2011 hodnoty 100,6 (1991), 99,3 (2001) a 99,5 (2011)

Pro podrobné hodnocení vývoje počtu obyvatel v Uherském Hradišti v období po roce 1990 byla využita Databáze demografických údajů za obce ČR, která se opírá o průběžnou statistiku porodnosti, úmrtnosti a migrace v jednotlivých obcích. Počty osob na počátcích roku, ve kterém proběhlo sčítání lidu, jsou následně korigovány na počty obyvatel zjištěných sčítáním lidu. Např. na konci roku 2000 průběžná statistika ČSÚ evidovala v Uherském Hradišti 27 140 trvale bydlících, ale k 1. 1. 2001 korekce snížila počet trvale bydlících na 26 923 (hlavním důvodem byla nedokonalá evidence zahraniční emigrace). Ve skutečnosti úbytek obyvatel v roce 2001 nečinil 418 obyvatel, ale pouze 201, což i tak bylo nejvíce ze sledovaného období. Řetězový index tedy neklesl na hodnotu 98,5, ale pouze na hodnotu 99,3. Obdobné úpravy v roce 1991 způsobily, že řetězový index neklesl na 99,8, ale ve skutečnosti vzrostl na 100,6 a úpravy v roce 2011 znamenaly, že nedošlo k nárůstu počtu obyvatel (index 100,2), ale k jeho poklesu (99,5). Výše uvedené skutečnosti tedy ukazují, že v Uherském Hradišti rostl počet obyvatel v letech 1991–1996 (nejvíce v roce 1993 o 285 osob), poté docházelo každoročně k poklesu počtu obyvatel, a to až do konce roku 2013. Teprve v roce 2014 byl zaznamenán opět mírný nárůst počtu obyvatel (o 21 osob).

3. Sociodemografická analýza vývoje města

Demografická dynamika zahrnuje množství procesů, které svým způsobem mění stav dané populace. Jednotlivé procesy, mezi něž můžeme v nejširším vymezení zařadit porodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a potratovost, působí ve složité vzájemné provázanosti. Následující analýzu, která je pro zjednodušení rozdělena do několika částí zabývajících se vždy jednotlivým demografickým procesem, je proto nutné vnímat ve výše uvedeném kontextu.

3.1. Porodnost

Úroveň porodnosti zaznamenala v ČR po roce 1990 v souvislosti se změnou reprodukčních postojů mladého obyvatelstva a v souvislosti se změnou ekonomických a sociálních poměrů obecně výrazný pokles. Změny v absolutním počtu živě narozených i v základních ukazatelích porodnosti ve městě Uherské Hradiště v období let 1991 až 2014 detailně zaznamenávají tab. 4 (údaje za jednotlivé roky), tab. 5 (průměrné údaje za čtyři pětiletá období a období let 2011 až 2014) a obr. 2 a 3 (srovnání porodnosti v Uherském Hradišti a České republice).

Z hodnot uvedených v tabulkách vyplývá, že vývoj porodnosti v Uherském Hradišti zhruba sledoval obecné trendy vývoje v České republice:

- nejrychlejší poklesy počtu živě narozených byly zaznamenány v první polovině 90. let, kdy počet narozených dětí poklesl zhruba z 320 až 330 na hodnotu kolem 250 dětí,
- v druhé polovině 90. let byl vývoj v Uherském Hradišti od situace v ČR mírně odlišný, neboť v ČR se již počet rozených dětí zhruba stabilizoval, avšak v Uherském Hradišti bylo možné sledovat pokračování poklesu porodnosti, nicméně jeho tempo ve srovnání s první

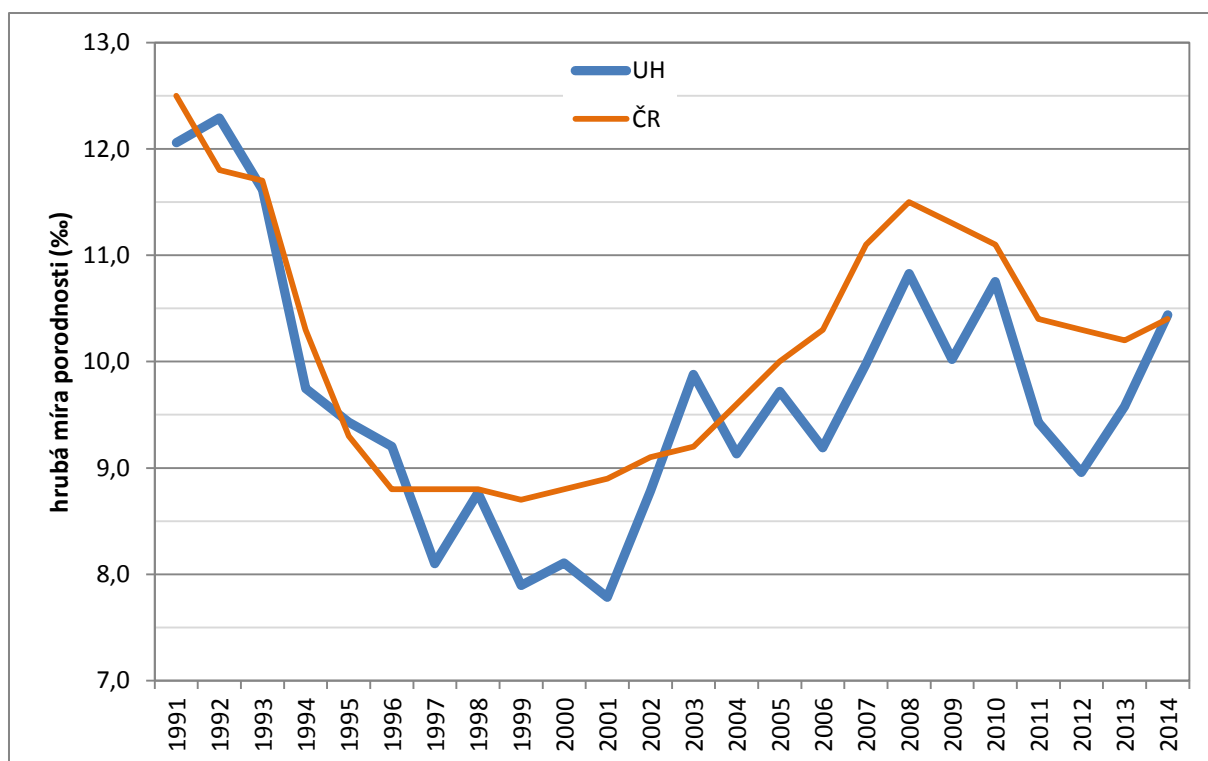
polovinou 90. let bylo menší (nejnižší počet živě narozených dětí byl v Uherském Hradišti zaznamenán až v roce 2001, kdy se zde narodilo pouze 208 dětí),

- v první dekádě 21. století porodnost v Uherském Hradišti roste, avšak daleko pomaleji než v ČR, a to tak, že dokonce v druhé polovině sledovaného období (2006–2010) rozdíl v porodnosti mezi Uherským Hradištěm a celou Českou republikou činil jeden procentní bod (Uherské Hradiště 10,1 ‰ a Česká republika 11,1 ‰),
- po roce 2010 porodnost v Uherském Hradišti (podobně jako v celé ČR) klesá, ale rozdíly se mírně vyrovnávají, nicméně v roce 2012 se živě narodilo pouze 227 dětí, což bylo nejméně od roku 2001.

Tab. 4: Vývoj porodnosti ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	živě narození		živě narození mimo manželství	
	celkem	na 1 000 obyvatel	celkem	podíl (%)
1991	324	12,1	17	5,2
1992	333	12,3	17	5,1
1993	318	11,6	21	6,6
1994	268	9,7	26	9,7
1995	260	9,4	21	8,1
1996	254	9,2	25	9,8
1997	223	8,1	19	8,5
1998	240	8,8	22	9,2
1999	215	7,9	33	15,3
2000	220	8,1	30	13,6
2001	208	7,8	31	14,9
2002	233	8,8	26	11,2
2003	261	9,9	54	20,7
2004	240	9,1	59	24,6
2005	254	9,7	52	20,5
2006	239	9,2	60	25,1
2007	258	10,0	72	27,9
2008	278	10,8	86	30,9
2009	256	10,0	82	32,0
2010	273	10,8	90	33,0
2011	240	9,4	81	33,8
2012	227	9,0	86	37,9
2013	242	9,6	89	36,8
2014	264	10,4	113	42,8

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

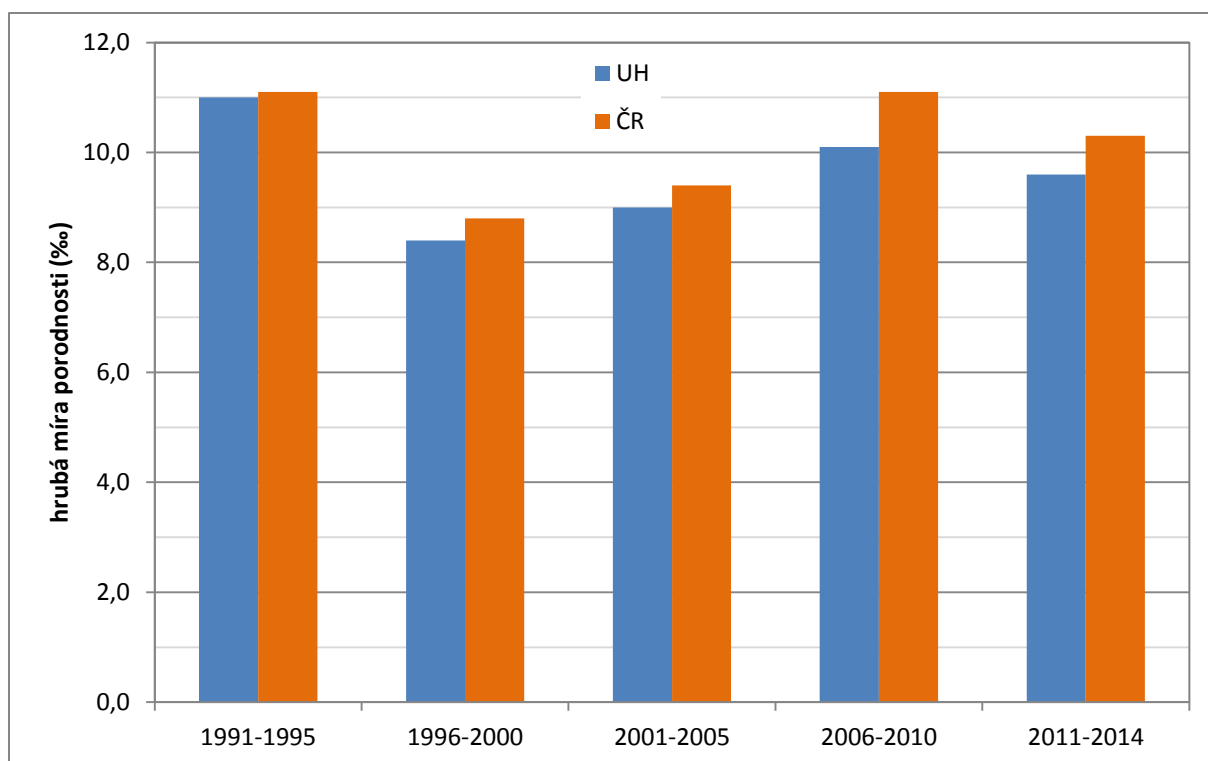
Obr. 2: Vývoj porodnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 5: Srovnání vývoje porodnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	živě narození		živě narození	
	celkem	na 1 000 obyvatel	celkem	na 1 000 obyvatel
1991–1995	301	11,0	114 952	11,1
1996–2000	230	8,4	90 404	8,8
2001–2005	239	9,0	95 412	9,4
2006–2010	261	10,1	115 107	11,1
2011–2014	243	9,6	108 465	10,3
1991–2014	255	9,7	104 718	10,1

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 3: Srovnání porodnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 6: Srovnání vývoje porodnosti mimo manželství ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	živě narození mimo manželství		živě narození mimo manželství	
	celkem	podíl (%)	celkem	podíl (%)
1991–1995	21	7,0	14 376	12,5
1996–2000	25	10,9	17 449	19,3
2001–2005	44	18,4	26 838	28,1
2006–2010	78	29,9	42 407	36,8
2011–2014	92	37,9	48 077	44,3
1991–2014	51	19,8	29 069	27,8

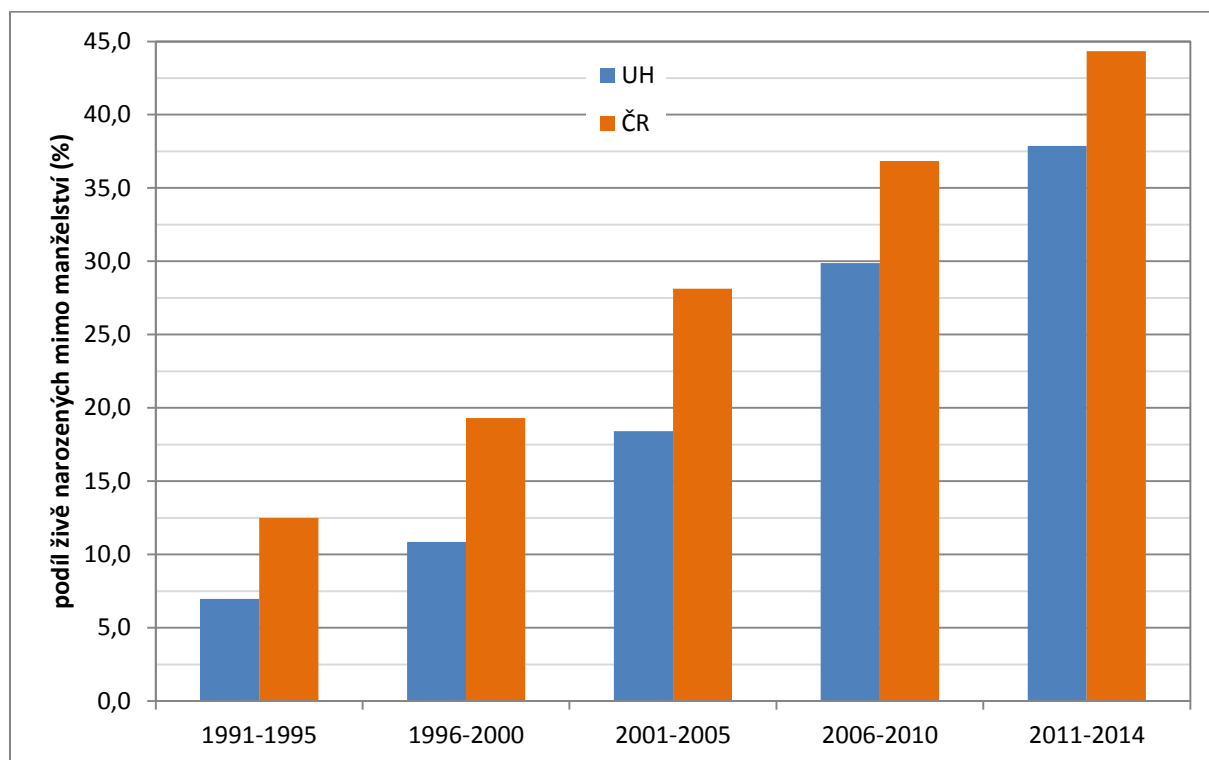
Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Kromě celkového počtu živě narozených se po roce 1990 měnily i některé strukturální ukazatele porodnosti – hovořit lze zejména o:

- výrazném poklesu úhrnné plodnosti, za kterým stálo částečně odkládání rození dětí do vyššího věku; tento ukazatel je totiž změnami časování mateřství značně ovlivněn; v případě prodlužování průměrného věku ženy při narození dítěte totiž dochází k jeho výraznému poklesu; mezi roky 1991 a 2008 se tento průměrný věk postupně zvýšil z 24,7 let na 29,3 let, což odpovídá průměrnému ročnímu růstu o cca jednu čtvrtinu roku věku; od roku 2008 se tempo zvolnilo na roční nárůst odpovídající zhruba 0,1 roku; v roce 2013

pak průměrný věk při narození dítěte dosáhl u žen 29,9 let (v případě Uherského Hradiště již 30 let),

- změně legitimacy narozených, respektive o významném nárůstu podílu dětí narozených svobodným matkám – zatímco na počátku 90. let 20. století se v Uherském Hradišti rodilo zhruba 5 % dětí nesezdaným rodičům, do roku 2014 vzrostl jejich podíl na 42,8 %; to je však méně než činí celorepublikový průměr (viz obr. 4 a data v tab. 6).

Obr. 4: Srovnání porodnosti mimo manželství ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

3.2. Úmrtnost

Úmrtnost představuje spolu s porodností základní populační proces, který se zásadním způsobem podílí na reprodukci obyvatelstva.

Úroveň úmrtnosti zaznamenala v ČR po roce 1990 pozitivní vývoj, neboť došlo jak k určitému poklesu hrubé míry úmrtnosti, tak i – a to především – k poklesu kojenecké úmrtnosti a k nárůstu naděje dožití¹⁾. Příčin tohoto vývoje je celá řada, hovořit lze především o vlivu zkvalitnění lékařské péče (v pracích některých autorů bývají současné změny v intenzitě úmrtnosti starších osob označovány pojmem kardiovaskulární revoluce), změnách životního stylu obyvatelstva, změně ekonomické aktivity apod. Změny v absolutních počtech

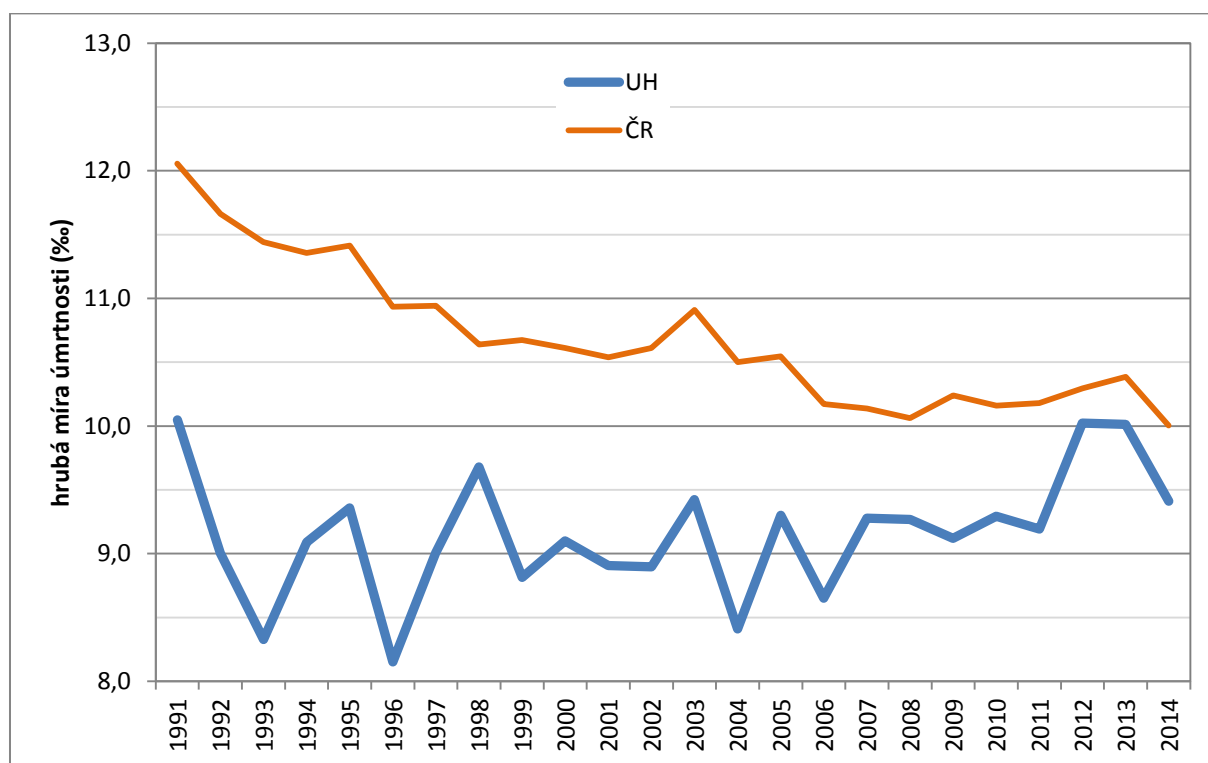
¹⁾ Naděje dožití představuje nejpřesnější míru úmrtnosti, neboť na rozdíl od hrubé míry úmrtnosti není ovlivněna věkovou strukturou obyvatelstva. Takže zatímco do budoucna lze v ČR očekávat vzestup hrubé míry úmrtnosti v souvislosti s demografickým stárnutím obyvatelstva, v případě naděje dožití lze i v dalších letech počítat s mírným nárůstem pravděpodobné délky života.

zemřelých i v základních ukazatelích úmrtnosti ve městě Uherské Hradiště v období let 1991 až 2014 detailně zaznamenávají tab. 7 (údaje za jednotlivé roky) a tab. 8 (průměrné údaje za pětiletá období a období let 2011–2014).

Tab. 7: Vývoj úmrtnosti ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	zemřelí		rok	zemřelí	
	celkem	na 1 000 obyvatel		celkem	na 1 000 obyvatel
1991	270	10,0	2003	249	9,4
1992	244	9,0	2004	221	8,4
1993	228	8,3	2005	243	9,3
1994	250	9,1	2006	225	8,7
1995	258	9,4	2007	240	9,3
1996	225	8,2	2008	238	9,3
1997	248	9,0	2009	233	9,1
1998	265	9,7	2010	236	9,3
1999	240	8,8	2011	234	9,2
2000	247	9,1	2012	254	10,0
2001	238	8,9	2013	253	10,0
2002	236	8,9	2014	238	9,4

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 5: Vývoj úmrtnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

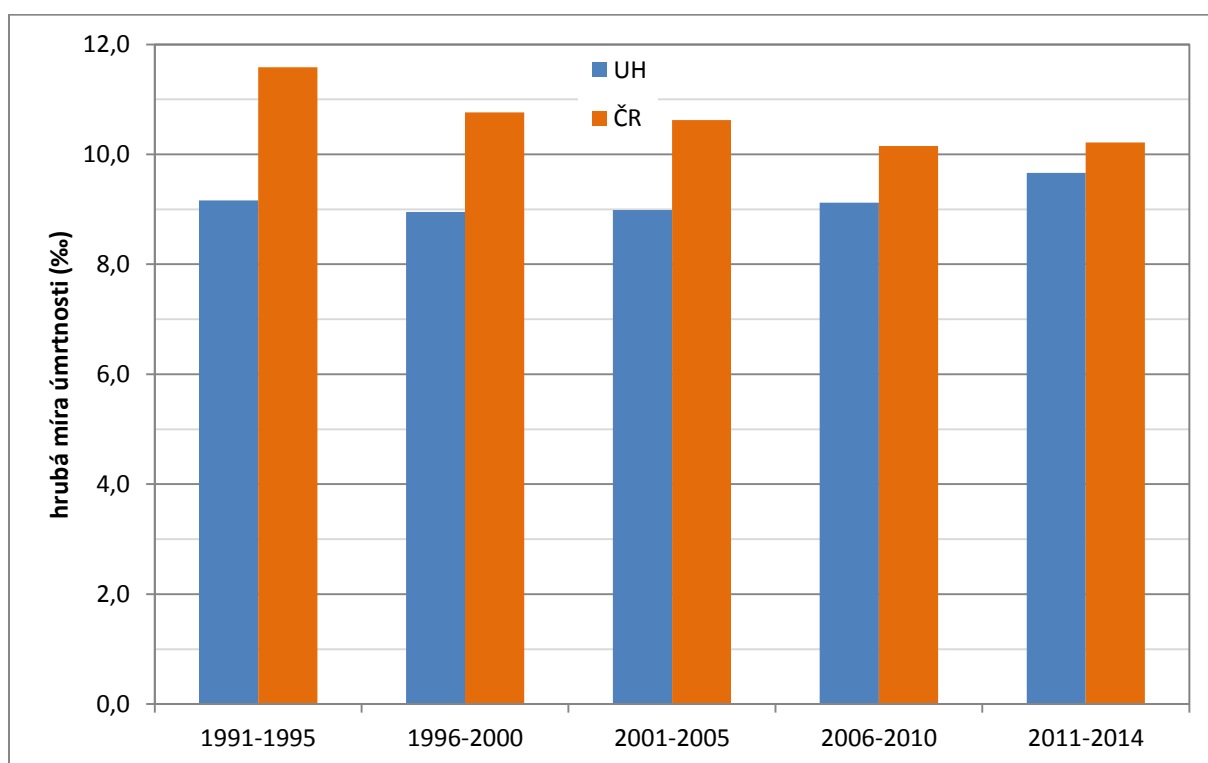
Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Názorné srovnání úrovně úmrtnosti v Uherském Hradišti s celorepublikovým průměrem mezi roky 1991 a 2014 kromě dat v tab. 8 umožňují i grafy v obr. 5 a 6.

Tab. 8: Srovnání vývoje úmrtnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	zemřelí		zemřelí	
	celkem	na 1 000 obyvatel	celkem	na 1 000 obyvatel
1991–1995	250	9,2	119 620	11,6
1996–2000	245	8,9	110 764	10,8
2001–2005	237	9,0	108 480	10,6
2006–2010	234	9,1	105 658	10,2
2011–2014	245	9,7	107 466	10,2
1991–2014	242	9,2	110 520	10,7

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 6: Srovnání úmrtnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Na základě tabulek a grafů lze vývoj úmrtnosti v Uherském Hradišti komentovat následujícími tezemi:

- hrubá míra úmrtnosti je ve městě Uherské Hradiště v celém sledovaném období víceméně stabilizovaná, v žádném roce hrubá míra úmrtnosti nepřekročila hranici 10 ‰; největší počet zemřelých byl zaregistrován v roce 1991 (270 osob), naopak nejméně osob v Uherském Hradišti zemřelo v roce 1996 a 2006 (225 osob),

- důležité zjištění představuje především skutečnost, že hrubá míra úmrtnosti je ve městě Uherské Hradiště po celé sledované období výrazně nižší než činí analogické hodnoty za ČR i když rozdíly mezi městem a celou ČR se zmenšují.

3.3. Sňatečnost

Sňatečnost je proces, který bývá v demografii řazen mezi významné determinanty úrovně porodnosti. Jeho význam sice v posledních desetiletích klesá, neboť stále větší množství dětí se rodí nesezdaným rodičům, nicméně i přesto mu bývá v tradičních analýzách věnována určitá pozornost.

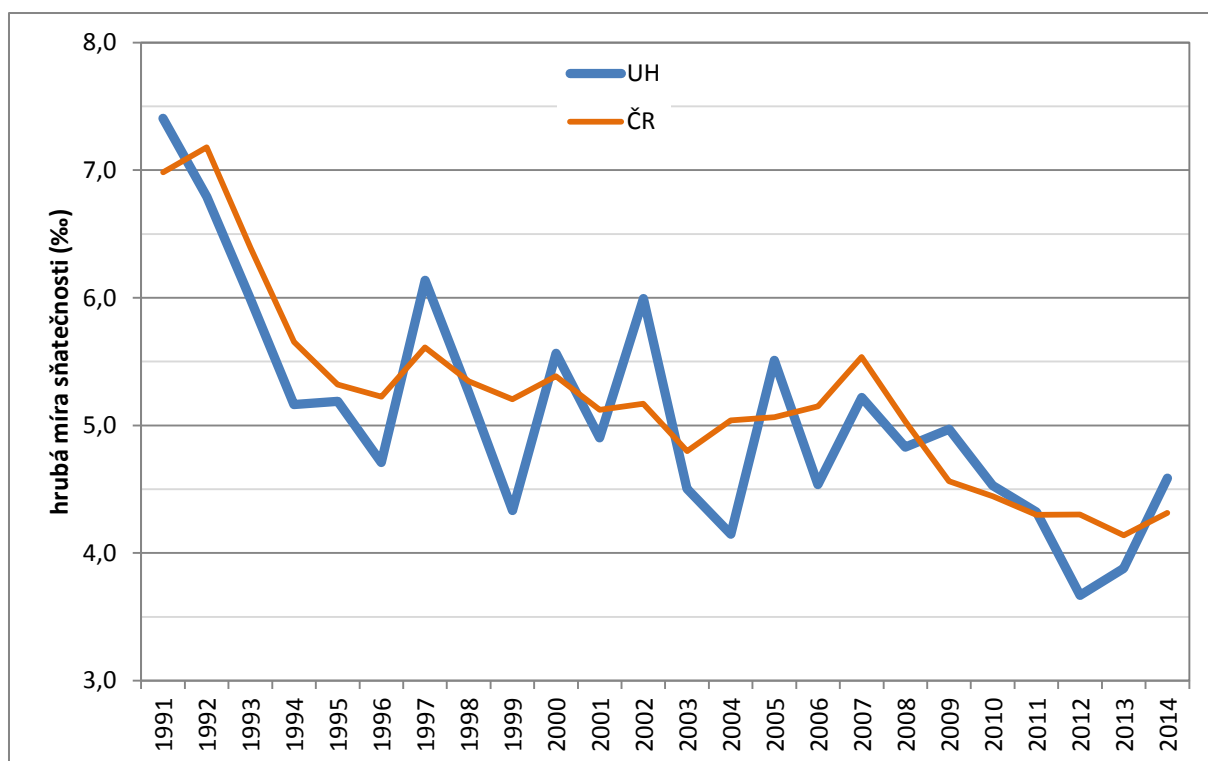
Úroveň sňatečnosti zaznamenala v ČR po roce 1990 v souvislosti se změnou reprodukčních postojů mladého obyvatelstva a v souvislosti se změnou ekonomických a sociálních poměrů obecně výrazný pokles. V souvislosti s tím se u nás patrně zvýšil počet tzv. kohabitací (nesezdaných soužití), o tomto jevu však bohužel neexistují spolehlivá statistická data. Změny v absolutním počtu sňatků i v základních ukazatelích sňatečnosti ve městě Uherské Hradiště v období let 1991 až 2014 detailně zaznamenávají tab. 8 a tab. 9 (včetně komparace s ČR). Názorné srovnání vývoje úrovně sňatečnosti v Uherském Hradišti s ČR umožňují i obr. 7 a 8.

Tab. 9: Vývoj sňatečnosti ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	počet sňatků		rok	počet sňatků	
	celkem	na 1 000 obyvatel		celkem	na 1 000 obyvatel
1991	199	7,4	2003	119	4,5
1992	184	6,8	2004	109	4,1
1993	164	6,0	2005	144	5,5
1994	142	5,2	2006	118	4,5
1995	143	5,2	2007	135	5,2
1996	130	4,7	2008	124	4,8
1997	169	6,1	2009	127	5,0
1998	144	5,3	2010	115	4,5
1999	118	4,3	2011	110	4,3
2000	151	5,6	2012	93	3,7
2001	131	4,9	2013	98	3,9
2002	159	6,0	2014	116	4,6

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 7: Vývoj sňatečnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 10: Srovnání vývoje sňatečnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

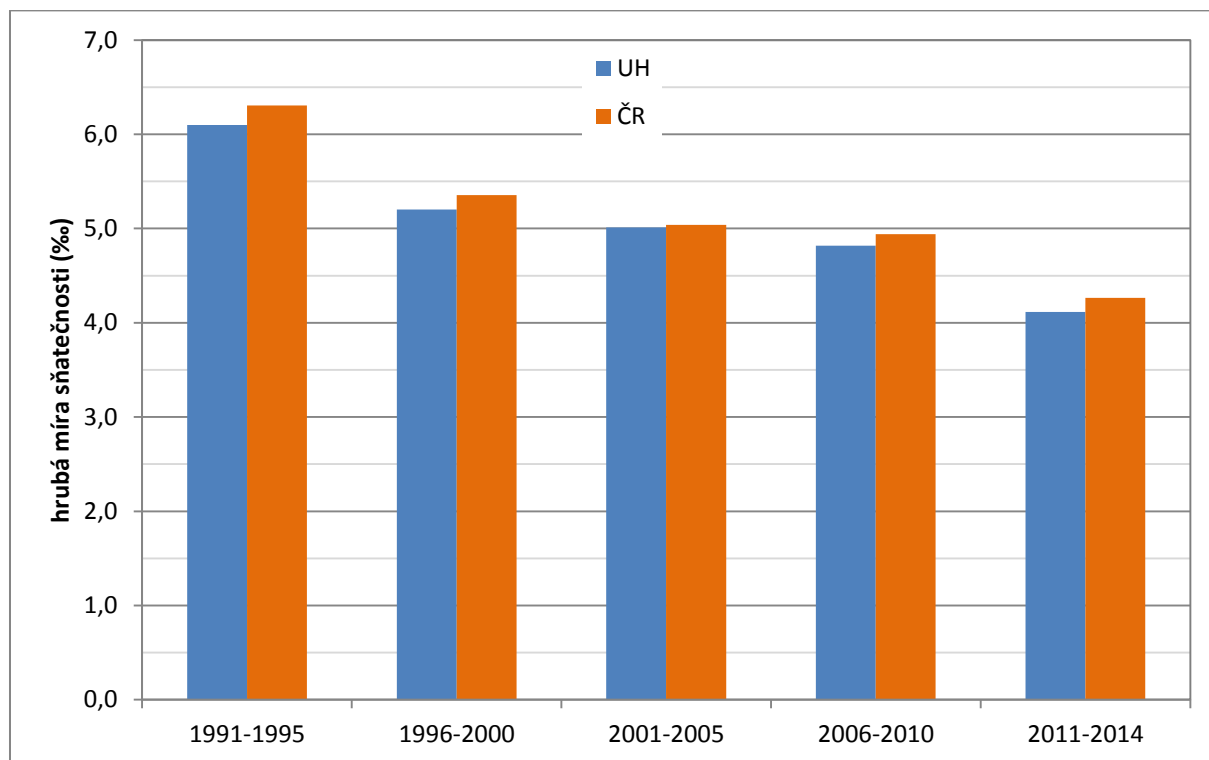
období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	počet sňatků		počet sňatků	
	celkem	na 1 000 obyvatel	celkem	na 1 000 obyvatel
1991–1995	166	6,1	65 092	6,3
1996–2000	142	5,2	55 114	5,4
2001–2005	132	5,0	51 465	5,0
2006–2010	124	4,8	51 416	4,9
2011–2014	104	4,1	44 854	4,3
1991–2014	135	5,1	53 952	5,2

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Kromě celkového počtu sňatků se po roce 1990 měnily i některé strukturální ukazatele sňatečnosti – hovořit lze zejména o:

- růstu průměrného věku při prvním sňatku – podle údajů ČSÚ se průměrný věk ženichů v ČR při prvním sňatku zvýšil mezi roky 1991 a 2013 z 24,2 na 32,3 roků, analogické údaje v případě nevěst činí 21,4 a 29,8 roků,
- v souvislosti s tím lze hovořit o růstu celkového průměrného sňatkového věku,

- zastavení růstu podílu sňatečnosti ve vyšším pořadí – zatímco v roce 1991 činil podíl sňatků uzavíraných svobodnými ženichy v ČR 77,3 %, v roce 2008 to bylo už jen 72,5 %, poté sledovaný podíl roste a maximum bylo zjištěno v roce 2013 (75,3 %),
- podobné strukturální změny sňatečnosti lze s velkou pravděpodobností očekávat i ve městě Uherské Hradiště (byť konkrétní údaje k dokreslení tohoto jevu na obecní úrovni nejsou k dispozici).

Obr. 8: Srovnání sňatečnosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Vývoj sňatečnosti v Uherském Hradišti lze komentovat následujícími tezemi:

- úroveň sňatečnosti zaznamenala v Uherském Hradišti zhruba stejný pokles jako v celé ČR, nicméně v průměru úroveň sňatečnosti v Uherském Hradišti je o něco nižší než úroveň sňatečnosti v ČR,
- podobné jako v ČR bylo v Uherském Hradišti i fázování poklesu sňatečnosti – prudký pokles se odehrál především v první polovině 90. let 20. století, od té doby je již tempo poklesu mnohem mírnější, nedávno (2012–2013) však v Uherském Hradišti výrazně klesla sňatečnost, kdy počet sňatků nedosáhnul hranice 100 a hodnota hrubé míry sňatečnosti byla nižší než 4 ‰,
- po roce 1995 vykazuje sňatečnost v Uherském Hradišti velkou rozkolísanost, což je však vzhledem k relativně malé velikosti statistického souboru logické.

3.4. Rozvodovost

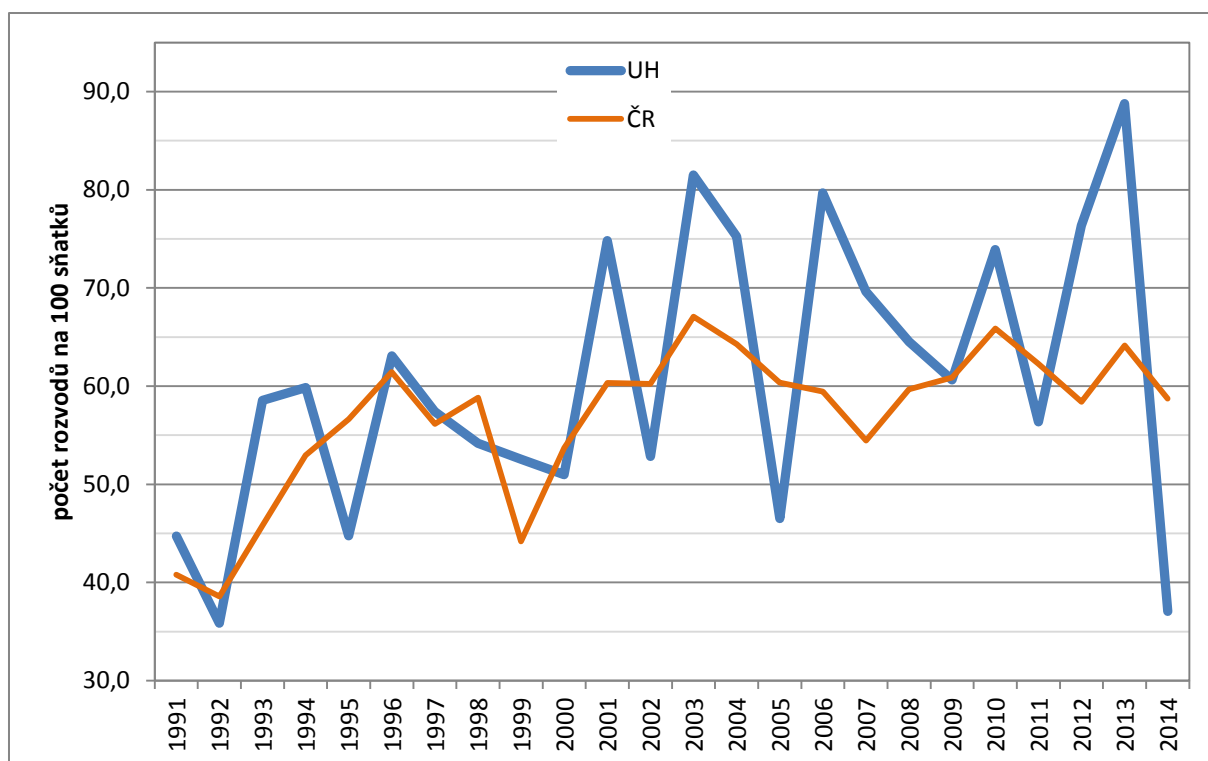
Rozvodovost je proces, který bývá v demografii společně se sňatečností řazen mezi významné determinanty úrovně porodnosti. Jeho vliv je v hromadných číslech negativní, tudíž lze konstatovat, že rostoucí úroveň rozvodovosti snižuje počet narozených dětí. Z tohoto důvodu bývá rozvodovosti v tradičních demografických analýzách věnována určitá pozornost.

Úroveň rozvodovosti nezaznamenala v ČR po roce 1990 z hlediska absolutních počtů rozvodů významnější změny – počet rozvodů byl dlouhodobě stabilizovaný na hladině kolem 30 tis., pod tuto hladinu se poprvé dostal v roce 2009 a poté počet rozvodů klesl dokonce pod hranici 27 tis. Nicméně vzhledem k poklesu počtu sňatků lze hovořit o dlouhodobém relativním nárůstu rozvodovosti vzhledem k počtu sňatků. Tento vývoj je v souladu se změnami reprodukčních postojů mladého obyvatelstva a je patrně projevem probíhajícího procesu redefinice rodiny a její role v životě člověka. Změny v absolutním počtu rozvodů i v základních ukazatelích rozvodovosti ve městě Uherské Hradiště v období let 1991 až 2014 zaznamenávají tab. 11 a 12.

Tab. 11: Vývoj rozvodovosti ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	počet rozvodů			rok	počet rozvodů		
	celkem	na 1 000 obyvatel	na 100 sňatků		celkem	na 1 000 obyvatel	na 100 sňatků
1991	89	3,3	44,7	2003	97	3,7	81,5
1992	66	2,4	35,9	2004	82	3,1	75,2
1993	96	3,5	58,5	2005	67	2,6	46,5
1994	85	3,1	59,9	2006	94	3,6	79,7
1995	64	2,3	44,8	2007	94	3,6	69,6
1996	82	3,0	63,1	2008	80	3,1	64,5
1997	97	3,5	57,4	2009	77	3,0	60,6
1998	78	2,8	54,2	2010	85	3,3	73,9
1999	62	2,3	52,5	2011	62	2,4	56,4
2000	77	2,8	51,0	2012	71	2,8	76,3
2001	98	3,7	74,8	2013	87	3,4	88,8
2002	84	3,2	52,8	2014	43	1,7	37,1

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 9: Vývoj rozvodovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 12: Srovnání vývoje rozvodovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

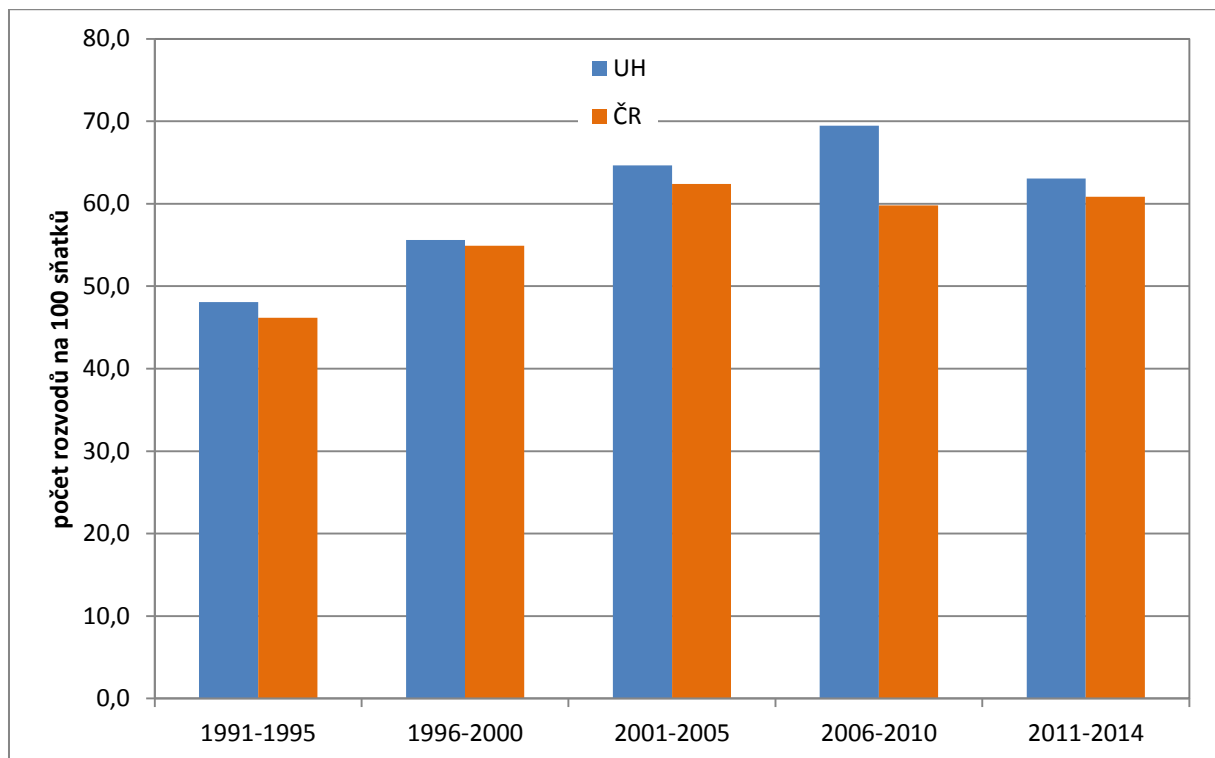
období	Uherské Hradiště			Česká republika		
	počet rozvodů			počet rozvodů		
	celkem	na 1 000 obyvatel	na 100 sňatků	celkem	na 1 000 obyvatel	na 100 sňatků
1991–1995	80	2,9	48,1	30 048	2,9	46,2
1996–2000	79	2,9	55,6	30 260	2,9	54,9
2001–2005	86	3,2	64,7	32 103	3,1	62,4
2006–2010	86	3,3	69,5	30 752	3,0	59,8
2011–2014	66	2,6	63,1	27 294	2,6	60,8
1991–2014	80	3,0	59,1	30 208	2,9	56,0

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Vývoj rozvodovosti v Uherském Hradišti lze komentovat následujícími tezemi:

- počet rozvodů byl podobně jako v celé ČR v letech 1991–2013 víceméně stabilizovaný, neboť po celé sledované období kolísal kolem hodnoty 80 (minimum 62 v roce 1999 a 2011, maximum 98 v roce 2001); v roce 2014 počet rozvodů klesl na pouhých 43, nelze však předpokládat, že takovýto pokles bude trvalý,
- počet rozvodů v Uherském Hradišti byl podobně jako v celé ČR ovlivňován změnami v legislativě,

- na rozdíl od hrubé míry úmrtnosti bylo v celém sledovaném období možné pozorovat nárůst indexu rozvodovosti (počet rozvodů v daném roce na sto sňatků uzavřených v témže roce), z čehož lze usuzovat na zvyšující se relativní váhu procesu rozvodovosti, výjimkou v Uherském Hradišti je však období let 2011–2014,
- intenzita rozvodovosti ve městě Uherské Hradišti je zhruba srovnatelná s průměrem celé ČR, celý okres Uherské Hradišti však vykázal daleko nižší hodnotu; příčinou toho je patrně mírně odlišné demografické chování městského obyvatelstva spojené např. s větší anonymitou městského prostředí, s nižší religiozitou obyvatelstva apod. ve srovnání s obyvatelstvem okolních venkovských obcí.

Obr. 10: Srovnání rozvodovosti ve městě Uherské Hradišti a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Kromě celkového počtu rozvodů se po roce 1990 měnily i některé strukturální znaky rozvodovosti – hovořit lze zejména o:

- jistém poklesu podílu rozvodů s nezletilými dětmi na celkovém počtu rozvodů – podle údajů Českého statistického úřadu tvořily rozvody s nezletilými dětmi na počátku 90. let 20. století více než 70 % rozvodů, v současné době dosahuje podíl těchto rozvodů zhruba 60 %,
- velmi mírném vzestupu podílu rozvodů ve vyšším pořadí na celkovém počtu rozvodů (vzestup z cca 18 % na počátku 90. let na asi 20 % v současnosti).

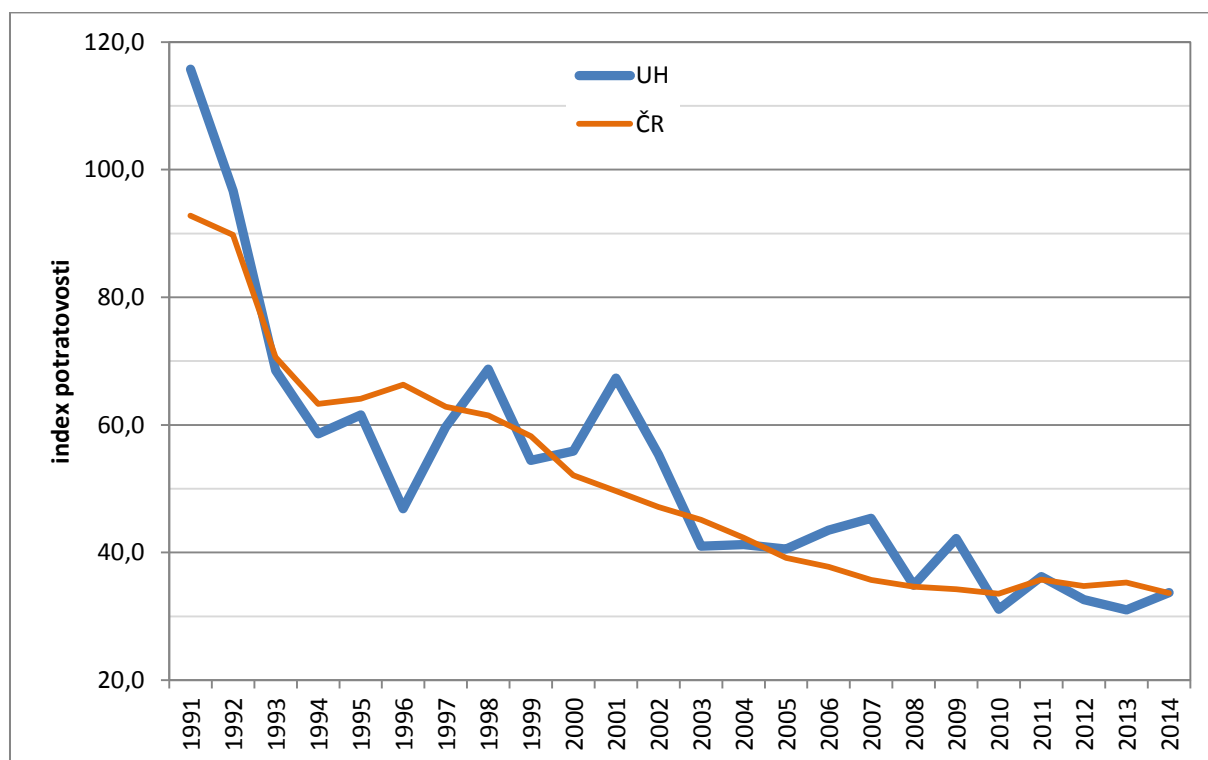
3.5. Potratovost

Potratovost je proces, který bývá v demografii společně se sňatečností a rozvodovostí řazen mezi významné determinanty porodnosti. Jeho vliv na porodnost je v podstatě negativní, neboť – jak v případě samovolné, tak i indukované potratovosti – redukuje počet narozených dětí.

Tab. 13: Vývoj potratovosti ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	počet potratů		rok	počet potratů	
	celkem	na 100 narozených		celkem	na 100 narozených
1991	375	115,7	2003	107	41,0
1992	322	96,7	2004	99	41,3
1993	218	68,6	2005	103	40,6
1994	157	58,6	2006	104	43,5
1995	160	61,5	2007	117	45,3
1996	119	46,9	2008	97	34,9
1997	133	59,6	2009	108	42,2
1998	165	68,8	2010	85	31,1
1999	117	54,4	2011	87	36,3
2000	123	55,9	2012	74	32,6
2001	140	67,3	2013	75	31,0
2002	129	55,4	2014	89	33,7

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 11: Vývoj potratovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

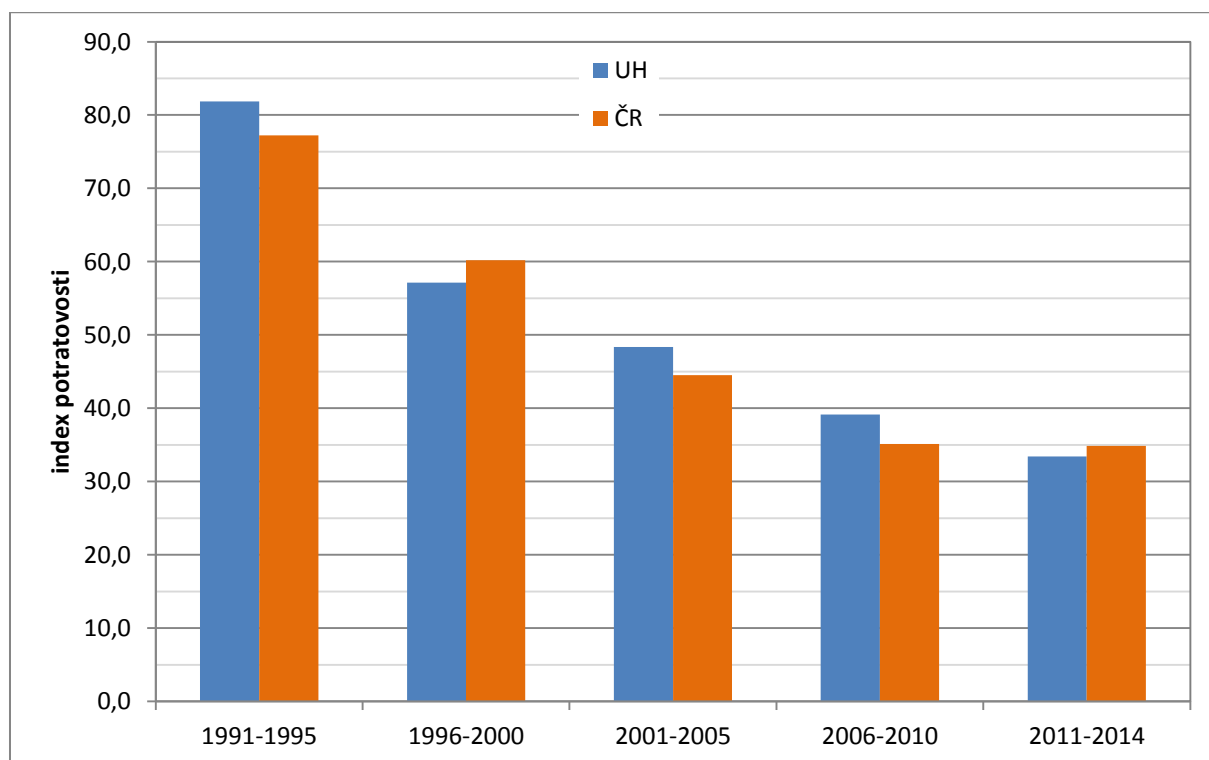
Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Úroveň potratovosti zaznamenala v ČR po roce 1990 v souvislosti se změnou reprodukčních postojů mladého obyvatelstva a v souvislosti se změnou ekonomických a sociálních poměrů výrazný pokles. Ten se týkal především složky indukovaných potratů (zjevná je souvislost s lepším plánováním rodičovství a obecnou dostupností moderních antikoncepčních metod), samovolná potratovost, která však sama o sobě tvoří menší část potratů, se mírně zvýšila (souvislost s odsunem těhotenství do vyššího věku ženy). Změny v absolutním počtu potratů i v základních ukazatelích potratovosti ve městě Uherské Hradiště v období let 1991 až 2014 zaznamenává předchozí tab. 13 a následující tab. 14.

Tab. 14: Srovnání vývoje potratovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry).

období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	počet potratů		počet potratů	
	celkem	na 100 narozených	celkem	na 100 narozených
1991–1995	246	81,9	88 760	77,2
1996–2000	131	57,1	54 412	60,2
2001–2005	116	48,4	42 490	44,5
2006–2010	102	39,2	40 425	35,1
2011–2014	81	33,4	37 810	34,9
1991–2014	138	54,0	53 403	51,0

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

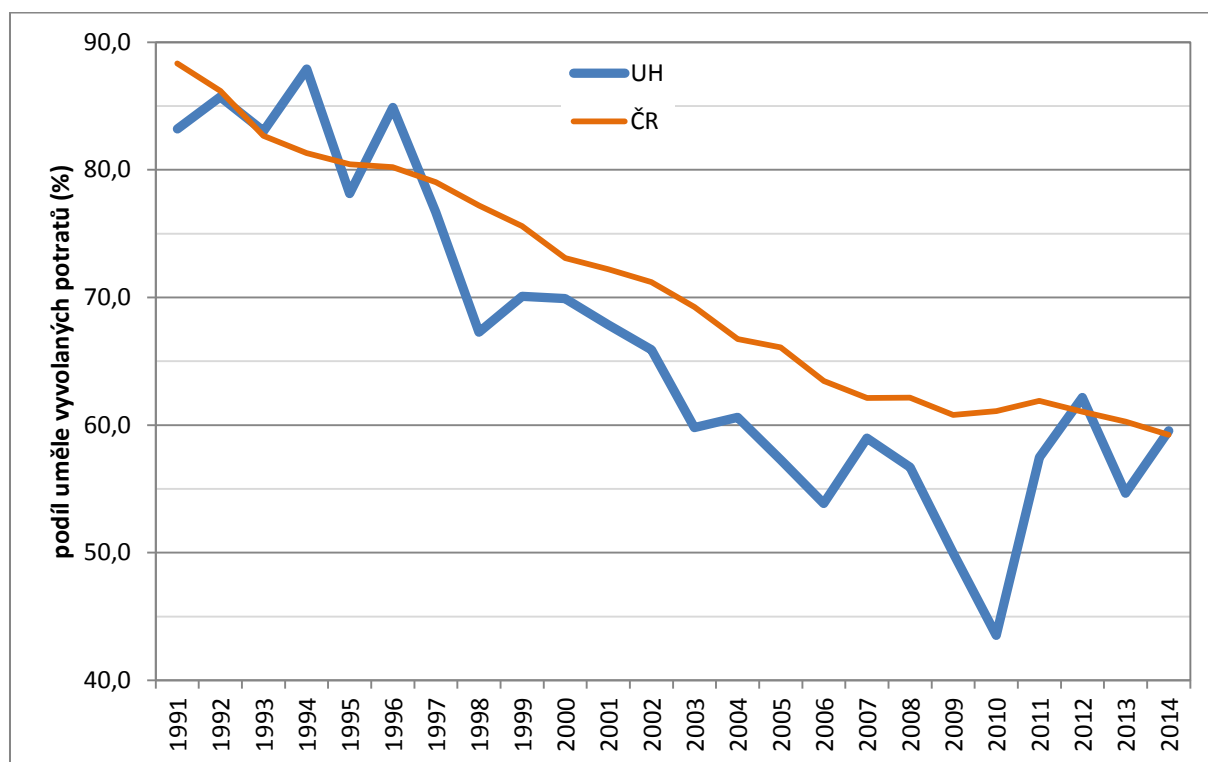
Obr. 12: Srovnání potratovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry).

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 15: Vývoj uměle vyvolané potratovosti ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	počet uměle vyvolaných potratů		rok	počet uměle vyvolaných potratů	
	celkem	podíl (%)		celkem	podíl (%)
1991	312	83,2	2003	64	59,8
1992	276	85,7	2004	60	60,6
1993	181	83,0	2005	59	57,3
1994	138	87,9	2006	56	53,8
1995	125	78,1	2007	69	59,0
1996	101	84,9	2008	55	56,7
1997	102	76,7	2009	54	50,0
1998	111	67,3	2010	37	43,5
1999	82	70,1	2011	50	57,5
2000	86	69,9	2012	46	62,2
2001	95	67,9	2013	41	54,7
2002	85	65,9	2014	53	59,6

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 13: Vývoj uměle vyvolané potratovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

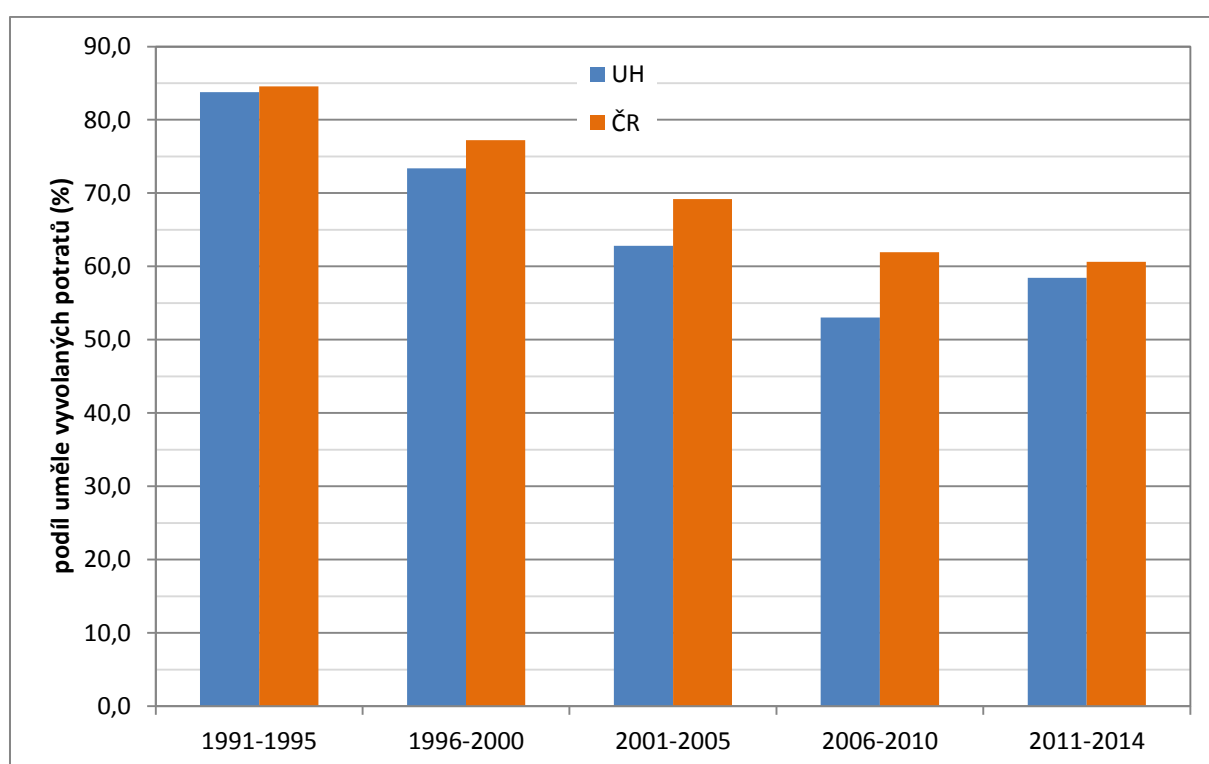
Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 16: Srovnání vývoje uměle vyvolané potratovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	počet uměle vyvolaných potratů		počet uměle vyvolaných potratů	
	celkem	podíl (%)	celkem	podíl (%)
1991–1995	206	83,8	75 045	84,5
1996–2000	96	73,4	42 014	77,2
2001–2005	73	62,8	29 399	69,2
2006–2010	54	53,0	25 032	61,9
2011–2014	48	58,5	22 924	60,6
1991–2014	97	70,8	39 548	74,1

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 14: Srovnání uměle vyvolané potratovosti ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Základní trendy vývoje potratovosti v Uherském Hradišti jsou následující:

- charakteristickým rysem po roce 1990 je pokles potratovosti, a to vysokým tempem zejména v první polovině 90. let; poté se rychlost poklesu zpomalila, nicméně pokles pokračuje i nadále; tento vývojový trend v Uherském Hradišti silně koresponduje s vývojem potratovosti v ČR jako celku,
- na počátku 90. let počet evidovaných potratů v Uherském Hradišti výrazně překračoval hodnotu 300, do poloviny 90. let však klesl na 160 a do současnosti na asi 80 potratů,

minimum potratů v Uherském Hradišti bylo zaznamenáno v letech 2012 a 2013, kdy počet potratů ročně činil 74 a 75,

- tempo poklesu potratovosti bylo po roce 1990 signifikantně rychlejší než pokles porodnosti, v souvislosti s tím se index potratovosti snížil z hodnot kolem 100 na hodnoty kolem 30 (v roce 1991 v Uherském Hradišti počet potratů dokonce převyšoval celkový počet narozených osob – index potratovosti tehdy činil 115,4), v důsledku toho lze hovořit o relativním snížení vlivu potratovosti na porodnost,
- po celé sledované období byla intenzita potratovosti ve městě Uherské Hradiště podstatně vyšší než v celém okrese Uherské Hradiště, což souvisí se stejnými skutečnostmi uvedenými u rozvodovosti,
- počet uměle vyvolaných potratů ve sledovaném období v Uherském Hradišti poklesl více než 5 krát a jejich podíl na celkovém počtu potratů se snížil z hodnoty vyšší než 80 % na méně než 60 %. Minimální počet uměle vyvolaných potratů byl zaznamenán v roce 2010 (37 případů).

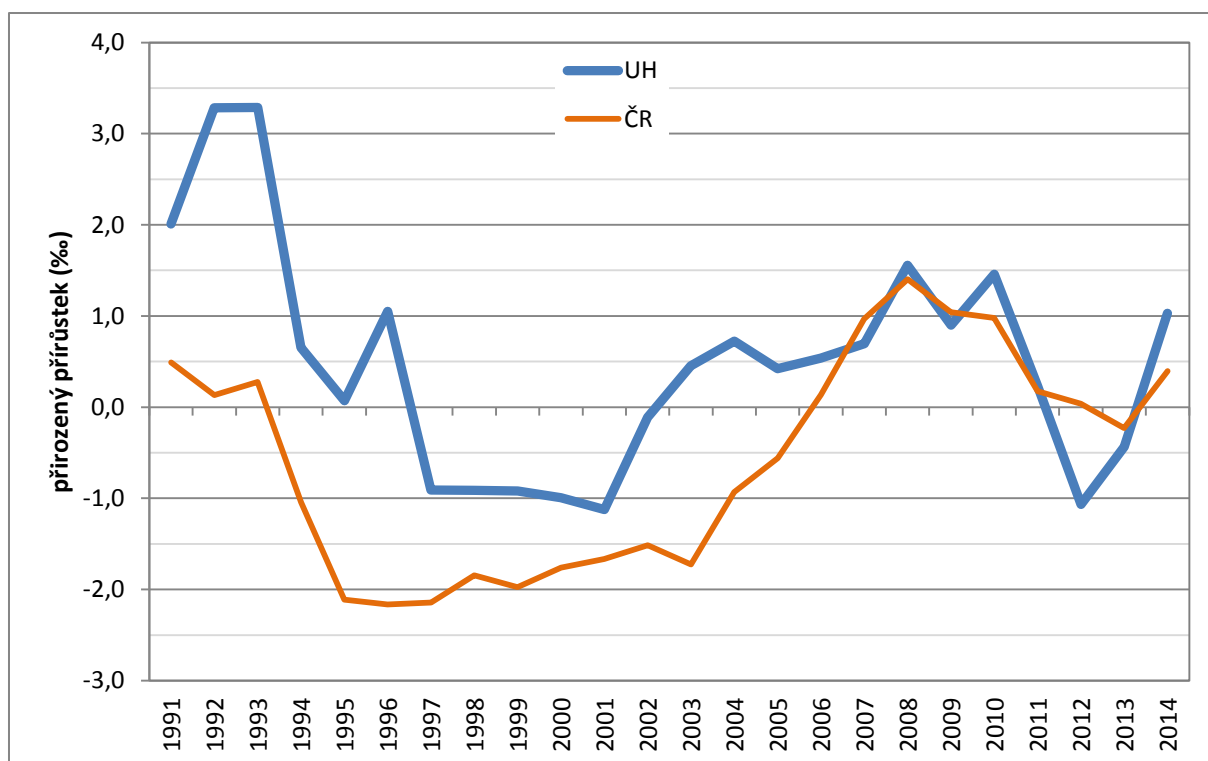
3.6. Přirozený pohyb obyvatelstva

Na základě výše provedených analýz porodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, rozvodovosti a potratovosti – tj. důležitých demografických procesů ovlivňujících větší nebo menší měrou přirozený pohyb obyvatelstva – lze nyní provést souhrnné zhodnocení právě tohoto jevu.

Tab. 17: Vývoj přirozeného přírůstku ve městě Uherské Hradiště v období 1991–2014

rok	přirozený přírůstek		rok	přirozený přírůstek	
	celkem	na 1 000 obyvatel		celkem	na 1 000 obyvatel
1991	54	2,0	2003	12	0,5
1992	89	3,3	2004	19	0,7
1993	90	3,3	2005	11	0,4
1994	18	0,7	2006	14	0,5
1995	2	0,1	2007	18	0,7
1996	29	1,1	2008	40	1,6
1997	-25	-0,9	2009	23	0,9
1998	-25	-0,9	2010	37	1,5
1999	-25	-0,9	2011	6	0,2
2000	-27	-1,0	2012	-27	-1,1
2001	-30	-1,1	2013	-11	-0,4
2002	-3	-0,1	2014	26	1,0

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 15: Vývoj přirozeného přírůstku ve městě Uherské Hradiště a v České republice v období 1991–2014

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 18: Srovnání vývoje přirozeného přírůstku ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

období	Uherské Hradiště		Česká republika	
	přirozený přírůstek		přirozený přírůstek	
	celkem	na 1 000 obyvatel	celkem	na 1 000 obyvatel
1991–1995	51	1,9	-4 668	-0,5
1996–2000	-15	-0,5	-20 361	-2,0
2001–2005	2	0,1	-13 068	-1,3
2006–2010	26	1,0	9 449	0,9
2011–2014	-2	-0,1	1 000	0,1
1991–2014	13	0,5	-5 802	-0,6

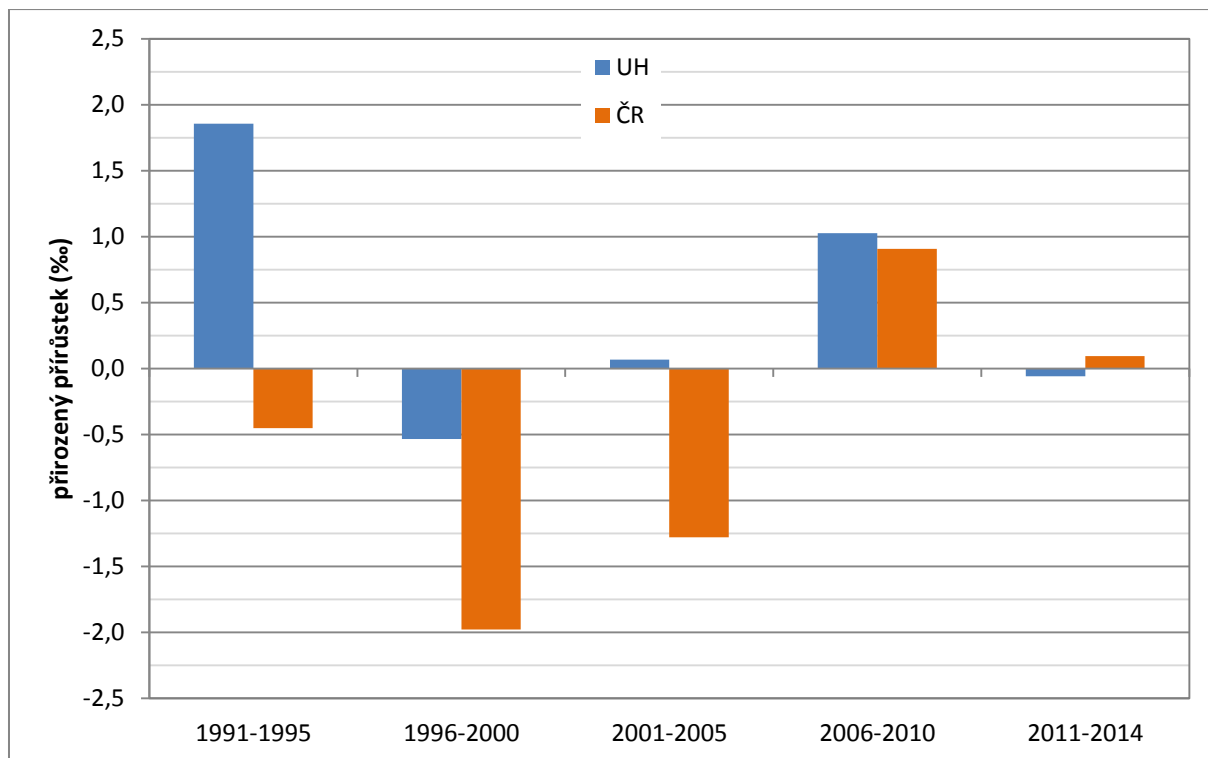
Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Na základě tab. 17 a 18 a také obr. 15 a 16 lze vývoj přirozeného pohybu obyvatel v Uherském Hradišti komentovat následovně:

- vývoj přirozeného přírůstku v Uherském Hradišti sledoval přibližně stejný trend jako v ČR – v první polovině 90. let došlo k jeho významnému poklesu (na rozdíl od ČR však počet obyvatel města přirozenou měnou rostl), v druhé polovině 90. let byly zachyceny nejnižší hodnoty (záporné) a poté lze až do roku 2010 sledovat nárůst přirozeného přírůstku, v posledním období (2011–2014) Uherské Hradiště na rozdíl od celé ČR zaznamenalo malý úbytek obyvatel přirozenou měnou, nicméně v Uherském Hradišti hlavně díky příznivým

úmrtnostním poměrům byly hodnoty hrubé míry přirozeného přírůstku obvykle vyšší než v ČR,

- za celé období mezi roky 1991 a 2014 v Uherském Hradišti přirozenou měnou přibýlo 315 obyvatel, takže hrubá míra přirozeného přírůstku činila 0,5 ‰ (odpovídající hodnota za ČR byla -0,6 ‰).

Obř. 16: Srovnání přirozeného přírůstku ve městě Uherské Hradiště a v České republice ve vybraných obdobích (roční průměry)

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

4. Migrace

Aktuální stav obyvatelstva určitého území je kromě procesů přirozené měny ovlivňován také migrací. Migrace představuje nejvýznamnější formu prostorové mobility obyvatelstva, neboť jejím důsledkem je trvalá změna bydliště. Migrace tedy svým působením vede k permanentní změně prostorové distribuce obyvatel.

Stěhování obyvatelstva se v ČR po roce 1990 vyvíjelo nerovnoměrně. Do roku 2000 docházelo k určitému poklesu migrační aktivity obyvatel (důsledkem byl pokles celkového počtu migrantů), který však byl po roce 2000 vystřídán mírným vzestupem s maximem v roce 2007. Vedle skutečného vzestupu migrační aktivity spojeného s rostoucími regionálními disparitami se na tomto vývoji částečně podepsala i změna metodiky statistické evidence vnitřních migrací, neboť od roku 2000 se rozšířil soubor osob, jejichž stěhování je sledováno (nové zahrnutí např. osob pobývajících v ČR na víza k dlouhodobému pobytu, azylantů apod.). V období krize počet migrantů klesl, což souviselo s poklesem nové bytové výstavby. K opětovnému mírnému vzestupu vnitřního stěhování obyvatelstva dochází v posledních letech.

Kromě vývoje počtu stěhujících se osob se v ČR po roce 1990 významně změnil i směr migrací – zatímco zhruba až do poloviny 90. let převládalo stěhování do měst (důsledkem byla rostoucí urbanizace a koncentrace obyvatelstva), od té doby se směr migračních pohybů obrátil a zvýšila se atraktivita venkovských obcí nacházejících se v zázemí větších a středních měst. Tento proces bývá označován termínem suburbanizace a jeho důsledkem je prostorová dekoncentrace obyvatelstva.

Politické a společenské změny po roce 1989 ovlivnily migraci vnitřní i migraci přes hranice České republiky jak kvalitativně, tak kvantitativně. Rovněž mechanismy i evidence migrace prošly během patnácti let dynamickým vývojem.

Sledování vývoje vnější (zahraniční) migrace, tj. migrace, při níž je překračována hranice České republiky, je po roce 1989 neúplné a z toho důvodů je také její hodnocení velmi problematické. Statistika zahraniční migrace je v České republice vedena paralelně Českým statistickým úřadem a Ministerstvem vnitra. Data obou institucí o zahraniční migraci neposkytují srovnatelné údaje a nelze je ani propojit, neboť jsou postaveny na odlišných principech a výkladu pojmu migrace. Podrobnější demografické údaje sleduje pouze Český statistický úřad, jehož data jsou použita v této studii.

Evidence migrantů byla ve sledovaném období ovlivněna především dvěma metodickými aspekty. Prvním bylo v roce 1994 zrušení tzv. vystěhovaleckých pasů, které výrazným způsobem snížilo evidovaný počet vystěhovalých do zahraničí a až do roku 2001 značně nadhodnotilo migrační saldo. Druhým aspektem byla podstatná změna metodiky sledování

zahraniční migrace v roce 2001², čímž ztratily údaje o počtech přistěhovalých a vystěhovalých návaznost na předchozí léta. Podrobné hodnocení zahraniční migrace na základě dostupných statistických dat je proto možné jen orientačně; důkladná analýza by mohla vést k nepřesným a zavádějícím závěrům.

Již v roce 1991 se Česká republika stala zemí imigrační, resp. tranzitní, kdy počty přistěhovalých osob vzrostly oproti předchozímu období několikanásobně. Podobný trend lze pozorovat i u města Uherské Hradiště. Situaci podrobně shrnují tabulky č. 20, 21 a 22 včetně evidence zdrojových a cílových zemí migrace.

4.1. Migrační saldo v letech 1991–2014

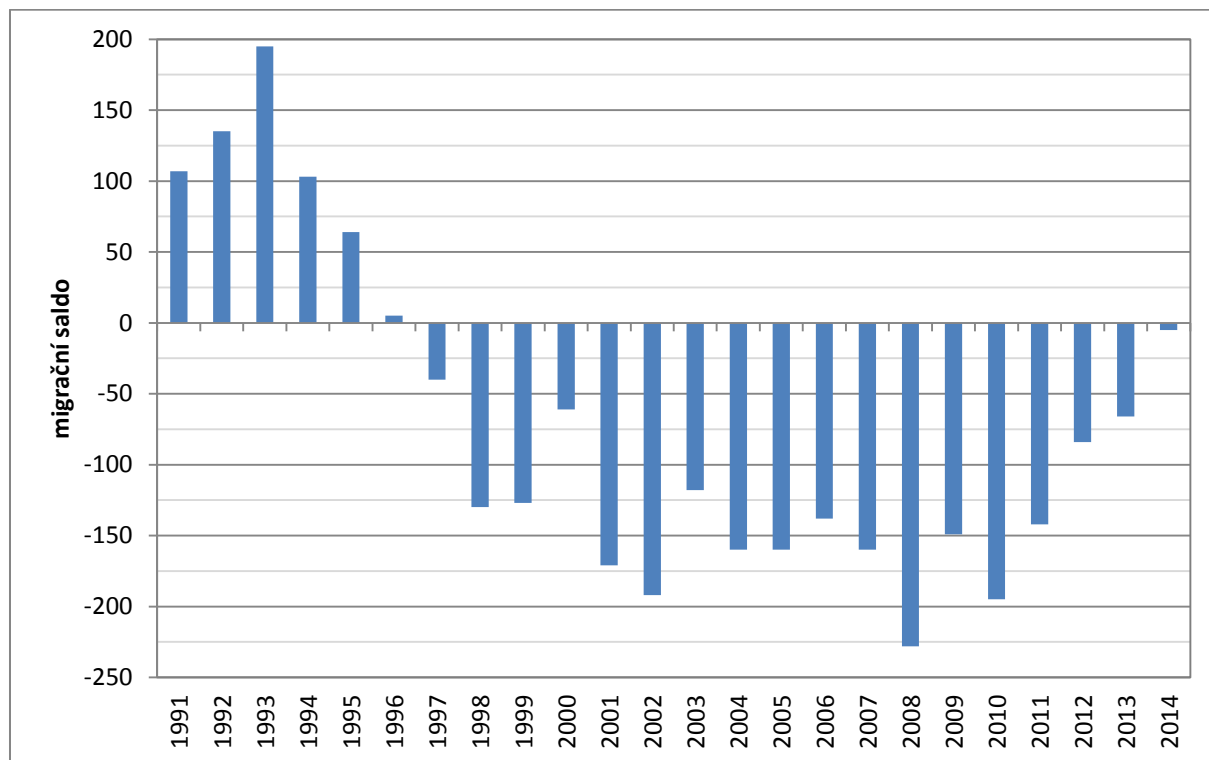
Tab. 19: Stěhování obyvatelstva ve městě Uherské Hradiště v letech 1991–2014

rok	přistěhovalí	vystěhovalí	migrační obrat	migrační saldo	
				celkem	na 1 000 obyvatel
1991	791	684	1 475	107	4,0
1992	755	620	1 375	135	5,0
1993	772	577	1 349	195	7,2
1994	579	476	1 055	103	3,8
1995	552	488	1 040	64	2,3
1996	456	451	907	5	0,2
1997	519	559	1 078	-40	-1,5
1998	455	585	1 040	-130	-4,7
1999	458	585	1 043	-127	-4,7
2000	435	496	931	-61	-2,2
2001	463	634	1 097	-171	-6,4
2002	563	755	1 318	-192	-7,2
2003	538	656	1 194	-118	-4,5
2004	514	674	1 188	-160	-6,1
2005	482	642	1 124	-160	-6,1
2006	532	670	1 202	-138	-5,3
2007	567	727	1 294	-160	-6,2
2008	459	687	1 146	-228	-8,8
2009	442	591	1 033	-149	-5,8
2010	506	701	1 207	-195	-7,7
2011	406	548	954	-142	-5,6
2012	410	494	904	-84	-3,3
2013	448	514	962	-66	-2,6
2014	536	541	1 077	-5	-0,2
celkem	12 638	14 355	26 993	-1 717	-2,7

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

² Od tohoto roku se do zahraniční migrace započítávají i cizinci, kteří u nás žijí na základě udělení víza nad 90 dnů, a jejich pobyt zde přesáhl jeden rok. Pokud jim platnost víza vyprší a opouštějí republiku, jsou evidováni jako vystěhovalí. Evidované počty migrantů se touto úpravou více přiblížily skutečnosti, ale v případě vystěhování našich občanů neúplná evidence stále přetrvává.

Vývoj stěhování obyvatelstva v Uherském Hradišti v letech 1991–2014 znázorňují data o počtu přistěhovalých a vystěhovalých, o velikosti migračního obratu (přistěhovalí + vystěhovalí) a salda (přistěhovalí - vystěhovalí) za jednotlivé roky, které jsou uvedeny v tab. 19. Vývoj stěhování dokresluje i obsah následujících obrázků.

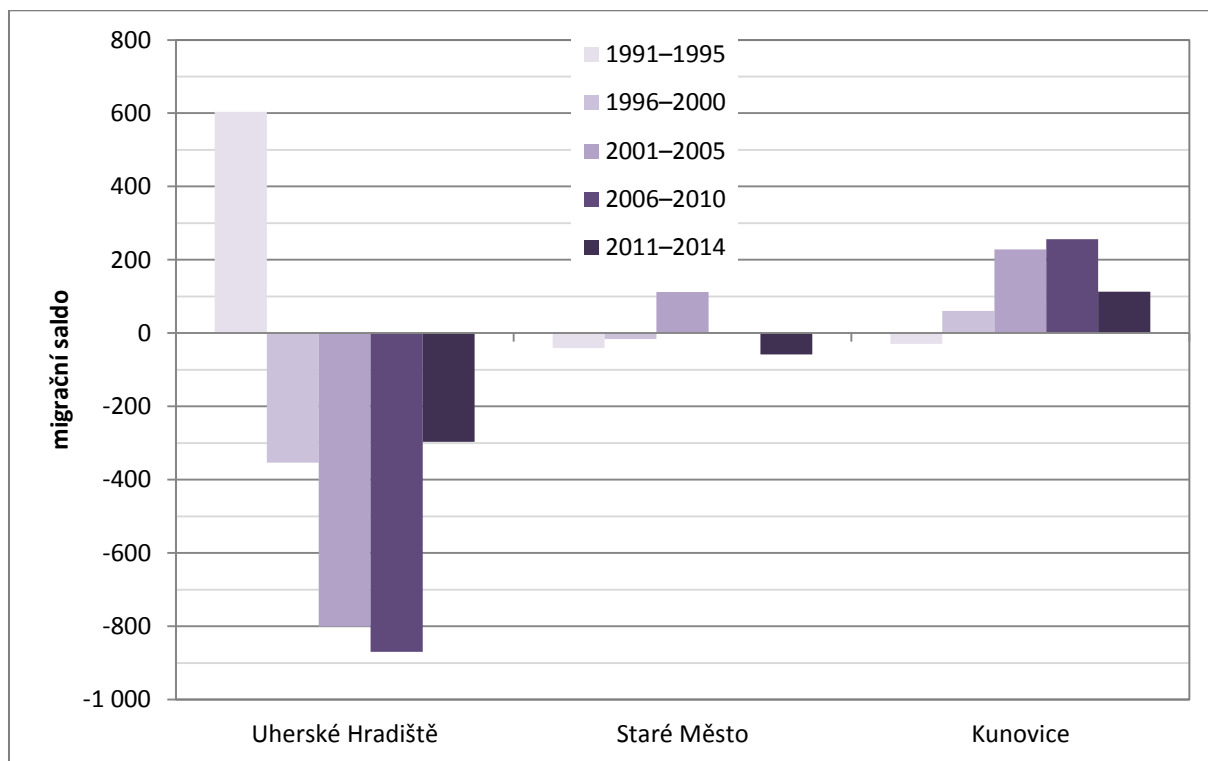
Obr. 17: Vývoj migračního salda města Uherské Hradiště v období 1991–2014

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Největší počty přistěhovalých do Uherského Hradiště byly zaznamenány na počátku 90. let (v letech 1991 až 1993 překračovaly hranici 700 osob v průběhu jednoho roku). Poté došlo k významnému poklesu imigrantů, neboť již v žádném roce počet přistěhovalých nepřekročil hodnotu 600. V období po roce 1999 byl zjištěn maximální přírůstek přistěhovalých do města v roce 2007 (567 osob), tedy ještě v době před nástupem ekonomické krize v ČR. O tři roky později byl počet přistěhovalých minimální a velmi se přiblížil k hodnotě 400 (406 osob). Průběžná statistika stěhování vykázala pro Uherské Hradiště za celé období 1991–2014 celkem 12 638 přistěhovalých, což bylo podstatně méně oproti vystěhovalým z Uherského Hradiště (14 355 osob). Počet vystěhovalých vyšší než 700 byl zaznamenán v letech 2002, 2007 a 2010. Maximum v roce 2002 (755 osob). Na druhé straně počet vystěhovalých menší než 500 byl zaznamenán v letech 1995, 1996, 2000 a 2012.

Hodnota migračního obratu z roku 1991 (1 475 osob) nebyla již v dalších letech dosažena, naopak migrační obrat v některých letech (1996, 2000 a 2011–2013) nepřekročil hranici 1 000 osob. Minimální hodnota obratu byla zaznamenána v roce 2012 (904 osob). Město Uherské Hradiště vykázalo kladné migrační saldo pouze na počátku sledovaného období (v letech 1991–1996). Díky migraci se počet obyvatel města zvýšil v roce 1993 téměř o 200

osob (toto maximum činilo 195 osob). V dalších analyzovaných 18 letech se Uherské Hradiště prezentovalo záporným migračním saldem. K největšímu úbytku obyvatel v důsledku migrace došlo v roce 2008, kdy migrační saldo překročilo dokonce hranici -200 osob. Za celé sledované období 1991–2014 ztratilo Uherské Hradiště v důsledku migrace více než 1 700 osob. V posledních sledovaných letech mělo záporné migrační saldo klesající tendenci a v roce 2014 Uherské Hradiště vykázalo záporné migrační saldo ve výši -5 osob.

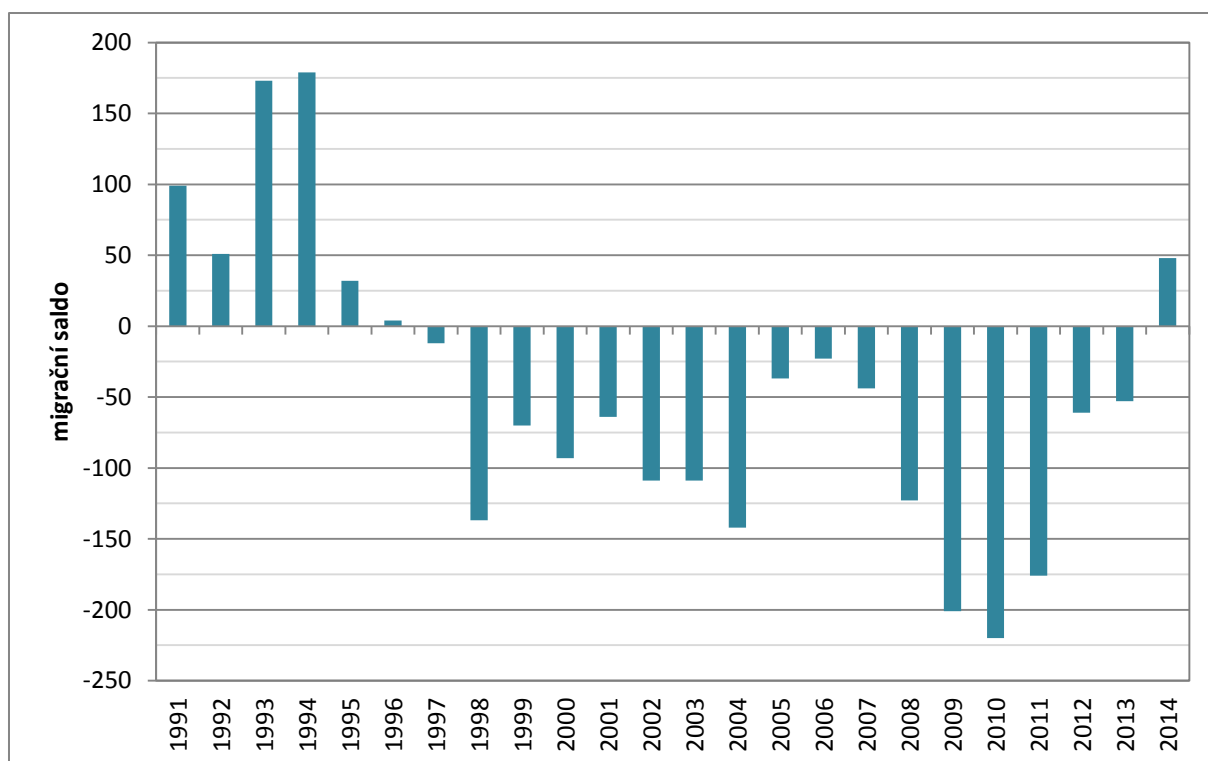
Obr. 18: Vývoj migračního salda měst Uherské Hradiště, Staré Město a Kunovice ve vybraných obdobích

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Z obr. 18 je patrné, že migrační pohyb obyvatel ve Starém Městě a Kunovicích se podstatně lišil od Uherského Hradiště. Staré Město zaznamenalo nárůst počtu obyvatel vlivem migrace především v letech 2001–2005 (jednalo se o 112 osob), ale v celém sledovaném období 1991 až 2014 migrační saldo činilo 0 osob, tzn., že počet přistěhovalých se rovnal počtu vystěhovalých. Poměrně vysokým migračním přírůstkem se v analyzovaném období vyznačovaly Kunovice. Ty, kromě první poloviny 90. let, měly daleko vyšší počet přistěhovalých než vystěhovalých. Migrační saldo za celé sledované období činilo 629 obyvatel a k rozhodujícímu nárůstu migračního salda došlo v letech 2001–2010.

Obr. 19 hodnotí vývoj migračního salda obyvatel v souměstí Uherské Hradiště, Staré Město a Kunovice v období 1991–2014. I když vývoj migrace je v souměstí podobný vývoji v samotném Uherském Hradišti, při analýze dat byly zjištěny některé rozdíly:

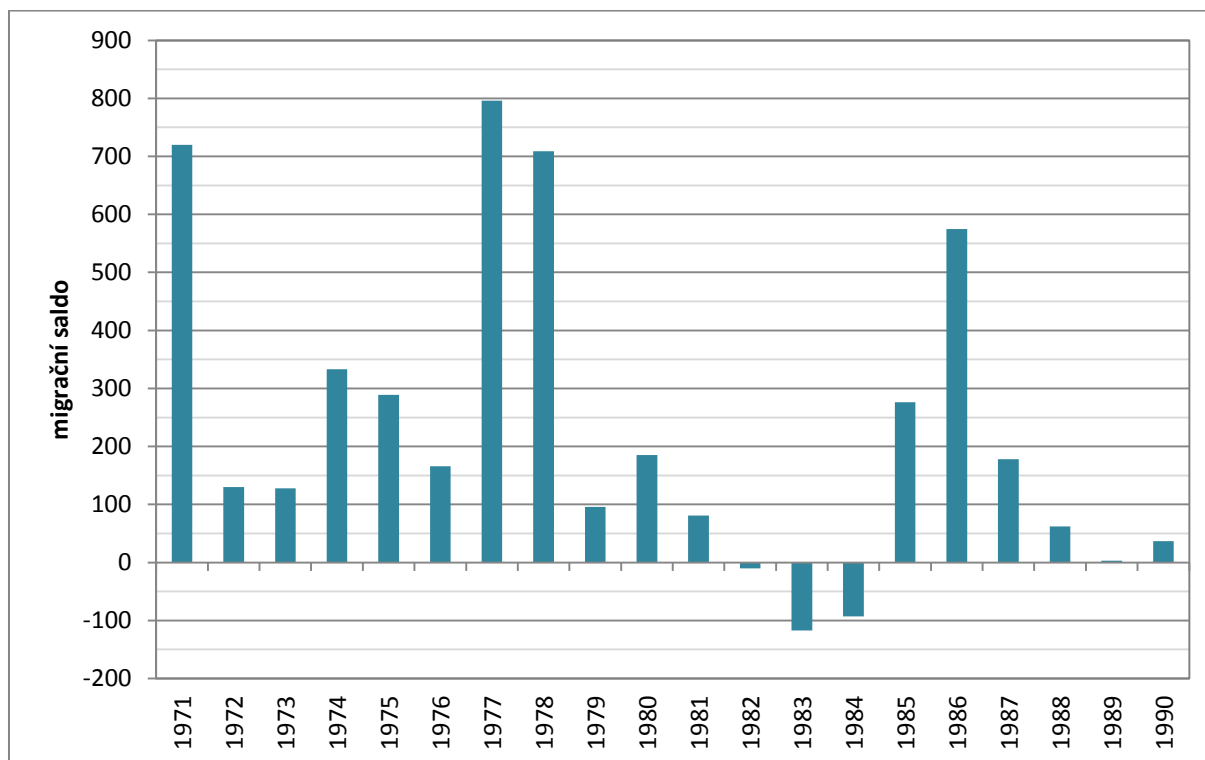
Ob. 19: Vývoj celkového migračního salda souměstí Uherské Hradiště, Staré Město a Kunovice v období 1991–2014

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

- v letech 1991–1996 mělo sice město i souměstí kladné migrační saldo, v případě Uherského Hradiště však maximum migračního zisku vykázalo v roce 1993, ale v případě souměstí až v roce 1994,
- v letech 1997–2013 obě porovnávaná území vykazovala každoročně záporné migrační saldo, v Uherském Hradišti dosáhlo nejvyšší hodnoty v roce 2008, v celém souměstí pak až v roce 2010,
- na rozdíl od města Uherské Hradiště se souměstí v roce 2014 prezentovalo migračním ziskem, a to ve výši 48 osob.

Porovnat vývoj migrace v Uherském Hradišti pomocí migračního salda v letech před rokem 1991 nelze, neboť v období 1971–1990 bylo město Uherské Hradiště územně vymezeno daleko širěji, než tomu je v současnosti. Na konci roku 1970 počet obyvatel v Uherském Hradišti dosahoval počtu necelých 17,5 tis. V roce 1971 byly k městu připojeny města Staré Město a Kunovice a také obec Jarošov, takže počet obyvatel vzrostl na více než 30 tis. Další administrativní integrace proběhla v roce 1980, kdy byly k Uherskému Hradišti připojeny obce Míkovice a Vésky. Díky přirozenému a migračnímu přírůstku (přirozený přírůstek asi 4 tis. osob a migrační přírůstek asi 4,5 tis. osob) se počet obyvatel ve městě v roce 1990 přiblížil hranici 40 tis. V roce 1991 se však místní části Staré Město a Kunovice od Uherského Hradiště odtrhly. Protože migrace je sledována pouze do úrovně obcí, lze tedy porovnat

migrační pohyb za pětiletá období před rokem 1991 s následným vývojem pouze za celé souměstí.

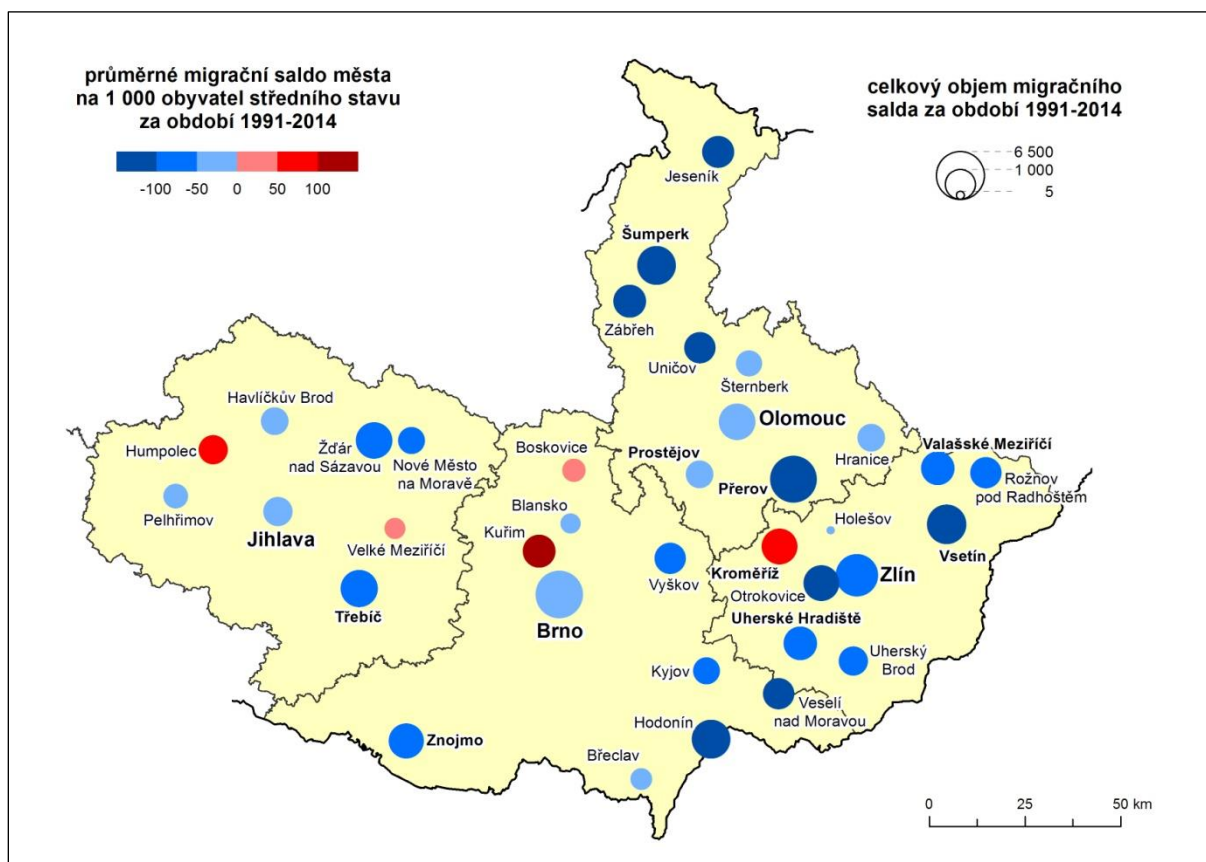
Obr. 20: Vývoj celkového migračního salda souměstí Uherské Hradiště, Staré Město a Kunovice v období 1971–1990

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

„Velké Uherské Hradiště“ (současné souměstí) se prezentovalo vysokým migračním saldem především v 70. letech (viz obr. 20). Kladné migrační saldo v první polovině 70. let činilo 1 506 osob, ve druhé polovině to bylo ještě více (1 952 osob). Poměrně málo vzrostlo souměstí díky migraci v první polovině 80. let. Kladné migrační saldo činilo pouhých 137 osob, neboť v letech 1982–1984 bylo migrační saldo záporné. V druhé polovině 80. let migrace přispěla k nárůstu počtu obyvatel o 855 osob, což bylo více než v letech 1991–1995 (604 osob).

Z výše uvedeného plyne, že migrace měla v nedávné minulosti (před rokem 1991) velký význam pro růst počtu obyvatel. Za posledních 24 let počet obyvatel v Uherském Hradišti klesl v důsledku migrace o 1 717 osob, tzn. o 65,8 osob na 1 000 obyvatel středního stavu. Tato hodnota je sice vysoká, ale existuje řada měst v regionech NUTS II Střední Morava a Jihovýchod, kde hrubá míra migračního salda za sledované období byla vyšší než 100 %. Jedná se o tato města: Přerov (-131,2), Vsetín (-111,6), Veselí nad Moravou (-110,6) a dále v pořadí Jeseník, Otrokovice, Šumperk, Hodonín a Zábřeh. Na druhé straně existovala města s kladným migračním saldem v letech 1991–2014, těch však bylo mnohem méně. Konkrétně šlo o města, na jejichž migračním růstu měly hlavní podíl přímé zahraniční investice (Kuřim, Humpolec a Velké Meziříčí) a města s poměrně vysokou kapacitou míst v zařízeních pro

seniory (Kroměříž a Boskovice). Druhá skupina měst vykazuje kromě kladného migračního salda i vysokou úmrtnost obyvatelstva.

Ob. 21: Migrační saldo ve městech s alespoň 10 tisíci obyvateli v regionech NUTS II Střední Morava a Jihovýchod

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

4.2. Podrobná analýza směrů vnitřní a zahraniční migrace: 1991–2012

V další části textu analýzy stěhování obyvatel v Uherském Hradišti po roce 1990 jsou uvedeny přehledné tabulky, ve kterých je položen důraz na rozdělení migrace na migraci vnitřní a zahraniční a také na hodnocení migračních proudů. Bohužel nejsou dosud k dispozici údaje z anonymizované databáze vnitřní a zahraniční migrace z let 2013 a 2014, takže analyzovaná data končí rokem 2012.

Tab. 20: Celková migrace obyvatelstva v městě Uherské Hradiště v letech 1991–2012

období	přistěhovalí	vystěhovalí	saldo	obrat
1991–1995	3 375	2 790	585	6 165
1996–2000	2 323	2 676	-353	4 999
2001–2005	2 560	3 361	-801	5 921
2006–2010	2 506	3 376	-870	5 882
2011–2012	707	908	-201	1 615
celkem	11 471	13 111	-1 640	24 582

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní a zahraniční migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 21: Vnitřní migrace obyvatelstva ve městě Uherské Hradiště v letech 1991–2012

období	přistěhovalí	vystěhovalí	saldo	obrat
1991–1995	3 243	2 759	484	6 002
1996–2000	2 142	2 664	-522	4 806
2001–2005	2 167	3 066	-899	5 233
2006–2010	2 173	3 169	-996	5 342
2011–2012	648	876	-228	1 524
celkem	10 373	12 534	-2 161	22 907

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 22: Zahraniční migrace obyvatelstva ve městě Uherské Hradiště v letech 1991–2012

období	přistěhovalí	vystěhovalí	saldo	obrat
1991–1995	132	31	101	163
1996–2000	181	12	169	193
2001–2005	393	295	98	688
2006–2010	333	207	126	540
2011–2012	59	32	27	91
celkem	1 098	577	521	1 675

Zdroj: Anonymizovaná databáze zahraniční migrace, ČSÚ 1992–2013

V období let 1991–2012 činilo záporné migrační saldo v Uherském Hradišti -1 640 osob. Úbytek obyvatel vnitřní migrací však byl vyšší a dosáhnul hodnoty -2 161 osob. Ztrátu obyvatelstva vnitřní migrací alespoň částečně kompenzovala migrace zahraniční, dle průběžné statistiky ČSÚ Uherské Hradiště takto získalo 521 osob (i když ve skutečnosti to bylo méně – viz předchozí text).

Počet vystěhovalých z Uherského Hradiště do ostatních obcí ČR byl nejintenzivnější v první dekádě 21. století, kdy Uherské Hradiště migrací ztratilo 1,9 tis. obyvatel. Dle ČSÚ kladné zahraniční migrační saldo bylo nejvyšší v letech 1996–2000.

Tab. 23: Vnitřní migrace (Uherské Hradiště vs. obce okresu UH) v letech 1991–2012

období	přistěhovalí	vystěhovalí	saldo	obrat
1991–1995	2 125	1 696	429	3 821
1996–2000	1 358	1 752	-394	3 110
2001–2005	1 413	2 033	-620	3 446
2006–2010	1 383	2 172	-789	3 555
2011–2012	384	551	-167	935
celkem	6 663	8 204	-1 541	14 867

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 24: Vnitřní migrace (Uherské Hradiště vs. obce Zlínského kraje bez obcí okresu Uherské Hradiště) v letech 1991–2012

období	přistěhovalí	vystěhovalí	saldo	obrat
1991–1995	295	243	52	538
1996–2000	187	219	-32	406
2001–2005	188	213	-25	401
2006–2010	206	174	32	380
2011–2012	60	67	-7	127
celkem	936	916	20	1 852

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 25: Vnitřní migrace (Uherské Hradiště vs. obce ČR bez obcí Zlínského kraje) v letech 1991–2012

období	přistěhovalí	vystěhovalí	saldo	obrat
1991–1995	823	820	3	1 643
1996–2000	597	693	-96	1 290
2001–2005	566	820	-254	1 386
2006–2010	584	823	-239	1 407
2011–2012	204	258	-54	462
celkem	2 774	3 414	-640	6 188

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Vnitřní migraci podle migračních proudů lze strukturovat do tří skupin, a to vnitřní, vnitřní krajskou a celostátní. Město Uherské Hradiště vykázalo nejvyšší záporné migrační saldo (-1 541 osob) s obcemi vlastního okresu. Tzn., že téměř tři čtvrtiny záporného migračního salda šlo ve prospěch blízkých obcí nacházejících se v širokém zázemí města. Nejintenzivnější vystěhování bylo zaznamenáno do nejbližších obcí v rámci probíhajícího suburbanizačního procesu. Uherské Hradiště však vykázalo malé kladné migrační saldo s obcemi ostatních okresů Zlínského kraje (+20 osob). S ostatními obcemi ČR mimo Zlínský kraj však město v důsledku migrace ztratilo 640 osob.

Tab. 26: Přistěhovalí do města Uherské Hradiště v letech 1991–2012 podle krajů

kraj	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Hlavní město Praha	51	47	29	58	25	210
Středočeský	42	23	18	35	10	128
Jihočeský	34	19	8	5	2	68
Plzeňský	7	18	8	8	8	49
Karlovarský	19	5	14	11	0	49
Ústecký	60	28	29	14	3	134
Liberecký	5	9	9	9	4	36
Královéhradecký	6	18	19	5	2	50
Pardubický	18	16	18	16	2	70
Kraj Vysočina	37	33	25	16	11	122
Jihomoravský	365	260	263	290	93	1 271
Olomoucký	80	58	46	52	21	257
Zlínský	2 420	1 545	1 601	1 589	444	7 599
Moravskoslezský	99	63	80	65	23	330
celkem	3 243	2 142	2 167	2 173	648	10 373

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Na počtu přistěhovalých do Uherského Hradiště se logicky nejvíce podíleli obyvatelé Zlínského kraje (více než 7,5 tis. osob). O významném počtu přistěhovalých lze hovořit i v případě Jihomoravského kraje (téměř 1,3 tis. přistěhovalých). Následovaly kraje Moravskoslezský, Olomoucký a Hlavní město Praha. Za méně významnou imigraci lze považovat přistěhování obyvatel z Libereckého, Plzeňského, Karlovarského a Královéhradeckého kraje. Obdobné konstatování plyne i z analýzy počtu vystěhovalých do jiných krajů, tj. nejvíce osob se vystěhovalo do obcí Zlínského a Jihomoravského kraje, třetí

nejvýznamnější emigrační proud však směřoval do Hlavního města Prahy a obcí v jeho zázemí (Středočeský kraj) – viz následující tab. 27.

Tab. 27: Vystěhovalí z města Uherské Hradiště v letech 1991–2012 podle krajů

kraj	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Hlavní město Praha	109	114	161	214	62	660
Středočeský	26	46	56	103	32	263
Jihočeský	26	23	17	18	7	91
Plzeňský	8	14	11	17	2	52
Karlovarský	20	9	6	7	0	42
Ústecký	15	24	24	20	6	89
Liberecký	9	9	18	11	4	51
Královéhradecký	19	21	28	13	2	83
Pardubický	18	12	21	17	9	77
Kraj Vysočina	21	18	25	12	6	82
Jihomoravský	350	289	314	280	91	1 324
Olomoucký	112	50	81	47	23	313
Zlínský	1 939	1 971	2 246	2 346	618	9 120
Moravskoslezský	87	64	58	64	14	287
celkem	2 759	2 664	3 066	3 169	876	12 534

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 28: Migrační saldo města Uherské Hradiště v letech 1991–2012 podle krajů

kraj	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Hlavní město Praha	-58	-67	-132	-156	-37	-450
Středočeský	16	-23	-38	-68	-22	-135
Jihočeský	8	-4	-9	-13	-5	-23
Plzeňský	-1	4	-3	-9	6	-3
Karlovarský	-1	-4	8	4	0	7
Ústecký	45	4	5	-6	-3	45
Liberecký	-4	0	-9	-2	0	-15
Královéhradecký	-13	-3	-9	-8	0	-33
Pardubický	0	4	-3	-1	-7	-7
Kraj Vysočina	16	15	0	4	5	40
Jihomoravský	15	-29	-51	10	2	-53
Olomoucký	-32	8	-35	5	-2	-56
Zlínský	481	-426	-645	-757	-174	-1 521
Moravskoslezský	12	-1	22	1	9	43
celkem	484	-522	-899	-996	-228	-2 161

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Postavení Hlavního města Prahy i Středočeského kraje je ještě významnější při analýze migračního salda. Obce Zlínského kraje vykázaly migrační zisk na Uherském Hradišti větší než 1,5 tis. osob. Druhý největší záporné migrační saldo mělo Uherské Hradiště s Prahou a obcemi Středočeského kraje (téměř 600 osob). S ostatními kraji velikost migračního salda je již daleko menší. S Olomouckým a také Jihomoravským krajem ztratilo Uherské Hradiště migrací zhruba 50 osob. V období 1991–2012 existovaly však čtyři kraje, se kterými mělo Uherské Hradiště kladné migrační saldo. Jednalo se o Ústecký a Moravskoslezský kraj, dále Kraj Vysočina a Karlovarský kraj. Překvapuje postavení Ústeckého kraje, se kterým má

Uherské Hradiště největší kladné migrační saldo ve výši 45 osob. Šlo zejména o návrat původních obyvatel Uherského Hradiště, a to zejména v první polovině 90. let.

Tab. 29: Migrační obrat města Uherské Hradiště v letech 1991–2012 podle krajů

kraj	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Hlavní město Praha	160	161	190	272	87	870
Středočeský	68	69	74	138	42	391
Jihočeský	60	42	25	23	9	159
Plzeňský	15	32	19	25	10	101
Karlovarský	39	14	20	18	0	91
Ústecký	75	75	52	53	9	223
Liberecký	14	14	18	27	8	87
Královéhradecký	25	25	39	47	4	133
Pardubický	36	36	28	39	11	147
Kraj Vysočina	58	58	51	50	17	204
Jihomoravský	715	715	549	577	184	2 595
Olomoucký	192	192	108	127	44	570
Zlínský	4 359	4 359	3 516	3 847	1 062	16 719
Moravskoslezský	186	186	127	138	37	617
celkem	6 002	6 002	4 806	5 233	1 524	22 907

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 30: Kladné saldo migrace Uherského Hradiště s okresy ČR v letech 1991–2012 (TOP 10)

okres	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Hodonín	41	20	46	67	21	195
Zlín	43	-9	-13	32	-5	48
Teplice	31	6	4	4	0	45
Bruntál	7	5	14	-2	-1	23
Frýdek-Místek	4	0	3	7	3	17
Třebíč	9	7	-2	0	1	15
Žďár nad Sázavou	0	9	3	0	3	15
Šumperk	3	3	2	1	5	14
Znojmo	-2	1	6	4	2	11
Přerov	-9	-1	6	12	2	10

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 31: Záporné saldo migrace Uherského Hradiště s okresy ČR v letech 1991–2012 (TOP 10)

okres	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Uherské Hradiště	429	-394	-620	-789	-167	-1 541
Brno-město	-53	-45	-68	-38	-1	-205
Olomouc	-35	5	-38	-7	-12	-87
Praha-západ	-5	-5	-14	-20	-1	-45
Brno-venkov	7	-1	-21	-17	-13	-45
Hradec Králové	-11	-1	-15	-3	0	-30
Praha-východ	1	-5	-2	-14	-7	-27
Mladá Boleslav	-2	-4	-4	-8	-2	-20
Vsetín	-8	-8	3	-2	-5	-20
České Budějovice	0	-1	-4	-7	-4	-16

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

V předchozích tab. 30 a 31 je uvedeno pořadí okresů ČR podle velikosti kladné či záporné migrace s městem Uherské Hradiště. Do tabulek není zahrnuto Hlavní město Praha, se kterým je v tomto hodnocení pracováno pouze jako s krajem či městem. Největší kladné migrační saldo vykázalo Uherské Hradiště s okresem Hodonín (195 osob), za významnější kladné migrační saldo lze považovat také saldo s okresy Zlín a Teplice. Největší záporné migrační saldo má město, jak již bylo dříve uvedeno, s obcemi vlastního okresu, následovaly okresy Brno-město, Olomouc, Praha-západ a Brno-venkov.

Analýza migračních proudů Uherského Hradiště s obcemi, která se promítá do migračního salda, je rozdělená do dvou souborů. V prvním případě se jedná o obce okresu Uherské Hradiště a v druhém případě o ostatní obce ČR.

Tab. 32: Kladné saldo migrace města Uherské Hradiště s obcemi okresu Uherské Hradiště v letech 1991–2012 (TOP 10)

obec	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Uherský Brod	-17	42	27	27	1	80
Dolní Němčí	24	14	23	-11	7	57
Hluk	39	11	-1	-2	-3	44
Strání	25	6	5	2	-2	36
Ostrožská Lhota	4	5	11	6	3	29
Březová	9	9	3	-2	0	19
Kudlovice	27	14	-5	-11	-7	18
Vážany	3	5	0	4	1	13
Osvětimany	17	-6	-5	7	-4	9
Svárov	4	2	1	3	-1	9

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 33: Kladné saldo migrace města Uherské Hradiště s obcemi ČR bez obcí okresu Uherské Hradiště v letech 1991–2012 (TOP 10)

obec	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Veselí nad Moravou	16	21	18	29	-4	80
Napajedla	6	3	2	14	-3	22
Kyjov	0	1	10	9	2	22
Hodonín	7	-4	3	13	2	21
Teplice	14	-1	5	1	0	19
Bílina	16	0	0	3	0	19
Velká nad Veličkou	1	9	1	1	7	19
Mělník	15	0	2	-2	-1	14
Přerov	1	-1	7	6	0	13
Bruntál	2	2	4	4	1	13

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Největší kladné migrační saldo mělo Uherské Hradiště s Uherským Brodem (první soubor) a Veselím nad Moravou (druhý soubor). V obou případech migrační saldo činilo 80 osob. Za významnější hodnoty lze v rámci vlastního okresu považovat i kladné migrační saldo s obcemi Dolní Němčí, Hluk, Strání a Ostrožská Lhota, mimo okres pak s obcemi Napajedla, Kyjov a Hodonín.

Tab. 34: Záporné saldo migrace města Uherské Hradiště s obcemi okresu Uherské Hradiště v letech 1991–2012 (TOP 10)

obec	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Staré Město	51	-121	-98	-144	4	-308
Kunovice	49	-40	-131	-181	16	-287
Buchlovice	-33	-60	-45	-39	-19	-196
Břestek	-18	-18	-37	-23	-9	-105
Bílovice	16	-33	-24	-21	-33	-95
Zlechov	7	-17	-45	-25	-6	-86
Kostelany nad Mor.	5	-4	-45	-14	-9	-67
Ostrožská Nová Ves	14	-16	-9	-31	-19	-61
Topolná	-25	-11	4	-14	-6	-52
Kněžpole	19	-30	-28	-20	8	-51

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 35: Záporné saldo migrace města Uherské Hradiště s obcemi ČR bez obcí okresu UH v letech 1991–2012 (TOP 10)

obec	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Praha	-58	-67	-132	-156	-37	-450
Brno	-53	-45	-68	-38	-1	-205
Olomouc	-19	1	-26	-12	-8	-64
Hradec Králové	-5	-4	-15	-3	-1	-28
Vnorovy	-5	-1	-7	0	0	-13
Břeclav	-9	1	6	-6	-4	-12
Zlín	24	7	-10	-18	-15	-12
Vracov	-4	-3	1	-5	0	-11
Kroměříž	-2	3	-11	-3	2	-11
Havířov	-1	-11	-2	8	-4	-10

Zdroj: Anonymizovaná databáze vnitřní migrace, ČSÚ 1992–2013

Meziobecní salda migrace Uherského Hradiště jsou však daleko významnější v záporných hodnotách. Záporné saldo migrace vykázalo ve sledovaném období Uherské Hradiště především se Starým Městem a Kunovicemi a dalšími obcemi ležícími v blízkém okolí města. Vesměs jde o obce, které se v minulých letech v rámci procesu suburbanizace vyznačovaly intenzivní bytovou výstavbou. Mimo vlastní okres kromě Prahy a Brna ztrácelo migrací město více obyvatel s krajskými městy Olomouc a Hradec Králové.

Počet přistěhovalých ze zahraničí do Uherského Hradiště činil podle ČSÚ 1 098 osob, z toho více než 54 % byli imigranti ze Slovenska. V pořadí druhou zemí byla Ukrajina (více než 7 %), za významnější imigraci lze považovat i počet přistěhovalých z Mongolska a Vietnamu. Ve všech předchozích případech šlo většinou o migraci z pracovních důvodů. Z vyspělých zemí se do Uherského Hradiště přistěhovalo nejvíce osob z Německa. Co se týká počtu vystěhovalých z Uherského Hradiště do zahraničí, tak dle ČSÚ byla maximem emigrace na Slovensko. Jednalo se o 345 osob, tj. tři pětiny ze všech vystěhovalých do zahraničí. Migrační proudy do ostatních zemí byly daleko slabší, snad s výjimkou Ukrajiny, do které „statistika“ podchytila 49 emigrantů.

Tab. 36: Zahraniční migrace v letech 1991–2012: přistěhovalí do města Uherské Hradiště podle zemí (TOP 10)

imigrace ze země	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Slovensko	74	95	261	146	18	594
Ukrajina	0	23	36	18	1	78
Mongolsko	0	0	4	46	0	50
Vietnam	4	18	19	9	0	50
Německo	12	9	13	5	0	39
Bělorusko	0	7	11	9	0	27
Rusko	1	0	2	10	7	20
Spojené státy	2	5	8	2	3	20
Kanada	8	6	1	2	0	17
Makedonie	0	0	9	4	2	15
celkem	132	181	393	333	59	1 098

Zdroj: Anonymizovaná databáze zahraniční migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 37: Zahraniční migrace v letech 1991–2012: vystěhovalí z města Uherské Hradiště podle zemí (TOP 10)

emigrace do země	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Slovensko	25	2	210	101	7	345
Ukrajina	0	0	35	11	3	49
Vietnam	0	0	5	10	2	17
Bělorusko	0	0	10	2	0	12
Mongolsko	0	0	8	2	0	10
Německo	2	4	1	2	0	9
Bulharsko	0	0	0	8	0	8
Makedonie	1	0	1	4	1	7
Itálie	0	4	1	1	0	6
Spojené státy	1	0	5	0	0	6
celkem	31	12	295	207	32	577

Zdroj: Anonymizovaná databáze zahraniční migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 38: Zahraniční migrace v letech 1991–2012: saldo města Uherské Hradiště podle zemí (TOP 10)

země	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Slovensko	49	93	51	45	11	249
Mongolsko	0	0	-4	44	0	40
Vietnam	4	18	14	-1	-2	33
Německo	10	5	12	3	0	30
Ukrajina	0	23	1	7	-2	29
Rusko	1	0	2	9	6	18
Kanada	8	6	1	2	0	17
Bělorusko	0	7	1	7	0	15
Spojené státy	1	5	3	2	3	14
Bosna a Hercegovina	0	0	1	9	2	12
celkem	101	169	98	126	27	521

Zdroj: Anonymizovaná databáze zahraniční migrace, ČSÚ 1992–2013

Tab. 39: Zahraniční migrace v letech 1991–2012: obrat města Uherské Hradiště podle zemí (TOP 10)

země	1991–1995	1996–2000	2001–2005	2006–2010	2011–2012	celkem
Slovensko	99	97	471	247	25	939
Ukrajina	0	23	71	29	4	127
Vietnam	4	18	24	19	2	67
Mongolsko	0	0	12	48	0	60
Německo	14	13	14	7	0	48
Bělorusko	0	7	21	11	0	39
Spojené státy	3	5	13	2	3	26
Rusko	1	0	2	11	8	22
Makedonie	1	0	10	8	3	22
Itálie	4	5	7	2	2	20
celkem	163	193	688	540	91	1 675

Zdroj: Anonymizovaná databáze zahraniční migrace, ČSÚ 1992–2013

Podíl Slovenska na zahraničním migračním saldu Uherského Hradiště byl téměř poloviční (47,8 %). Pořadí dalších zemí podle velikosti migračního salda bylo následující: Mongolsko, Vietnam, Německo a Ukrajina. V zahraničním migračním obratu opět dominovali občané Slovenska (56,1 %), následovali občané Ukrajiny, Vietnamu, Mongolska a Německa.

5. Celkový pohyb a prognóza obyvatelstva

5.1. Celkový pohyb po roce 1970

Z průběžné statistiky obyvatelstva plyne, že celkový úbytek obyvatelstva v Uherském Hradišti za roky 1991–2014 činil 1 402 osob. Přitom přirozenou měnou město získalo 315 osob, ale migrací ztratilo 1 717 osob.

Tab. 40: Celkový přírůstek obyvatelstva ve městě Uherské Hradiště ve vybraných obdobích

období	přírůstek (úbytek)		
	přirozený	migrační	celkový
1991–1995	253	604	857
1996–2000	-73	-353	-426
2001–2005	9	-801	-792
2006–2010	132	-870	-738
2011–2014	-6	-297	-303
1991–2014	315	-1717	-1402

Zdroj: ČSÚ 2015; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Kdybychom zpracovali známou Webbovu typologii měst, která se opírá o vzájemné vztahy přirozeného, migračního a celkového přírůstku či úbytku obyvatelstva, tak bychom zjistili, že v této typologii mělo Uherské Hradiště v jednotlivých analyzovaných obdobích různé postavení. Pouze v první polovině 90. let patřilo Uherské Hradiště do souboru měst přírůstkových typů, a to konkrétně do „typu C“ (kladný přirozený, migrační i celkový přírůstek, přičemž migrační přírůstek byl větší než přirozený). V letech 1996–2000 a také 2011–2014 patřilo město do „typu G“ (všechny složky pohybu záporné, větší úbytek osob migrací) a v období 2001–2010 do měst „typu H“ (přirozená měna kladná a migrační a celkový úbytek obyvatelstva).

5.2. Prognózy obyvatelstva (komparace prognóz CRR MU, 2007 a Marvis, 2011)

Odhad budoucího populačního vývoje bývá zpravidla velmi komplikovanou záležitostí, neboť základní populační procesy vstupující do kalkulace populačních prognóz (tj. plodnost, úmrtnost a migrace) mohou být ovlivněny řadou přímých i nepřímých faktorů. Obtížně předpověditelný je zejména vliv takových skutečností jako jsou měnící se ekonomické, politické a sociální podmínky, které složitě a strukturovaně ovlivňují reprodukční názory a postoje obyvatel. Zvláště komplikovaná situace přitom panuje v případě prognóz pro menší územní celky. Prognózy budoucího populačního vývoje přesto představují cenný výstup demografických studií, neboť se jedná o významný podklad pro praktickou činnost řady aktérů. K jejich uživatelům patří jak veřejná, tak i soukromá sféra.

Při tvorbě prognóz populačního vývoje bývá užívána řada metod. K těm nejspolehlivějším a nejpoužívanějším patří tzv. kohortně komponentní metoda. Tato metoda na základě znalosti výchozí struktury obyvatelstva podle pohlaví a věku predikuje, jak se bude v budoucnosti

v souvislosti s vývojem plodnosti, úmrtnosti a migrace měnit jednak celkový počet obyvatel a jednak právě výše zmíněné struktury.

Aby bylo možné vytvořit prognózu budoucího populačního vývoje prostřednictvím kohortně komponentní metody, je nutné pro výchozí rok prognózy (tzv. práh prognózy) znát následující skutečnosti:

- strukturu obyvatelstva podle věku a podle pohlaví (postačující jsou údaje pro pětileté věkové kategorie),
- úhrnnou plodnost a specifické plodnosti žen podle pětiletých věkových kategorií,
- postup vymírání dané populace (údaj z úmrtnostních tabulek) a naděje dožití,
- migrační saldo a strukturu migrantů podle věku a pohlaví.

Teprve díky znalosti těchto údajů lze provést odhad budoucího vývoje hlavních populačních procesů – plodnosti, úmrtnosti a migrace – ovlivňujících budoucí počet obyvatel a jeho strukturu.

Za zpracování oficiálních prognóz obyvatelstva u nás odpovídá Český statistický úřad. Periodicita je stanovena na období čtyř let. Poslední Projekci obyvatelstva vydal ČSÚ v roce 2013. Základními vstupními údaji poslední projekce (Projekce 2013) jsou počty obyvatel České republiky podle pohlaví a jednotek věku k 1. 1. 2013 (práh projekce), které navazují na výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Oproti předchozí projekci z roku 2009 je v Projekci 2013 prodlouženo projektované období o dalších 35 let na rok 2100, resp. 1. 1. 2101. Projekce tak zachycuje úplnou historii prakticky všech dnes žijících generací. Projekce je zpracována v tradičních třech variantách (nízké, střední a vysoké), komponentní metodou podle jednotek věku v jednoletém kroku. Střední varianta je považována jako nejpravděpodobnější, nicméně výsledky je třeba interpretovat spíše ve smyslu vymezení očekávaného vývoje danými krajními variantami.

Cílem projekce je nastínit směr budoucího populačního vývoje a ukázat zejména na změny ve věkovém složení, které jsou neodvratitelné a které budou v případě České republiky velmi výrazné. Projekce, jejímž objektivním rysem je neurčitost, však nemůže předvídat náhlé působení vnějších vlivů, např. hluboké ekonomické krize, výrazné změny v systému sociálních opatření či epidemie nemocí, které mohou z krátkodobého hlediska ovlivnit úroveň úmrtnosti či plodnosti. Proto je nutné výsledky projekce chápat vždy podmíněně a interpretovat je ve vztahu k vstupním parametrům.

V základních trendech jednotlivých složek budoucího populačního vývoje se poslední projekce neliší od těch, se kterými uvažovala Projekce 2009. Projekce počítá s dalším snižováním hladiny úmrtnosti, v dlouhodobém pohledu s kladným migračním saldem a ve střední a vysoké variantě se zvýšením úrovně plodnosti.

V oblasti scénáře vývoje plodnosti je Projekce 2013 méně optimistická, co se týče pozitivního vývoje rostoucí plodnosti, než projekce z roku 2009. Ta byla sestavována v době výrazného

růstu plodnosti. Zatímco v roce 2005 (a v celém desetiletém období od roku 1995) byla úhrnná plodnost pod hranicí 1,3 dítěte na jednu ženu (tzv. lowest-low fertility), v roce 2008 se dostala na hranici 1,50 dítěte na jednu ženu. Vize budoucnosti byla proto v tomto směru (a z dnešního pohledu) relativně optimistická. Očekávalo se, že počínající ekonomická krize nebude dlouhodobá, a že ovlivní úroveň plodnosti v ČR pouze krátkodobě. Ani po čtyřech letech se však úroveň plodnosti nevyrovnala situaci z roku 2008. Po krátké stagnaci těsně pod úrovní 1,50 nevzrostla, ale naopak klesla na 1,43 dítěte na jednu ženu v roce 2011. Teprve v roce 2012 byl zaznamenán mírný meziroční růst na 1,45 dítěte na jednu ženu.

Předpoklad postupného, avšak ne příliš výrazného, zvyšování úhrnné plodnosti je v Projekci 2013 zakotven pouze do střední a vysoké varianty. Nízká varianta odráží možný scénář stabilizace úhrnné plodnosti na současné výši (1,45). Všechny varianty nicméně očekávají další nárůst průměrného věku matek při porodu, a to oproti stávající hodnotě 29,8 let o 0,6–1,3 roku v závislosti na variantě. V projekčním období 2031–2050 jsou očekávané změny ve struktuře plodnosti již méně výrazné.

Ve všech variantách Projekce 2013 po celé sledované období je také očekáván růst naděje dožití při narození, tedy střední délky života. Úroveň naděje dožití při narození dosažená v letech 2010–2012 se od předpokladů Projekce 2009 lišila minimálně, proto pro první období projekce (do roku 2030) zůstaly cílové parametry obdobné. V dalším období projekce je růst střední délky života předpokládán pomalejší.

Ve střední variantě projekce se očekává růst střední délky života ze 75,0/80,9 let na 79,5/85,1 let v roce 2030, a dále již pozvolněji na 83,0/88,0 let v roce 2050. Do konce projekčního období by se střední délka života navýšila u mužů na 86,6 let, u žen na 91,1 let. Projekce dále počítala s tím, že ke změně naděje dožití při narození nejvíce přispěje zlepšení úmrtnosti mužů ve věku nad 60 let, u žen zejména nad 80 let. Výraznější zlepšování úrovně úmrtnosti je očekáváno u mužů.

Vývoj migrace je jen obtížně předvídatelný, a to vzhledem k její silné vnější podmíněnosti (legislativní opatření, ekonomická situace v ČR a v potenciálních zdrojových zemích). Do určité míry je problematická i její samotná statistika (změny v okruhu osob zahrnutých do statistiky, změny zdrojů dat pro ČSÚ, evidence vystěhovalých českých občanů). Základní premisou Projekce 2013 je migrační atraktivita ČR, je předpokládána imigrace ze zahraničí v objemu 20–40 tis. ročně v závislosti na variantě.

Celostátní projekce obyvatelstva do roku 2100 byla poté zpracována do úrovně krajů. Ve srovnání s Projekcí 2013 pro celou ČR u ní došlo ke zkrácení projektovaného období, a to do roku 2050. Na rozdíl od předchozích krajských projekcí byla totiž do zpracování Projekce krajů 2013 zahrnuta také migrace, jejíž vliv na vývoj obyvatelstva není zanedbatelný a jejíž váha s výpočtem regionálních projekcí roste.

ČSÚ zpracovává projekce či prognózy obyvatelstva pouze do úrovně krajů. Potřebné prognózy obyvatelstva za menší územní celky u nás realizují většinou demografická a

geografická pracoviště vysokých škol nebo poradenské firmy zabývající se problematikou regionálního rozvoje. Příkladem takovýchto prognóz jsou i nedávno zpracované prognózy obyvatelstva pro město Uherské Hradiště. Zatímco prognóza vývoje počtu obyvatel Centra pro regionální rozvoj Masarykovy Univerzity z Brna (CRR MU) z roku 2007 měla práh projekce ke konci roku 2005 a cílový horizont rok 2025, tak prognóza firmy Marvis ze Zlína z roku 2011 se opírala o věkovou strukturu obyvatel města z konce roku 2000 a horizontem projekce byl rok 2040. Jednotlivé varianty obou projekcí včetně jejich srovnání jsou uvedeny v následujících tabulkách 41–43.

Tab. 41: Prognóza vývoje počtu obyvatel města Uherské Hradiště do roku 2025 (CRR MU Brno 2007)

rok	varianty prognózy		
	nízká	střední	vysoká
2005	26 131	26 131	26 131
2010	25 172	25 195	25 218
2015	24 240	24 504	24 716
2020	23 309	23 970	24 580
2025	22 264	23 480	24 512

Zdroj: Centrum regionálního rozvoje Masarykovy univerzity Brno 2007

Tab. 42: Prognóza vývoje počtu obyvatel města Uherské Hradiště do roku 2040 (Marvis Zlín 2011)

rok	varianty prognózy		
	pesimistická	reálná	optimistická
2010	25 393	25 393	25 393
2015	22 266	23 003	24 530
2020	20 692	22 593	25 186
2025	19 265	21 995	25 282
2030	17 183	20 670	24 877
2035	15 391	19 396	24 646
2040	13 641	18 448	24 555

Zdroj: Marvis Zlín 2011

Tab. 43: Porovnání střední varianty prognózy CRR MU 2007 a reálné varianty prognózy Marvis 2011

rok	varianty prognózy		
	CRR MU	Marvis	rozdíl
2010	25 195	25 393	- 198
2015	24 504	23 003	+ 1 501
2020	23 970	22 593	+ 1 975
2025	23 480	21 995	+ 2 810

Zdroj: CRR MU Brno 2007; Marvis Zlín 2011

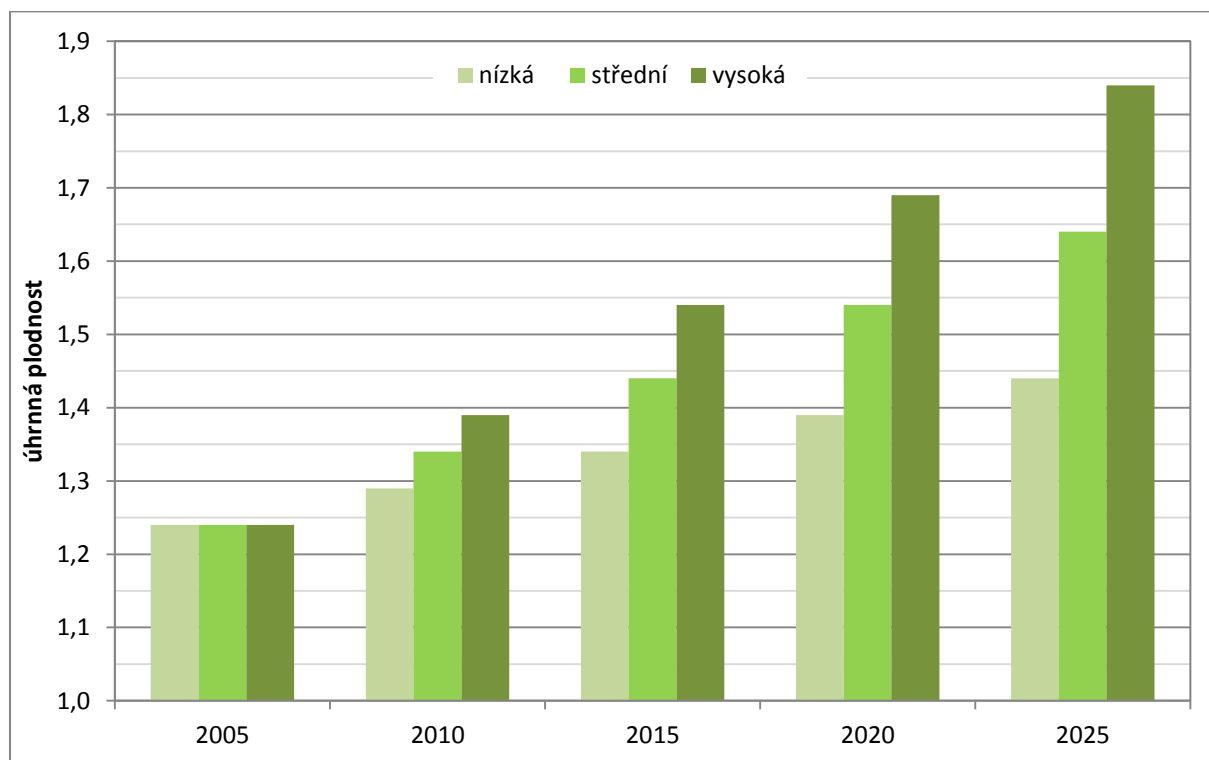
Z komparace obou prognóz i porovnání s dosavadním vývojem počtu obyvatel Uherského Hradiště do konce roku 2014 vychází jednoznačně lépe univerzitní prognóza, ačkoliv vycházela ze starší věkové struktury obyvatel města. Zpracovaná prognóza firmy Marvis obsahuje sice také tři varianty vývoje (pesimistickou, reálnou a optimistickou), avšak rozdíl mezi počtem obyvatel Uherského Hradiště ve variantě pesimistické a optimistické je

propastný, neboť se předpokládá, že v roce 2040 se bude počet trvale bydlících v Uherském Hradišti pohybovat v intervalu 13 641–24 555 osob! Dle reálné varianty prognózy by na konci letošního roku mělo v Uherském Hradišti žít 23 003 a na konci roku 2040 pouhých necelých 18,5 tis. obyvatel. Tato prognóza se jeví spíše nereálná. Na druhé straně se zdá, že také prognóza vývoje počtu obyvatel zpracovaná CRR MU je oproti skutečnosti mírně pesimistická. I když autoři zřejmě nadhodnotili úhrnnou plodnost ve městě v roce 2005, na druhé straně nepředpokládali velmi dynamický vývoj úmrtnostních poměrů. To se promítlo do skutečnosti, že v roce 2015 bude žít ve městě 24,5 tis. osob, ve skutečnosti to však bude o něco více. Jednotlivé scénáře prognózy CRR MU jsou promítnuty do následujících tabulek a obrázků.

Tab. 44: Prognóza vývoje úhrnné plodnosti ve městě Uherské Hradiště (CRR MU Brno 2007)

úhrnná plodnost	varianta prognózy		
	nízká	střední	vysoká
předpokládána změna úhrnné plodnosti za 5 let	+ 0,05 dítěte	+ 0,10 dítěte	+ 0,15 dítěte
rok 2005 (práh projekce)	1,24	1,24	1,24
rok 2010	1,29	1,34	1,39
rok 2015	1,34	1,44	1,54
rok 2020	1,39	1,54	1,69
rok 2025	1,44	1,64	1,84

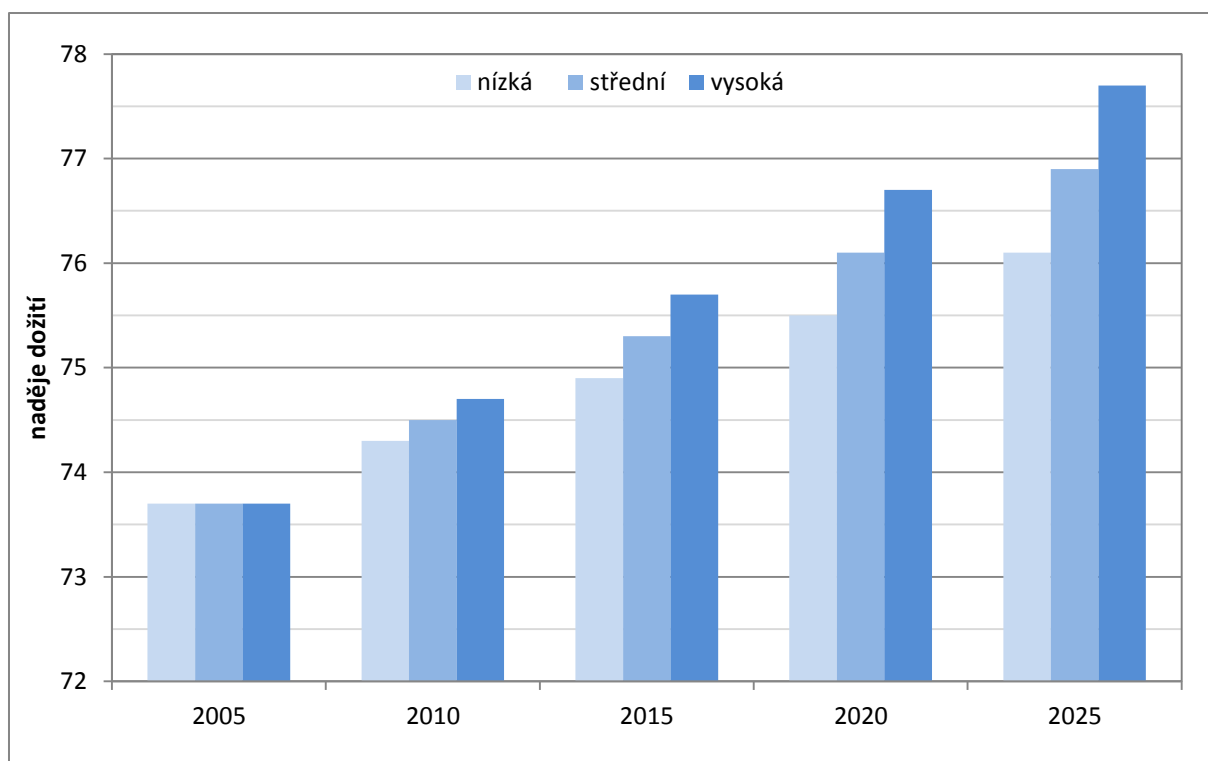
Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Obr. 22: Prognóza vývoje plodnosti ve městě Uherské Hradiště do roku 2025

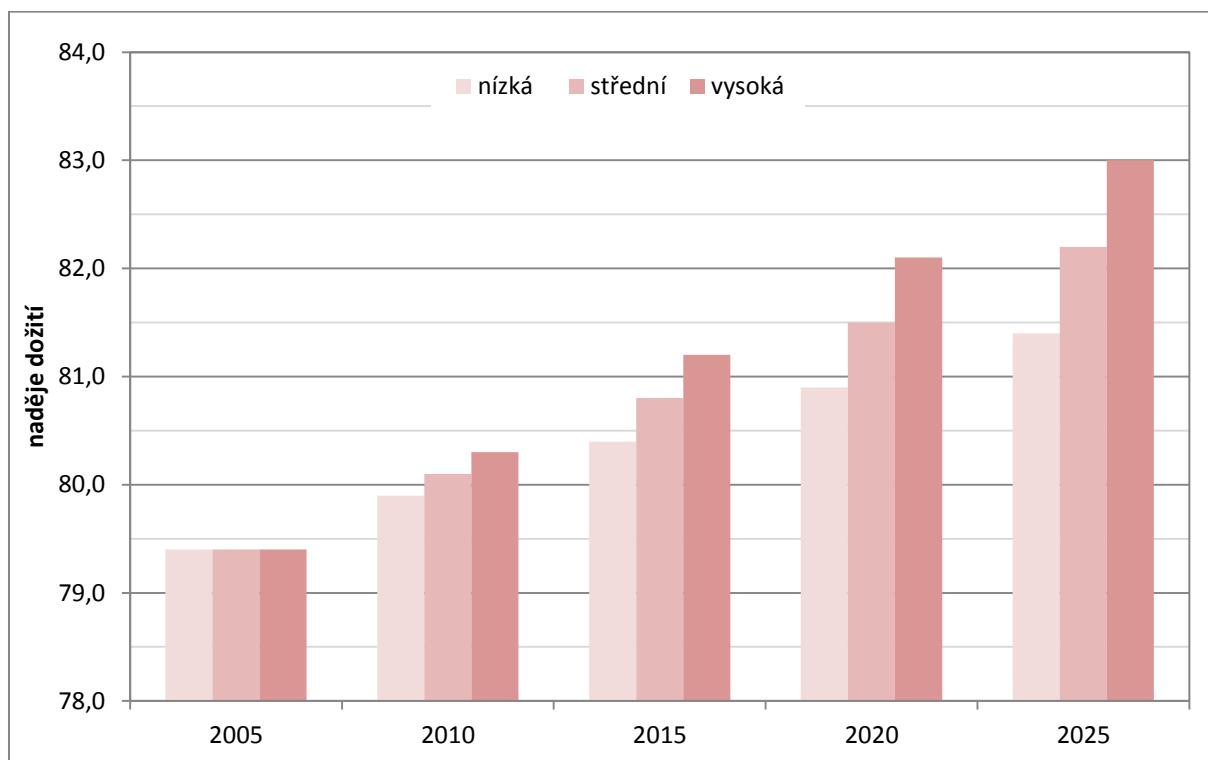
Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Obr. 23: Prognóza vývoje naděje dožití mužů ve městě Uherské Hradiště do roku 2025

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Obr. 24: Prognóza vývoje naděje dožití žen ve městě Uherské Hradiště do roku 2025

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Tab. 45: Prognóza vývoje naděje dožití při narození ve městě Uherské Hradiště (CRR MU Brno 2007)

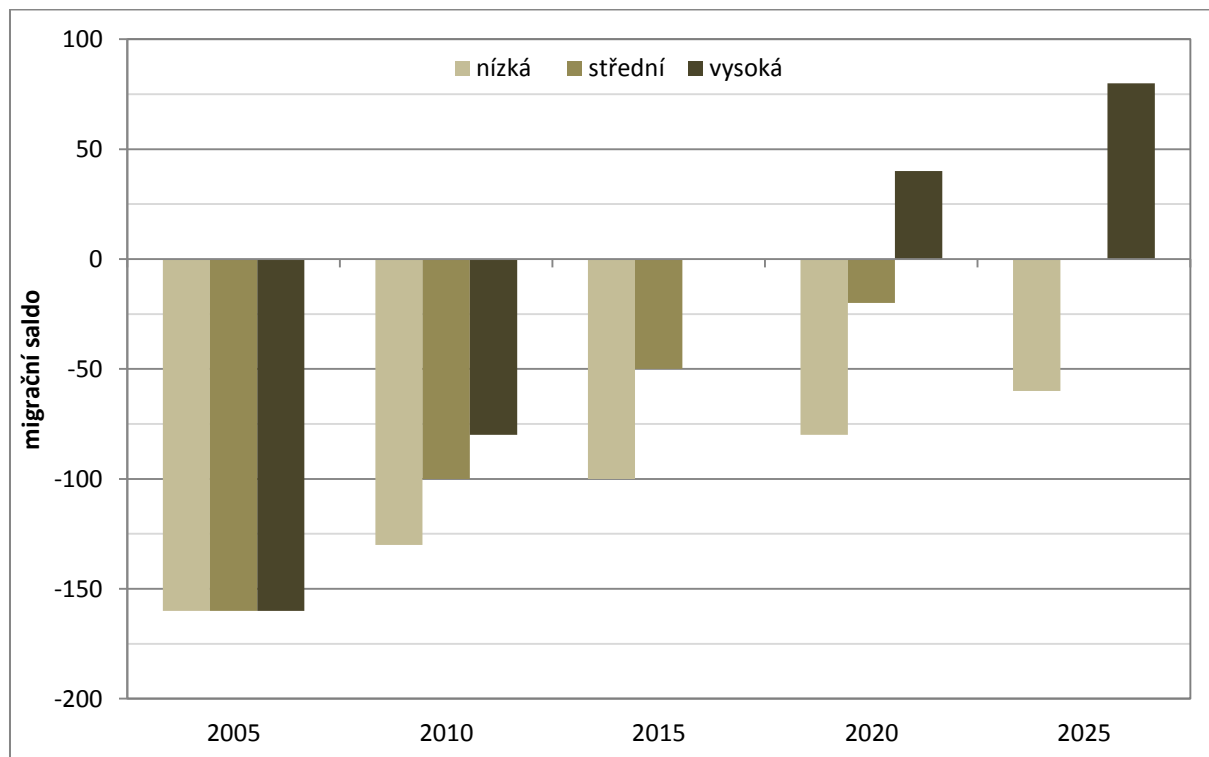
naděje dožití	varianta prognózy					
	nízká		střední		vysoká	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
předpokládána změna naděje dožití za 5 let	+ 0,6 roku	+ 0,5 roku	+ 0,8 roku	+ 0,7 roku	+ 1,0 roku	+ 0,9 roku
rok 2005 (práh projekce)	73,7	79,4	73,7	79,4	73,7	79,4
rok 2010	74,3	79,9	74,5	80,1	74,7	80,3
rok 2015	74,9	80,4	75,3	80,8	75,7	81,2
rok 2020	75,5	80,9	76,1	81,5	76,7	82,1
rok 2025	76,1	81,4	76,9	82,2	77,7	83,0

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Tab. 46: Prognóza vývoje migračního salda ve městě Uherské Hradiště (CRR MU Brno 2007)

migrační saldo	varianta prognózy		
	nízká	střední	vysoká
rok 2005 (práh projekce)	-160	-160	-160
rok 2010	-130	-100	-80
rok 2015	-100	-50	0
rok 2020	-80	-20	40
rok 2025	-60	0	80

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Obr. 25: Prognóza vývoje migračního salda ve městě Uherské Hradiště do roku 2025

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Tab. 47: Střední varianta prognózy populačního vývoje města Uherské Hradiště do roku 2025 – základní výsledky (CRR MU Brno 2007)

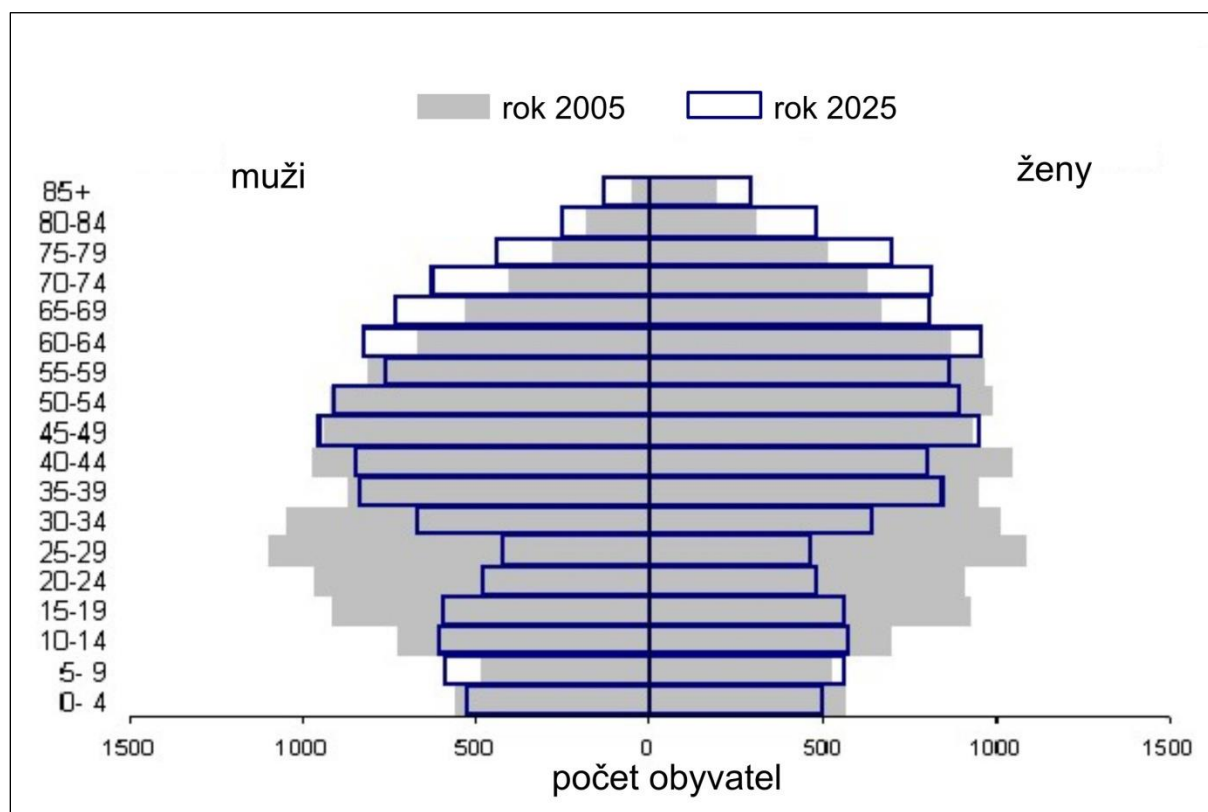
rok	počet obyvatel	počet narozených	počet zemřelých	přirozený přírůstek	migrační saldo	celkový přírůstek	hrubá míra porodnosti (v ‰)	hrubá míra úmrtnosti (v ‰)	čistá míra reprodukce ^{**}	míra růstu počtu obyvatel (v ‰)
2005	26 131	251	278	-27	-160	-187	9,8	10,8	0,6	-0,7
2010	25 195	246	284	-38	-100	-138	9,9	11,4	0,6	-0,6
2015	24 504	233	290	-57	-50	-107	9,6	12,0	0,7	-0,4
2020	23 970	206	299	-92	-20	-112	8,7	12,6	0,7	-0,5
2025	23 408	179	314	-135	0	-135	7,8	13,6	0,8	-0,6
změna ^{*)}	-2 723	-72	36	-108	160	52	-2,0	2,8	0,2	0,1

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Pozn.:

^{*)} změna v hodnotě ukazatele mezi roky 2005 a 2025

^{**)} čistá míra reprodukce – počet dívek narozených jedné ženě v průběhu jejího reprodukčního období, které se zároveň dožijí věku matky v době porodu (ukazatel počtu matek v budoucí generaci)

Obr. 26: Střední varianta prognózy populačního vývoje města Uherské Hradiště podle věkových skupin roku 2025 (CRR MU Brno 2007)

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

Tab. 48: Střední varianta prognózy populačního vývoje města Uherské Hradiště do roku 2025 – struktura obyvatelstva (CRR MU Brno 2007)

rok	0-14 let		15-64 let		65 a více let	
	celkem	podíl (%)	celkem	podíl (%)	celkem	podíl (%)
2005	3 541	13,6	18 853	72,1	3 737	14,3
2010	3 207	12,7	17 902	71,1	4 086	16,2
2015	3 392	13,8	16 595	67,7	4 517	18,4
2020	3 524	14,7	15 483	64,6	4 963	20,7
2025	3 366	14,4	14 759	63,1	5 282	22,6

Zdroj: výpočty CRR MU, Brno, 2007

V případě, že vezmeme za základ scénář projekce ČSÚ pro Zlínský kraj z poslední „Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050“, tak zjistíme, že v Uherském Hradišti bude na konci roku 2020 bydlet 24 870 osob, na konci roku 2025 to bude 24 460 (což je asi o tisíc osob více než předpokládala prognóza CRR MU) a na konci roku 2030 už jen 23 970 obyvatel. Na konci roku 2050 by dle tohoto výpočtu mohl klesnout počet obyvatel ve městě jen na 21,5 tisíce.

6. Změny ve struktuře obyvatelstva

Vlivem působení procesů demografické dynamiky se mění aktuální stav populace daného území. Důležité však je zdůraznit, že přitom nejde pouze o změnu celkové velikosti populace (celkový počet obyvatel), ale že se zároveň mění i její struktura. V současnosti jsou dokonce strukturální změny obyvatelstva v demograficky vyspělých zemích včetně ČR mnohem významnější než změny celkového počtu obyvatel, neboť jejich dynamika je mnohem větší. Mění se struktura obyvatelstva má rovněž široké důsledky, hovořit lze především o jejím vlivu na sociálně ekonomický vývoj daného území.

Z hlediska dynamiky změn lze mezi nejvýznamnější aktuální změny struktury obyvatelstva v demograficky vyspělých státech zahrnout následující skutečnosti:

- demografické stárnutí, jehož hlavním projevem je mění se relace mezi hlavními věkovými skupinami obyvatelstva; v souvislosti s tím se v populaci zvětšuje relativní zastoupení starších osob a naopak se zmenšuje relativní podíl osob v mladých a středních věkových kategoriích,
- vyvíjející se struktura obyvatelstva podle kulturních a sociálních znaků (např. růst vzdělanosti obyvatelstva a v souvislosti s tím vzestup tzv. indexu vzdělanosti).

6.1. Struktura podle pohlaví

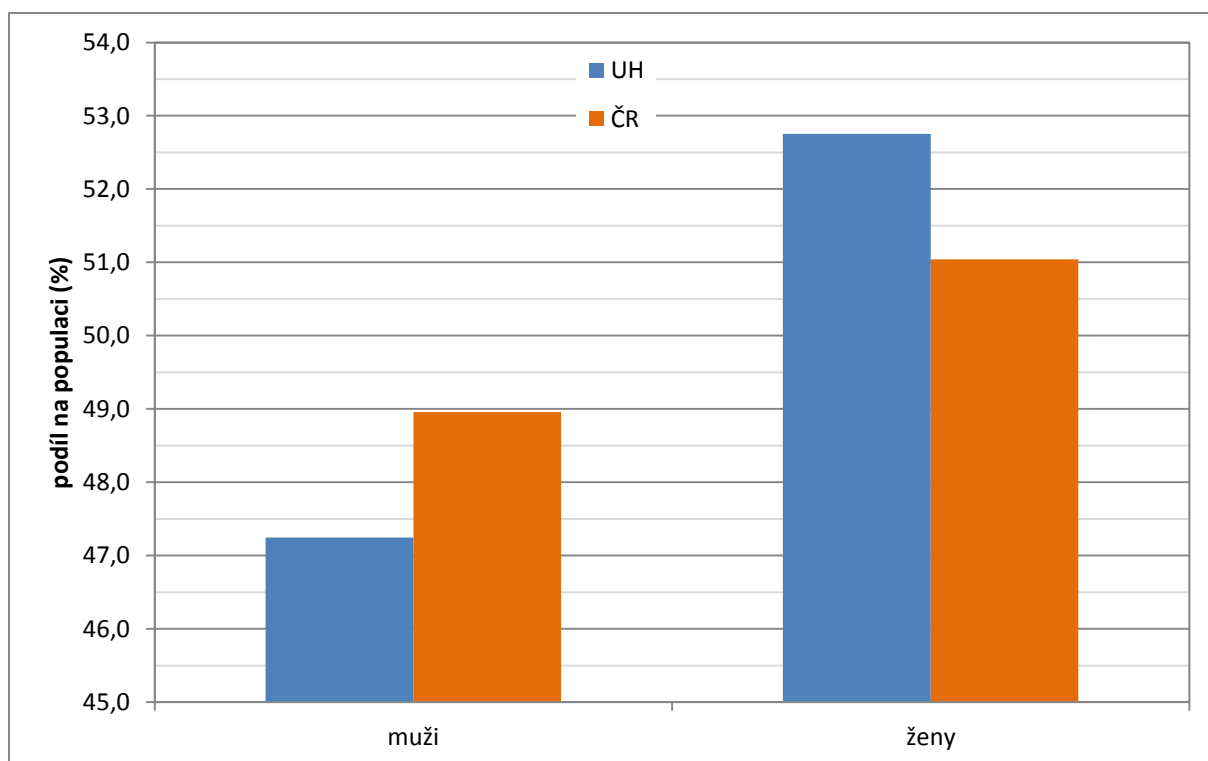
Obyvatelstvo města Uherské Hradiště, podobně jako obyvatelstvo většiny území ČR se vyznačuje pozitivní feminitou, tj. převahou počtu žen nad počtem mužů. Index feminity (počet žen na 100 mužů) dosáhl při posledním sčítání hodnoty 111,7. Tak vysokou hodnotu indexu mají ze souboru měst s více než 10 tisíci obyvateli v regionech soudržnosti NUTS II Střední Morava a Jihovýchod pouze hanácká města Olomouc a Prostějov.

Tab. 49: Struktura obyvatel města Uherské Hradiště podle pohlaví v letech 1991, 2001 a 2011

rok	muži	ženy	celkem	mužů (%)	mužů na 100 žen
1991	12 903	13 862	26 765	48,2	93,1
2001	12 829	14 047	26 876	47,7	91,3
2011	12 198	13 620	25 818	47,2	89,6

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Podíl mužů na populaci města Uherské Hradiště v období po roce 1990 neustále klesal (viz tab. 49). Během dvaceti let podíl mužů v tomto městě klesl ze 48,2 na 47,2 %. Jde tedy o úplně opačný proces oproti celé ČR, ve které dochází k vyrovnávání zastoupení obou skupin obyvatelstva. Zatímco v Uherském Hradišti index maskulinity (počet mužů na 100 žen) klesl v období let 1991–2011 z 93,1 na 89,6, tak v ČR se zvýšil z 94,3 na 95,9. Při posledním sčítání podíl mužů na populaci ČR činil 49 %.

Obr. 27: Srovnání struktury populace města Uherské Hradiště a České republiky podle pohlaví v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 50: Struktura obyvatel souměstí podle pohlaví v letech 1991, 2001 a 2011 (index maskulinity – počet mužů na 100 žen)

rok	Uherské Hradiště	Staré Město	Kunovice	souměstí celkem
1991	93,1	95,3	92,8	93,4
2001	91,3	94,5	88,3	91,5
2011	89,6	95,0	91,9	90,8

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Podíl mužů na populaci měst Kunovice (47,9 %) a zejména Staré Město (48,7 %) je přece jenom vyšší než v Uherském Hradišti, ale ani v těchto dvou městech nedosahuje celorepublikového průměru. Jak v Kunovicích, tak ve Starém Městě se podíl mužů i index maskulinity v posledním intercenzálním období (2001–2011) na rozdíl od Uherského Hradiště zvýšil. Situace z hlediska zastoupení mužů v populaci Uherského Hradiště se nemění ani v posledních letech. Data z průběžné statistiky obyvatelstva ke konci roku 2014 naznačují, že podíl mužů zůstává na hodnotě 47,2 % a index maskulinity oproti poslednímu sčítání velmi mírně klesl na 89,5.

6.2. Struktura podle věku

K významným faktorům podmiňujícím celkový sociálně ekonomický vývoj patří změny složení obyvatelstva podle věku. V ČR se v důsledku dlouhodobě nízké úrovně plodnosti a klesající úmrtnosti (respektive rostoucí nadějí dožití) postupně rozvíjí a prohlubuje proces

tzv. demografického stárnutí. V jeho rámci dochází ke změně relativního zastoupení hlavních věkových skupin v populaci:

- klesají počty a podíly dětské složky (tj. obyvatelstva ve věku 0–14 let),
- absolutně i relativně se v blízké budoucnosti začne zmenšovat také zastoupení obyvatelstva v produktivním věku (tj. obyvatelstvo ve věku 15–64 let),
- jedinou početně rostoucí skupinu v populaci představují osoby starších věkových skupin (tj. obyvatelstvo ve věku 65 let a více).

V důsledku demografického stárnutí se zhoršují ekonomické relace mezi produktivní a neproduktivní složkou populace. Důsledky tohoto stavu se dotýkají různých sfér života společnosti, patrně nejzřetelněji však systémů sociálního a zdravotního zabezpečení.

Demografické stárnutí probíhalo v ČR po roce 1990 dosud jen relativně pomalým tempem, neboť zatím nedošlo k významnému nárůstu podílu osob ve vyšších věkových kategoriích. Za demografické stárnutí tak u nás bylo dosud zodpovědné pouze klesající zastoupení dětské složky populace, což bylo dáno silným poklesem porodnosti po roce 1990. Zastoupení produktivní složky obyvatelstva (tj. obyvatelstva ve věku 15 až 64 roků) se v 90. letech měnilo dokonce pozitivně, příčinou byl postupný vstup silných ročníků narozených v 70. letech právě do produktivního věku. Absolutní, ale i relativní, počty osob ve věkové kategorii 65 a více let se však v ČR začaly rychle zvětšovat především v druhé polovině první dekády tohoto století, neboť do těchto věkových kategorií se začaly přesouvat silné poválečné ročníky narozené po roce 1945.

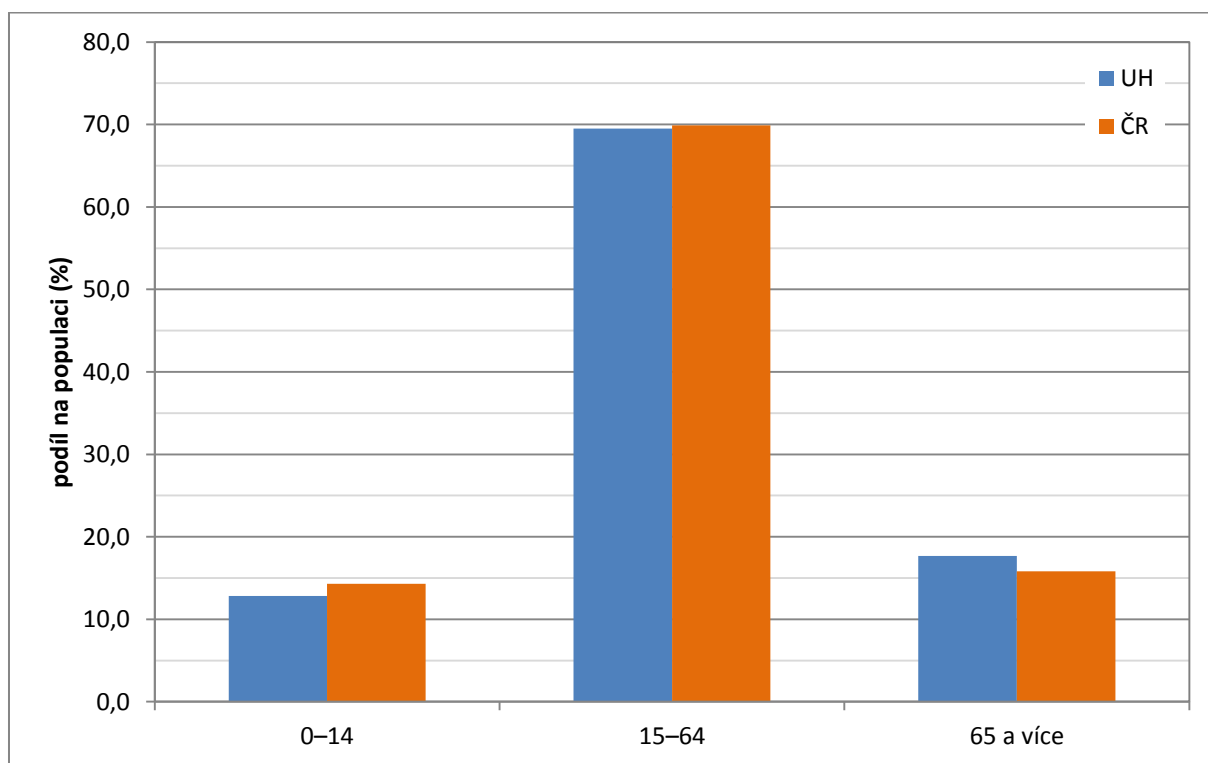
Tab. 51: Struktura obyvatel města Uherské Hradiště podle věku v letech 1991, 2001 a 2011

rok	počet osob ve věku:			podíl (%) osob ve věku:		
	0-14 let	15-64 let	65 a více let	0-14 let	15-64 let	65 a více let
1991	6 001	18 151	2 612	22,4	67,8	9,8
2001	4 359	19 164	3 346	16,2	71,3	12,5
2011	3 298	17 898	4 551	12,8	69,5	17,7

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Z dat uvedených především v tab. 51 plyne, že věková struktura obyvatelstva Uherského Hradiště na počátku 90. let se vyznačovala vysokým zastoupením dětské složky populace (22,4 %) a nízkým zastoupením obyvatelstva v poproduktivním věku (9,8 %). Odpovídající podíly za ČR byly v prvním případě 21 % a v případě seniorů 12,6 %. Díky nižší porodnosti a rychlejšímu prodlužování naděje na dožití se během dvaceti let věková struktura obyvatel Uherského Hradiště oproti ČR významně změnila. Při posledním sčítání lidu byl podíl obyvatel v předproduktivním věku v ČR vyšší (14,3 %) a obyvatel v poproduktivním věku nižší (15,8). Tato skutečnost se promítla do řady demografických ukazatelů vycházejících ze zastoupení tří základních věkových skupin (obyvatelstvo předproduktivní, produktivní a poproduktivní).

Index stáří (počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 obyvatel věku 0–14 let) vzrostl během let 1991–2011 v ČR z hodnoty 60,2 na 110,5, ale v Uherském Hradišti šlo o mnohem větší nárůst (z hodnoty 43,5 na 138,0). Index závislosti I. (počet obyvatel ve věku 0 až 14 let na 100 obyvatel ve věku 15 až 64 let) klesl v ČR z hodnoty 31,7 na 20,5, ale v Uherském Hradišti z 33,1 na 18,4. Výraznější změna věkové struktury obyvatel Uherského Hradiště se promítla i do vývoje indexu závislosti II. (počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 obyvatel ve věku 15 až 64 let). V ČR hodnota indexu vzrostla z 19,0 na 22,6, zatímco v Uherském Hradišti z hodnoty 14,4 na 25,4. Nejmenší rozdíly mezi městem a ČR byly zaznamenány při výpočtu indexu ekonomického zatížení (poměr obyvatel v předproduktivním a poproduktivním věku na počtu obyvatel v produktivním věku). V roce 2011 u ČR hodnota indexu činila 43,1 a u Uherského Hradiště 43,9. Příznivý vývoj promítající se v poklesu indexu ekonomického zatížení v 90. letech však byl v období let 2001–2011 nahrazen nárůstem hodnoty tohoto indexu, což má nepříznivé dopady na státní rozpočet.

Obr. 28: Srovnání struktury populace města Uherské Hradiště a České republiky podle věku v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 52: Struktura obyvatel souměstí podle věku v letech 1991, 2001 a 2011 (podíl osob ve věku 65 a více let na celkové populaci)

rok	Uherské Hradiště	Staré Město	Kunovice	souměstí celkem
1991	9,8	11,5	13,3	10,5
2001	12,5	12,6	14,7	12,8
2011	17,7	15,5	16,9	17,2

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Jak dokládají data o změně zastoupení seniorů v populaci souměstí, tak změny věkové struktury ve Starém Městě i Kunovicích byly daleko pozvolnější než v samotném Uherském Hradišti.

Na konci roku 2014 průběžná statistika obyvatelstva uváděla, že v Uherském Hradišti bydlelo 4 939 obyvatel v poproduktivním věku. Jejich podíl na populaci města se zvýšil na 19,5 %. Lze tedy reálně očekávat, že již na konci roku 2015 bude v Uherském Hradišti bydlet více než 5 tis. seniorů a jejich podíl na populaci města překročí hranici 20 %.

6.3. Struktura podle vzdělání

Struktura obyvatelstva podle vzdělání výstižně charakterizuje kvalitu lidských zdrojů daného území. Lepší vzdělanostní struktura obyvatelstva je předpokladem úspěšného sociálního a ekonomického rozvoje daného regionu. Pro hodnocení této struktury se nejčastěji využívá kritéria nejvyššího ukončeného vzdělání. Přitom se většinou rozlišují následující kategorie:

- základní vzdělání (do této kategorie se obvykle zařazují i osoby bez vzdělání a osoby s nedokončeným vzděláním),
- střední vzdělání bez maturity (tato kategorie zahrnuje vyučené bez maturity a střední odborné vzdělání bez maturity),
- střední vzdělání s maturitou (tato kategorie zahrnuje učební obory s maturitou, úplné střední všeobecné vzdělání s maturitou a úplné střední odborné vzdělání s maturitou),
- vysokoškolské vzdělání.

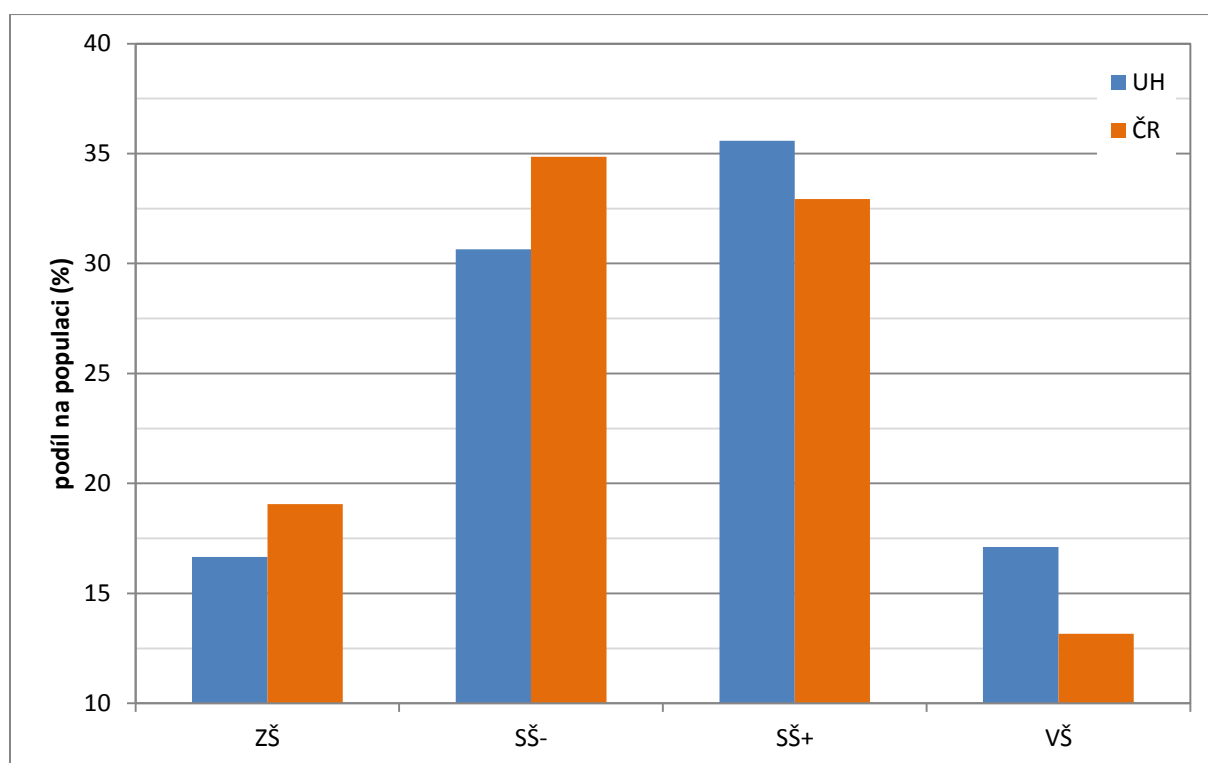
Struktura obyvatelstva podle vzdělání se vzhledem k věku ukončení školní docházky udává v poměru k počtu obyvatel patnáctiletých a starších. Změny struktury obyvatelstva podle vzdělání v ČR po roce 1990 lze považovat za pozitivní, neboť se poměrně rychle snižuje podíl osob pouze se základním vzděláním a naopak se zvětšuje relativní zastoupení osob ve všech vyšších vzdělanostních kategoriích – se středním vzděláním bez maturity i s maturitou a rovněž s vysokoškolským vzděláním.

Tab. 53: Struktura obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání v letech 1991, 2001 a 2011

rok	počet osob				podíl osob (%)	
	ZŠ	SŠ-	SŠ+	VŠ	ZŠ	VŠ
1991	5 553	7 102	5 878	2 231	26,7	10,7
2001	4 445	7 507	7 383	2 967	19,9	13,3
2011	3 641	6 699	7 778	3 740	16,7	17,1

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: podíly počítány na základě osob se zjištěným vzděláním

Obr. 29: Srovnání struktury populace města Uherské Hradiště a České republiky ve věku 15 let a více let podle nejvyššího dosaženého vzdělání v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Vzdělanostní struktura obyvatel města Uherské Hradiště se mezi roky 2001 a 2011 významně zlepšila. Podíl osob se základním vzděláním se snížil o 10 procentních bodů z hodnoty 26,7 % na 16,7 %, na druhé straně podíl osob s maturitou se zvýšil z 28,3 % na 35,6 % a podíl osob s vysokoškolským vzděláním z 10,7 % na 17,1 %. Ještě v roce 2001 největší skupinou osob starších 15 let byly osoby se středním vzděláním bez maturity. Při posledním sčítání však touto skupinou již byly osoby se středním vzděláním s maturitou.

Srovnávat zastoupení jednotlivých vzdělanostních skupin obyvatelstva v uherském Hradišti s celorepublikovým průměrem není úplně korektní, neboť města se vyznačují lepší vzdělanostní strukturou. V roce 1991 podíl osob se středním vzděláním s maturitou nebo vysokoškolským vzděláním na populaci města dosahoval 39,1 % (v ČR 30,1 %), o deset let

později 46,4 % (37,7 % v ČR) a v roce 2011 52,7 % (v ČR 46,1 %). Z uvedených dat plyne, že podíl osob s nejméně maturitou v celé ČR konverguje k hodnotě za město Uherské Hradiště.

Tab. 54: Struktura obyvatel souměstí podle vzdělání v letech 1991, 2001 a 2011 (podíl osob s vysokoškolským vzděláním na populaci ve věku 15 a více let)

rok	Uherské Hradiště	Staré Město	Kunovice	souměstí celkem
1991	10,7	6,1	4,7	9,1
2001	13,3	8,3	7,0	11,6
2011	17,1	13,5	11,8	15,7

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: podíly počítány na základě osob se zjištěným vzděláním

Podíl osob s vysokoškolským vzděláním na populaci patnáctileté a starší byl při minulých cenzech nižší ve Starém Městě i Kunovicích než v Uherském Hradišti. Podíl osob s vysokoškolským vzděláním v souměstí v roce 2011 dosahoval hodnoty 15,7 %, což bylo více, než činil celorepublikový průměr (13,2 %).

6.4. Struktura podle místa narození

V souvislosti se studii týkajícími se problematiky rozvoje měst a regionů je často analyzován ukazatel „podíl rodáků na populaci analyzovaného území“. Obecně je přijímána hypotéza, že větší podíl rodáků na populaci města vytváří významný lidský potenciál pro realizaci řady projektů související s rozvojem města. Za místo rodiště osoby při sčítání lidu je považováno místo faktického bydliště matky v době porodu.

Tab. 55: Struktura obyvatel města Uherské Hradiště podle místa narození v letech 1991, 2001 a 2011

rok	počet obyvatel	z toho počet rodáků	rodáků (%)
1991	26 765	13 262	49,5
2001	26 876	12 591	46,8
2011	25 818	11 396	46,5

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: podíly počítány na základě osob se zjištěným místem narození

Z dat uvedených v tab. 55 plyne, že podíl rodáků na populaci Uherského Hradiště klesal, a to zejména v 90. letech 20. století. V celé ČR se však právě v období let 1991–2001 podíl rodáků díky klesající migrační aktivitě obyvatel zvýšil ze 49,9 % na 52,5 %. V následujících deseti letech již došlo k poklesu podílu rodáků v populaci obcí ČR (50,3 % v roce 2011). Podíl rodáků v Uherském Hradišti (46,5 %) je ve srovnání s ostatními většími městy v regionech NUTS II Střední Morava a Jihovýchod velmi nízký. Nižší hodnota podílu rodáků než v Uherském Hradišti v roce 2011 byla zjištěna pouze v Kuřimi (po roce 1989 město s nejrychleji rostoucí populací na Moravě), Jeseníku (důsledky doosídlování), Otrokovicích a Rožnově pod Radhoštěm (nárůst počtu obyvatel v 70. letech v souvislosti se zahájením výroby a nárůstem počtu pracovníků v průmyslových závodech Barum a Tesla).

Tab. 56: Struktura obyvatel souměstí podle místa narození v letech 1991, 2001 a 2011 (podíl rodáků na celkové populaci)

rok	Uherské Hradiště	Staré Město	Kunovice	souměstí celkem
1991	49,5	46,7	57,8	50,1
2001	46,8	53,5	61,5	50,0
2011	46,5	49,6	54,1	48,2

Zdroj: ČSÚ 1993, 2003, 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: podíly počítány na základě osob se zjištěným místem narození

Podíl rodáků ve Starém Městě a Kunovicích je podstatně vyšší než v Uherském Hradišti, ale nedosahuje hodnot, které byly zjištěny při sčítání v roce 2001. Celé souměstí má vyšší podíl rodáků než město Uherské Hradiště, ale nedosahuje hodnoty 50 % jako je tomu u řady moravských měst – především na Valašsku a části Kraje Vysočina, nicméně nejvyšší podíl rodáků na Střední Moravě a Jihovýchodě byl zjištěn ve slováckém Uherském Brodě (57,8 %).

7. Trvalý a obvyklý pobyt ve městě Uherské Hradiště

7.1. Metodické poznámky

Ve sčítání lidu 2011 došlo oproti minulým cenzům k významné metodické změně. V souladu se závaznou evropskou legislativou (základní nařízení *Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008, o sčítání lidu, domů a bytů* a k němu prováděcí předpisy) bylo poprvé sčítáno tzv. obvykle bydlící obyvatelstvo. Pro zařazení či nezařazení sečtené osoby mezi obyvatele ČR tak již nebylo rozhodující, kde je přihlášena k trvalému (resp. v případě cizinců dlouhodobému či přechodnému) pobytu.

Koncept obvyklého pobytu byl v EU zaveden (původně pro účely statistiky migrace) proto, že z důvodu vysoké mobility obyvatel již místo oficiálního pobytu nemusí vypovídat o faktickém rozmístění obyvatelstva. Jeho aplikování v českém sčítání však přináší určité problémy, především týkající se srovnatelnosti výsledků s minulými cenzy i s jinými zdroji dat. Jednou z nejvážnějších komplikací je fakt, že intercenzální bilance obyvatelstva, navazující vždy na výsledky nového sčítání, je založena na průběžné evidenci demografických událostí, které jsou stále sledovány podle trvalého (evidovaného) pobytu. Na standardní výsledky sčítání 2011 tak nebylo možné bilanci navázat.

Potřeba vyjít v intercenzální bilanci z nového stavu obyvatelstva byla jedním z důvodů, proč se i při tomto sčítání sledoval vedle obvyklého pobytu i pobyt trvalý. Následná intercenzální bilance trvale bydlícího obyvatelstva je rozhodující pro určování daňových příjmů obecních rozpočtů. Existence dvojích výsledků sčítání umožňuje porovnat rozdíly mezi trvalým a obvyklým pobytem a vyhodnotit tak, nakolik údaje rozhodné pro rozpočtové určení daní odpovídají faktickému rozmístění obyvatelstva. V budoucnu je sice možné očekávat, že se referenčním zdrojem pro rozpočtové určení daní již nebude statistická bilance obyvatelstva, ale základní registr obyvatel, v každém případě však budou příjmy obcí i nadále vycházet z údajů o trvalém (oficiálně evidovaném) pobytu).

Pro pochopení dále porovnávaných údajů je nutné podrobněji přiblížit metodiku určování obvykle a trvale bydlícího obyvatelstva ve sčítání lidu 2011. To bylo ve srovnání s předchozími cenzy poměrně komplikované. Vedle klasického dotazníkového šetření byl totiž poprvé využit jako zdroj dat o osobách také informační systém evidence obyvatel (ISEO), vedený ministerstvem vnitra³⁾. Z ISEO obdržel Český statistický úřad záznamy o 10 715 tisících osob, které měly k rozhodnému okamžiku platný trvalý, přechodný (občané EU) či dlouhodobý pobyt na území státu, resp. kterým byl udělen azyl.⁴⁾ Záznamy měly při sčítání sloužit mimo jiné k doplnění obyvatel, které se v terénu nepodařilo sečíst. Musely

³⁾ Využívání administrativních zdrojů dat ve sčítání lidu se v současné době prosazuje v čím dál větším počtu zemí, např. při sčítání 2011 ve více než polovině členských států EU (např. *Valente*, 2010; *UNECE*, 2007; 2010)

⁴⁾ Pro přehlednost textu i pro soulad s terminologií používanou v publikovaných výsledcích dále používáme většinou pojem trvalý pobyt, resp. trvale bydlící obyvatelstvo, čímž je však vždy myšleno veškeré obyvatelstvo s evidovaným pobytem zahrnuté do sčítání.

však být vyřazeny záznamy těch osob, které ve skutečnosti emigrovaly či zemřely, ale u nichž evidence tuto událost nezachytila.⁵⁾ Byly proto zvoleny následující podmínky, z nichž alespoň jedna musela být splněna, aby byl záznam ISEO zahrnut do zpracování výsledků:

- evidovaná osoba odevzdala vyplněný sčítací formulář (záznam ISEO pak sloužil zejména pro doplnění místa trvalého pobytu, které se na formuláři nezjišťovalo),
- evidovaná osoba (resp. někdo z domácnosti) v místě trvalého bydliště převzala předvyplněný sčítací formulář, který však neodevzdala (to bylo možné zjistit ze záznamů o distribuci formulářů),
- v posledních pěti letech před rozhodným okamžikem došlo v záznamu ISEO ke změně (např. se osobě narodilo dítě, změnilo se místo pobytu, rodinný stav apod.).

Tímto způsobem bylo vyloučeno 274 tisíc evidovaných osob, které žádnou z podmínek nesplnily, tj. neobjevila se žádná indicie, podle které by bylo možné usoudit, že se daná osoba na našem území vyskytuje⁶⁾. Sloučením zbylých záznamů ISEO s údaji z formulářů vznikl základní soubor dat pro zpracování.

Podle záznamu v ISEO bylo zjištěno trvale bydlící obyvatelstvo. Z uvedeného je zřejmé, že trvale bydlící obyvatelstvo podle sčítání lidu není totožné se stavem v evidenci obyvatel k rozhodnému okamžiku sčítání. Vyřazením zmíněných 274 tisíc evidovaných osob vznikl mezi sčítáním a evidencí v některých obcích nezanedbatelný, i když vysvětlitelný rozdíl, který navazující intercenzální bilance stále udržuje.

Za obvykle bydlící obyvatele se měly podle definice uvedené ve výše citovaném nařízení považovat osoby, které „*bydlely v místě svého obvyklého pobytu nepřetržitě alespoň dvanáct měsíců před referenčním datem nebo se přistěhovaly do místa svého obvyklého pobytu během období dvanácti měsíců před referenčním datem s úmyslem zůstat tam alespoň jeden rok.*“ (článek 2, písmeno d nařízení 763/2008). V českém sčítání bylo obvykle bydlící obyvatelstvo určeno z formuláře kombinací otázek na faktické bydliště v rozhodný okamžik a na bydliště rok před sčítáním. Obvykle bydlícími obyvateli byli ti, kteří měli k rozhodnému okamžiku faktické bydliště v ČR a zároveň buď žili v ČR i rok před sčítáním (údaj z formuláře), nebo měli platný záznam v ISEO (přihlášení k pobytu bylo chápáno jako záměr strávit na našem území alespoň rok – tento zjednodušující předpoklad byl vynucen hlavně omezeným prostorem na sčítacím formuláři). Konečně u osob nesečtených v terénu, ale doplněných do sčítání z ISEO, bylo místo obvyklého pobytu ztotožněno s evidovaným bydlištěm, ovšem s výjimkou osob přihlášených k pobytu na ohlašovně (ty nebyly do obvykle bydlícího obyvatelstva zahrnuty).

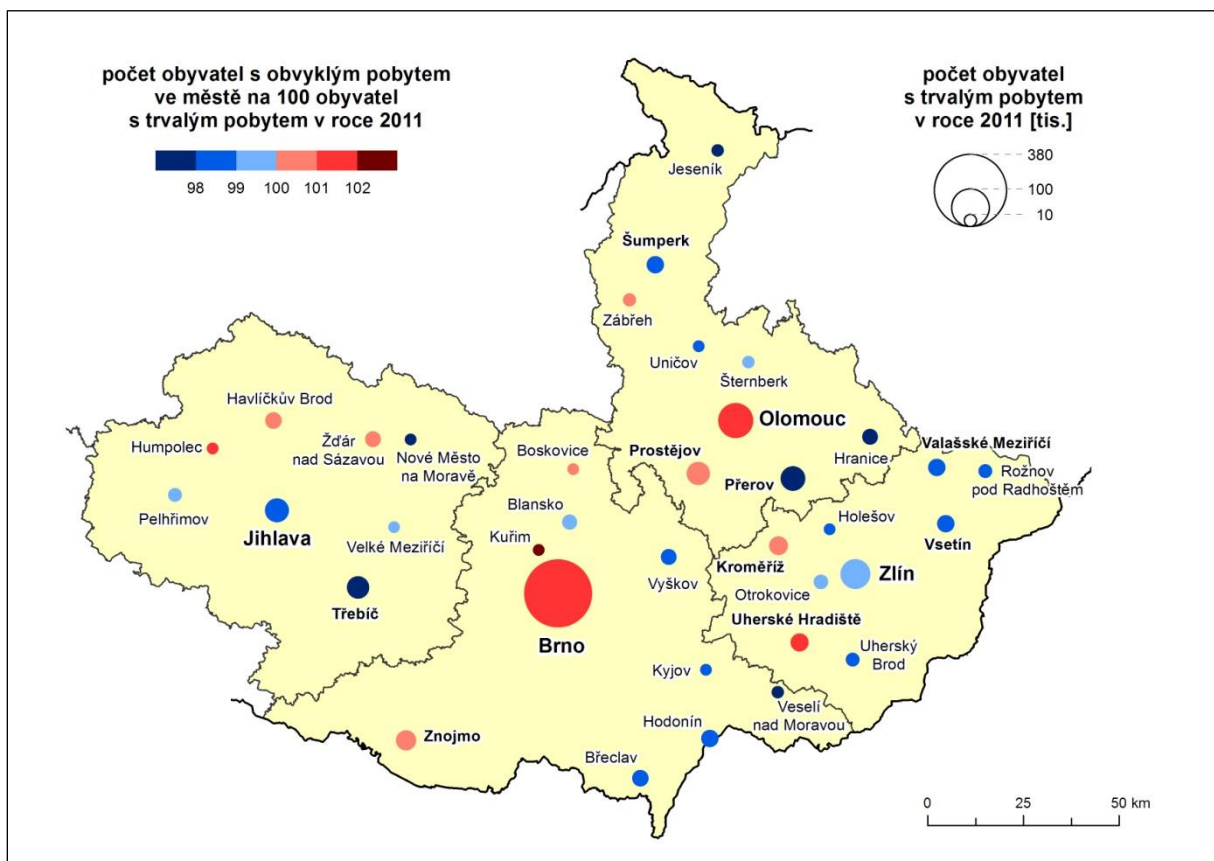
---

⁵⁾ Případně kde musela být z rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů vymazána informace o dlouhodobém pobytu občana v zahraničí (např. Holá, 2007). O problematice evidence zahraničního stěhování viz např. Holá (2005) nebo Drbohlav a kol. (2010).

⁶⁾ Vytipování administrativních záznamů k vyřazení ze sčítání není českým specifickým, proběhlo i v dalších zemích.

Na úrovni obcí České republiky byly počty osob s obvyklým a trvalým bydlištěm někdy zcela odlišné. Zhruba v každé čtvrté obci byla odchylka větší než 5 obvykle bydlících obyvatel na 100 trvale bydlících, v 5 % obcí to bylo více než 10 obyvatel. Celkově byl u 69 % obcí zaznamenán nižší počet obvykle bydlících než trvale bydlících obyvatel.

Obvykle ve městech s více než 10 tisíci obyvateli byl počet obvykle bydlících vyšší než trvale bydlících, což dokumentuje i obr. 29, ve kterém jsou uvedeny rozdíly na území dvou regionů soudržnosti NUTS II, Jihovýchod a Střední Morava. Obyvatelstvo obvykle bydlící je rozmístěno mírně nerovnoměrněji než obyvatelstvo trvale bydlící, neboť je koncentrováno více ve městech. Je více soustředěno v největších metropolitních areálech (kromě Ostravska) – především v suburbánních zónách, ale i v samotných centrech. Mimořádně vysoké byly počty obvykle bydlících hlavně v zázemí Prahy. „Nedostatek“ obvykle bydlících obyvatel byl při posledním sčítání výrazný zejména v některých horských a příhraničních oblastech (v Jeseníkách, jihozápadní části Krušných hor, v hlavních výběžcích území ČR). Vysokým absolutním i relativním rozdílem ve prospěch trvale bydlícího obyvatelstva se vyznačovala ostravsko-karvinská oblast, hlavně její východní část.

Obr. 29: Srovnání počtu obyvatel ve městech s alespoň 10 tisíci obyvateli v regionech NUTS II Střední Morava a Jihovýchod podle deklarovaného trvalého a obvyklého pobytu v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

7.2. Trvale bydlící obyvatelstvo ve městě Uherské Hradiště a jeho obvyklý pobyt

Město Uherské Hradiště mělo podle výsledků sčítání lidu v roce 2011 celkem 25 818 obvykle bydlících obyvatel. Trvale bydlících obyvatel bylo sečteno o 264 méně (25 554). Mírnou převahou obvykle bydlících nad trvale bydlícími se tak město odlišovalo od celkové situace ve Zlínském kraji i v ČR, ale i od situace ve většině ostatních středně velkých měst.

Nesoulad mezi místem trvalého a obvyklého pobytu byl však větší, než ukazuje pouhé srovnání celkových počtů obyvatel. Obvykle bydlících obyvatel, kteří neměli ve městě trvalý pobyt, bylo sečteno celkem 1 831. Byly však také sečteny osoby přihlášené k trvalému pobytu v Uherském Hradišti, které obvykle žily jinde. Těch bylo zjištěno 1 567. Soulad obou typů pobytu v Uherském Hradišti mělo celkem 23 987 obyvatel.

Tab. 57: Top 10 obcí s největším počtem osob s trvalým bydlištěm ve městě Uherské Hradiště podle místa obvyklého pobytu v roce 2011

pořadí	název obce	počet osob	pořadí	název obce	počet osob
1.	Praha	236	6.	Uherský Brod	30
2.	Brno	131	7.	Olomouc	23
3.	Staré Město	110	8.	Ostrožská Nová ves	22
4.	Kunovice	94	9.–10.	Ostrava	18
5.	Zlín	57	9.–10.	Buchlovice	18

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

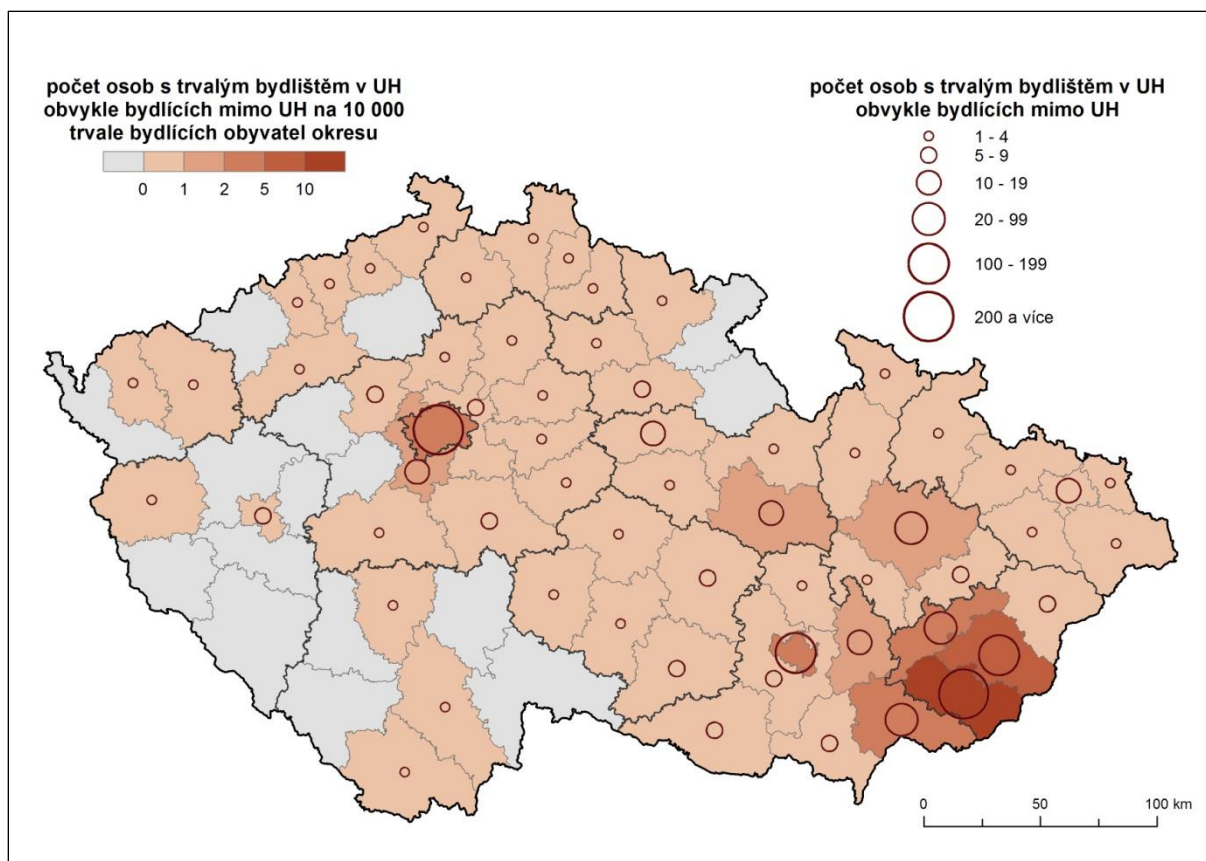
Tab. 58: Top 10 okresů s největším počtem osob s trvalým bydlištěm ve městě Uherské Hradiště podle místa obvyklého pobytu v roce 2011

pořadí	název okresu	počet osob	pořadí	název okresu	počet osob
1.	Uherské Hradiště	559	6.	Kroměříž	28
2.	Hlavní město Praha	236	7.	Olomouc	25
3.	Brno-město	131	8.	Ostrava-město	18
4.	Zlín	104	9.–10.	Praha-západ	15
5.	Hodonín	53	9.–10.	Svitavy	15

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Osoby hlášené k trvalému pobytu v Uherském Hradišti, ale žijící mimo město, se koncentrovaly především do oblastí v relativně blízkém okolí, ale v nemalé míře také ve velkých centrech. Nejvíce z nich obvykle bydlelo v jiné obci uherskohradištského okresu, a to zejména v ostatních obcích souměstí Uherské Hradiště, Staré Město, Kunovice. Výrazný počet osob měl obvyklý pobyt v největších městech, především v Praze a v Brně (na úrovni obcí byla tato města nejčastějším místem obvyklého pobytu sledované skupiny obyvatel – viz tab. 57), ale i v dalších krajských městech. Nezanedbatelný byl i počet osob, které podle výsledků sčítání vůbec neměly obvyklý pobyt na území ČR. Těchto osob bylo celkem 207. Byli to buď trvale bydlící obyvatelé Hradiště, kterým byl na základě odpovědí na formuláři odvozen obvyklý pobyt v zahraničí, nebo osoby v terénu nesečtené a zároveň trvale hlášené na adrese ohlašovny pobytu v Uherském Hradišti – těm podle metodiky sčítání nebyl určen obvyklý pobyt (viz metodické poznámky výše).

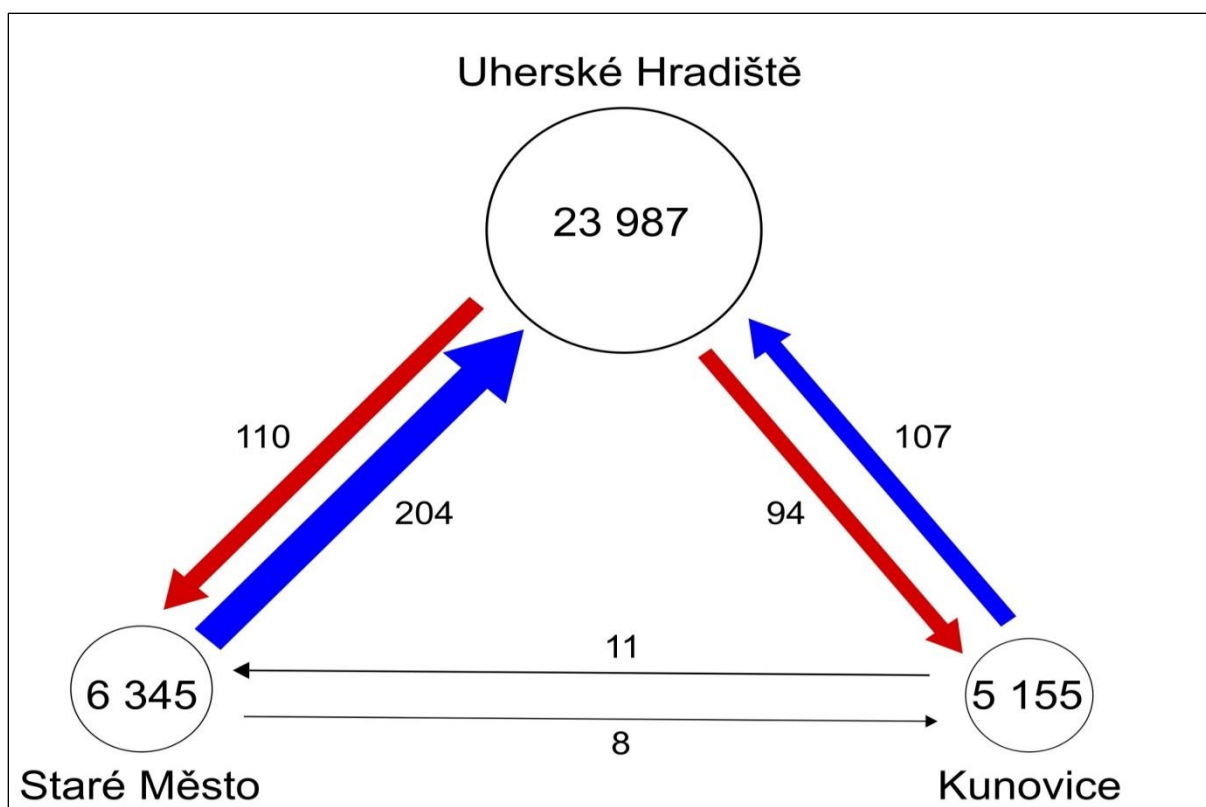

Obr. 30: Obyvatelstvo s trvalým bydlištěm ve městě Uherské Hradiště podle okresu obvyklého pobytu v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

7.3. Obvykle bydlicí obyvatelstvo ve městě Uherské Hradiště a jeho trvalý pobyt

Osoby obvykle bydlicí v Uherském Hradišti, které zde nebyly formálně přihlášeny k pobytu, mají ve výrazné většině trvalý pobyt v jiné obci okresu. Opět, stejně jako v předchozím případě, to v rámci okresu byly zejména Staré Město a Kunovice, tentokrát však počty u těchto měst velmi výrazně vynikaly nad ostatními (viz tab. 59). To dobře odpovídá migračním tokům v roce 2011 i v letech předcházejících, kdy ze Starého Města a Kunovic směřovaly do Uherského Hradiště výrazně nejmohutnější migrační toky (zatímco směrem z Hradiště dominovala vedle těchto měst i Praha). V celém souměstí tak bylo sčítáním zachyceno výrazné „promíchání“ obvyklých a trvalých pobytů. Situaci znázorňuje schéma na obr. 31. Z něho je též patrné, že zatímco mezi Uherským Hradištěm a Kunovicemi se počty obyvatel podle obou druhů pobytu víceméně vyrovnaly, ve Starém Městě je trvale hlášeno zhruba dvakrát tolik obyvatel Uherského Hradiště, než kolik je v Hradišti hlášeno obyvatel Starého Města.

Obr. 31: Trvalý a obvyklý pobyt v souměstí Uherské Hradiště, Staré Město a Kunovice v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: čísla v kruhu znázorňují počet obyvatel měst; šipky znázorňují deklarované místo pobytu obyvatel, přičemž směřují z místa trvalého bydliště do místa obvyklého pobytu

Tab. 59: Top 10 obcí s největším počtem osob s obvyklým pobytem ve městě Uherské Hradiště podle místa trvalého bydliště v roce 2011

pořadí	název obce	počet osob	pořadí	název obce	počet osob
1.	Staré Město	204	6.	Uherský Ostroh	40
2.	Kunovice	107	7.	Polešovice	39
3.	Uherský Brod	56	8.	Zlín	37
4.	Praha	54	9.	Hluk	35
5.	Brno	45	10.	Boršice	33

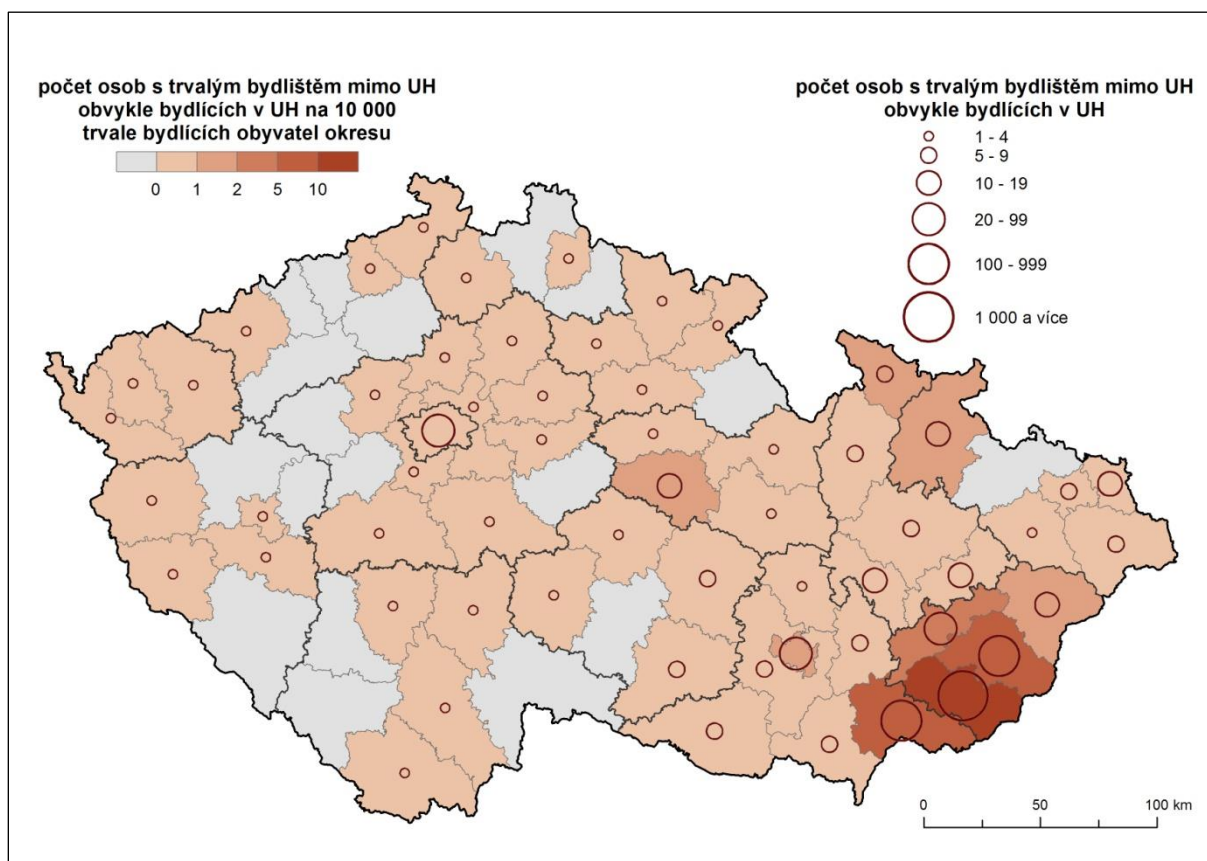
Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Mimo uherskohradištský okres měli obyvatelé města trvalý pobyt zejména v sousedních okresech, především v okresech Hodonín a Zlín. Mezi „top 10“ obcemi opět figurovala i největší města ČR – Praha a Brno, i když ne na prvních místech jako u předchozí hodnocené skupiny. Zejména Praha měla i z celorepublikového pohledu podstatný vliv na nesoulady mezi rozmístěním obyvatelstva na základě trvalého a obvyklého pobytu.

Tab. 60: Top 10 okresů s největším počtem osob s obvyklým pobytem ve městě Uherské Hradiště podle místa trvalého bydliště v roce 2011

pořadí	název okresu	počet osob	pořadí	název okresu	počet osob
1.	Uherské Hradiště	1 223	6.	Kroměříž	26
2.	Hodonín	121	7.	Vsetín	20
3.	Zlín	105	8.	Chrudim	13
4.	Praha	54	9.–10.	Bruntál	12
5.	Brno-město	45	9.–10.	Přerov	12

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 32: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem ve městě Uherské Hradiště podle okresu trvalého bydliště v roce 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obvykle bydlicím obyvatelům Uherského Hradiště, kteří neměli ve městě trvalý pobyt, bude v následujícím textu věnována větší pozornost, neboť tito změnou trvalého pobytu mohou významně navýšit počet obyvatel města. Ve srovnání s ostatním obyvatelstvem města se tato skupina vyznačuje některými specifickými charakteristikami. Odlišuje se především strukturou podle věku a pohlaví (tab. 61 a příloha 1).

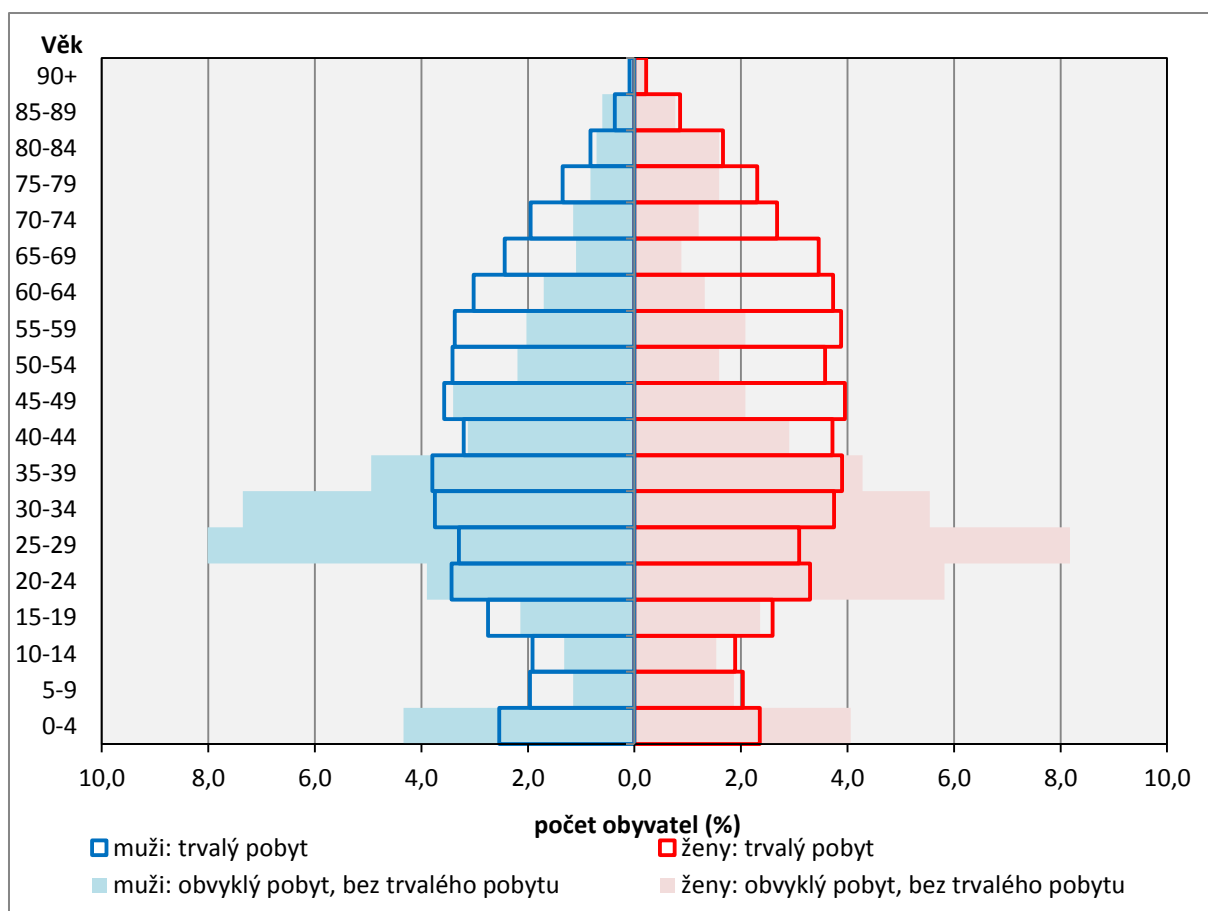
Tab. 61: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem ve městě Uherské Hradiště bez trvalého pobytu v tomto městě podle pohlaví a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	počet obyvatel			podíl osob na obyvatelstvu dané skupiny (%)		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0–4	79	74	153	11,5	11,6	11,6
5–9	21	34	55	4,3	6,5	5,4
10–14	24	28	52	5,0	5,8	5,4
15–19	39	43	82	5,6	6,5	6,0
20–24	71	106	177	8,0	11,8	9,9
25–29	146	149	295	15,6	16,8	16,2
30–34	134	101	235	13,0	10,1	11,6
35–39	90	78	168	9,0	7,7	8,4
40–44	57	53	110	6,9	5,6	6,2
45–49	62	38	100	6,8	3,9	5,3
50–54	40	29	69	4,7	3,3	4,0
55–59	37	38	75	4,4	3,9	4,1
60–64	31	24	55	4,1	2,6	3,3
65–69	20	16	36	3,3	1,9	2,5
70–74	21	22	43	4,3	3,3	3,7
75–79	15	29	44	4,4	5,0	4,8
80–84	13	29	42	6,2	6,8	6,6
85–89	11	14	25	11,0	6,4	7,8
90 a více	2	4	6	8,3	7,1	7,5
nezjištěno	3	6	9	10,7	14,0	12,7
celkem	916	915	1 831	7,5	6,7	7,1

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Zatímco v ostatním obyvatelstvu převažovaly ženy nad muži, v této skupině byly počty mužů a žen vyrovnané. Velmi výrazně byly zastoupeny věkové skupiny mezi 20–34 lety a též děti mladší 5 let. Zatímco celkově tvořily osoby bez trvalého pobytu 7,1 % obvykle bydlících obyvatel města, v tomto věku přesahoval jejich podíl 10 %, v pětileté kategorii 25–29 let věku byl ve srovnání s celkem dokonce více než dvojnásobný. Ve vyšších věkových skupinách zastoupení hodnocené skupiny klesalo výrazně pod celkový průměr, ovšem v nejvyšších věcích (nad 80 let) opět rostlo.

Charakter struktury dle pohlaví a věku osob s trvalým pobytem mimo Uherské Hradiště je ve shodě s vlastnostmi, které byly vyznačeny u obyvatel s rozdílnými místy obvyklého a trvalého pobytu v celé republice. Zároveň velmi dobře odpovídá věkově specifické intenzitě stěhování. Rozdíly mezi trvalým a obvyklým pobytem jsou totiž převážně způsobeny neevidovaným stěhováním. Migračně nejaktivnější jsou právě muži, osoby ve věku kolem 30 let a malé děti (stěhování s rodiči). Nárůst nesouladu mezi obvyklým a trvalým pobytem v nejvyšším věku je způsoben faktickým přemísťováním seniorů k příbuzným či do zařízení sociální nebo zdravotní péče, které však není formalizováno jako změna pobytu.

Obr. 33: Věková pyramida obyvatel města Uherské Hradiště dle pohlaví a věku dle výsledků sčítání 2011

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Další charakteristikou, kterou se osoby s odlišnými místy trvalého a obvyklého pobytu odlišují od zbytku obyvatelstva, je vysoký podíl cizinců, ačkoliv jejich absolutní počty byly poměrně malé (tab. 62). Zatímco mezi osobami s oběma pobytů v Uherském Hradišti bylo při sčítání 2011 pouze 1,7 %, u obyvatel bez trvalého pobytu v Hradišti představovali cizinci přes 4 %. Do jisté míry je to dáno věkovou strukturou, protože právě ve výše zmíněných věkových skupinách kolem 30 let bývají podíly cizinců vysoké. Nicméně i v rámci jednotlivých věkových skupin je relativně vyšší počet cizinců bez trvalého pobytu ve městě patrný. Na rozdíl od občanů však tito cizinci nebyli ve většině případů hlášeni k pobytu v jiné obci ČR, ale převážně neměli v ČR vůbec oficiálně registrovaný pobyt. Stejně jako v celé ČR to byly hlavně případy Slováků.

Vzdělanostní struktura osob bez trvalého pobytu v Uherském Hradišti byla charakteristická zejména vysokým podílem osob s nejvýše základním vzděláním (22 % oproti 16 % u osob s oběma pobytů v Uherském Hradišti). Na celkovém počtu osob s nejvýše základním vzděláním se podíleli z 9 % (tab. 63).

Tab. 62: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem v Uherském Hradišti bez trvalého pobytu v tomto městě podle státního občanství a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	počet obyvatel			
	ČR (včetně kombinace s jiným)	Slovensko	ostatní	nezjištěno
0–4	146	4	3	0
5–9	53	0	0	2
10–14	51	0	1	0
15–19	78	3	1	0
20–24	164	12	1	0
25–29	277	14	4	0
30–34	228	3	4	0
35–39	162	3	3	0
40–44	100	3	5	2
45–49	90	1	7	2
50–54	65	0	3	1
55–59	74	0	1	0
60–64	55	0	0	0
65–69	36	0	0	0
70–74	43	0	0	0
75–79	44	0	0	0
80–84	42	0	0	0
85–89	25	0	0	0
90 a více	6	0	0	0
nezjištěno	9	0	0	0
celkem	1 748	43	33	7

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 63: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem v Uherském Hradišti bez trvalého pobytu v tomto městě podle vzdělání a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	počet obyvatel				podíl osob na obyvatelstvu dané skupiny (%)			
	ZŠ	SŠ-	SŠ+	VŠ	ZŠ	SŠ-	SŠ+	VŠ
15–19	62	2	9	0	5,5	3,5	10,3	0,0
20–24	34	41	85	14	23,9	13,9	7,8	6,4
25–29	27	71	114	80	27,8	17,9	16,1	14,1
30–34	19	58	91	66	18,8	10,7	10,9	13,9
35–39	15	59	59	34	22,7	8,1	7,3	10,1
40–44	7	41	41	20	10,4	6,9	5,8	5,8
45–49	14	40	33	12	12,8	6,5	4,6	2,9
50–54	12	31	15	10	6,9	4,6	2,8	3,0
55–59	21	25	16	11	7,9	3,7	3,0	3,6
60–64	16	20	11	6	7,0	3,1	2,0	2,7
65–69	13	14	6	3	4,9	3,0	1,4	1,3
70–74	22	7	12	2	8,6	1,7	3,6	1,6
75–79	25	13	3	0	7,7	5,0	1,4	0,0
80–84	31	4	6	1	12,6	2,0	4,5	2,1
85–89	11	7	7	0	9,5	6,9	9,9	0,0
90 a více	5	1	0	0	13,5	4,0	0,0	0,0
celkem	334	434	508	259	9,2	6,5	6,5	6,9

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Počet středoškoláků, ať už bez maturity či s maturitou, byl u těchto osob poměrně nízký, podíl vysokoškolsky vzdělaných osob byl v obou porovnávaných skupinách podobný, kolem 17 %. Tím se město poněkud lišilo od celorepublikové situace, kde vysokoškoláci tvořili poměrně velkou část obyvatel s rozdílnými místy trvalého a obvyklého pobytu – byli to však hlavně mladí absolventi obvykle bydlící ve velkých centrech. Podrobnější struktura obyvatel Uherského Hradiště ve věku 15 a více let v členění na obyvatelstvo s trvalým bydlištěm ve městě a mimo město podle pětiletých věkových skupin je uvedena v příloze 2.

Ve srovnání s celým obyvatelstvem Uherského Hradiště se osoby bez trvalého pobytu ve městě vyznačovaly vyšší mírou ekonomické aktivity (tab. 64), když mezi nimi bylo znatelně více zaměstnaných (53 % oproti 47 %) i nezaměstnaných (8 % oproti 5 %). Opět měla na toto rozložení podstatný vliv rozdílná věková struktura obou skupin obyvatel, ale i bez něho by byly uvedené rozdíly patrné. Mezi osobami bez trvalého pobytu ve městě bylo také poměrně více osob řadících se do skupiny tzv. ostatních ekonomicky neaktivních, to však bylo způsobeno výhradně vyšším podílem dětí předškolního věku (vysoký podíl nejmladších dětí byl již zmíněn výše).

Tab. 64: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem v Uherském Hradišti bez trvalého pobytu v tomto městě podle ekonomické aktivity a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	počet obyvatel					
	zaměstnaní	nezaměstnaní	neppracující důchodci	žáci, studenti učni	ostatní ekonomicky neaktivní	nezjištěno
0–4	0	0	0	0	153	0
5–9	0	0	0	42	13	0
10–14	0	0	0	52	0	0
15–19	6	7	0	59	3	7
20–24	117	18	2	23	8	9
25–29	246	21	1	5	17	5
30–34	188	24	0	2	21	0
35–39	124	28	5	0	8	3
40–44	91	9	4	0	2	4
45–49	77	10	6	0	2	5
50–54	41	10	9	0	5	4
55–59	38	12	21	0	2	2
60–64	11	2	38	0	2	2
65–69	0	0	36	0	0	0
70–74	3	0	40	0	0	0
75–79	0	0	44	0	0	0
80–84	0	0	42	0	0	0
85–89	0	0	25	0	0	0
90 a více	0	0	6	0	0	0
nezjištěno	0	0	0	3	5	1
celkem	942	141	279	186	241	42

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

V souhrnu lze tedy osoby obvykle bydlící v Uherském Hradišti, ale nemající zde trvalý pobyt, charakterizovat jako skupinu obyvatel převážně v mladším produktivním věku, s vyšším

podílem cizinců a relativně vysokou mírou ekonomické aktivity. Především věkovou strukturou, ale částečně i dalšími charakteristikami odpovídá tato skupina té části české populace, která se vyznačuje vysokou intenzitou stěhování. Z poznatků uvedených v této analýze, ale i z analýz situace v celé republice lze odvodit vcelku očekávaný závěr, že místo trvalého pobytu lze většinou ztotožnit s původním faktickým pobytem a že tedy rozdíly mezi trvalým a obvyklým pobytem jsou způsobeny nevidovanou migrací.

Vzhledem k tomu, že rozpočtové určení daní vychází z údajů založených na trvalém (evidovaném) pobytu, nevidovaným stěhováním přicházejí migračně atraktivní lokality o část prostředků. Obce, u nichž koncept trvalého pobytu nadhodnocuje skutečný stav, čerpají prostředky na úkor obcí, ve kterých je situace opačná.

8. Emigrační potenciál obyvatel města Uherské Hradiště

Jak již vyplývá ze samotného názvu kapitoly, tato část šetření byla zaměřena na hodnocení toho, zda jsou mezi obyvateli města Uherské Hradiště přítomny tendence k vystěhování se a pokud ano, tak v jaké míře. Emigrační potenciál populací je v odborné literatuře chápán jako velmi důležitý, avšak často podceňovaný aspekt samotných migračních procesů. Vzhledem k významu tohoto fenoménu, který má potenciál predikovat charakter populační prostorové mobility v budoucnosti, bylo rozhodnuto o jeho zahrnutí do šetření.

V této části studie věnované fenoménu emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště bude nejprve stručně představen hlavní cíl šetření. Dosažení cíle bude uskutečněno pomocí hledání odpovědí na otázky týkající se hlavních aspektů předmětu šetření, jímž je emigrační potenciál zdejších obyvatel. V další části budou představeny metodické aspekty hodnocení emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště. Následovat bude aplikační část prezentující a analyzující zjištěná fakta, potřebná pro zodpovězení otázek. Jako poslední v pořadí je s ohledem na logickou posloupnost jednotlivých oddílů zařazena syntetická část prezentující zobecňující poznatky ohledně emigračních tendencí obyvatel města Uherské Hradiště.

8.1. Hlavní cíl šetření

Jako hlavní cíl šetření uskutečněného v městě Uherské Hradiště lze označit zhodnocení charakteru emigračního potenciálu obyvatel zájmového území. Snaha o naplnění tohoto cíle není náhodná, jeho zdůvodnění je možno rozvést do několika bodů. V první řadě lze úspěšným dosažením cíle podhalit skryté charakteristiky obyvatel města Uherského Hradiště, které jsou v tomto konkrétním případě představovány postoji k opuštění stávajícího žitého prostoru. Právě poznání těchto skrytých charakteristik umožní lepší pochopení příležitostí a hrozeb budoucího populačního vývoje města Uherské Hradiště.

Úspěšné naplnění cíle šetření taktéž umožní pochopit případné emigrační motivy, jejich intenzitu a strukturu ve smyslu kvalitativním i kvantitativním. Dále bude možné lépe rozpoznat míru atraktivity eventuálních emigračních destinací mezi obyvateli zájmového území. Identifikace případných atraktivních destinací emigrace by pak mohla pomoci stanovit v kontextu řešené problematiky nejvýznamnější konkurenty města Uherské Hradiště. V neposlední řadě bude možné určit, které kategorie obyvatel disponují vyšším a které naopak nižším emigračním potenciálem. Jinak řečeno dojde k rozpoznání vzájemných vazeb mezi emigračním potenciálem a vybranými složkami obyvatelstva strukturovanými na základě vybraných sociálních ukazatelů. Všechny výše uvedené aspekty generují poznání, které by mělo místní decizní sféře, resp. zadavateli výzkumu sloužit jako výchozí bod dalšího plánování souvisejících s populační dynamikou města Uherské Hradiště.

Hlavní cíl bude naplňován hledáním odpovědí na sérii otázek. Jednotlivé otázky se dotazují na specifické aspekty předmětu šetření a lze je zformulovat do následující podoby:

- a) V jak velké míře přemýšlí obyvatelé města Uherské Hradiště o vystěhování se z tohoto města? Tzn., jak velkého podílu obyvatel se tato skutečnost týká? Existují prostorové diference uvnitř zájmového území?
- b) Jaké existují v případě obyvatel města Uherské Hradiště přemýšlejících o vystěhování se z města příčiny, které je motivují k takovému smýšlení?
- c) Jak moc je reálné, že se obyvatelé města Uherské Hradiště, kteří přemýšlí o vystěhování se, z města skutečně vystěhují?
- d) Které destinace případného vystěhování se z města jsou preferované? Upřednostňují obyvatelé města Uherské Hradiště přemýšlející o vystěhování se ve svých úvahách spíše funkční region města, resp. jeho zázemí anebo destinace více vzdálené?
- e) Jak lze charakterizovat sociální a kulturní souvislosti emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště? Existují podmíněnosti emigračního potenciálu různými sociálními či kulturními proměnnými? Pozornost bude zaměřena na aspekty, jako jsou gender, věk, fenomén rodáctví, případně úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání. Opomenuty nebudou ani aspekty jako vazba na rodinu, role města Uherského Hradiště při utváření identity jedince, míra participace jedinců na chodu institucí nacházejících se v rámci města anebo charakter bydlení a domácnosti.
- f) Jaké jsou názory rezidentů na příčiny emigrace ze zájmového území? Disponují tito rezidenti nějakými návrhy na opatření jak minimalizovat emigraci?

8.2. Metodické aspekty šetření

V následujících pasážích studie budou představeny metodické aspekty šetření zaměřeného na zhodnocení vnitřního emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště. Nejprve budou charakterizovány jednotlivé fáze uskutečněného šetření, poté bude zhodnocena reprezentativnost respondentů zahrnutých do šetření s ohledem na vybrané sociální struktury (biologického, ekonomického a kulturního charakteru) obyvatel města Uherské Hradiště. Ve své závěrečné části se kapitola zaměří na zhodnocení prostorové reprezentativnosti uskutečněného šetření ve vztahu k vnitřní strukturaci města Uherské Hradiště.

Fáze šetření

Šetření zaměřené na zhodnocení emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště proběhlo v několika fázích. První fáze spočívala v sérii koordinačních schůzek uskutečněných zaměstnanci Katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a vedoucím Oddělení rozvoje města Uherské Hradiště. V průběhu pracovních schůzek byly komunikovány metody šetření, přičemž bylo rozhodnuto, že šetření bude realizováno primárně pomocí tzv. dotazníkového šetření, jako dílčí metoda byl zvolen semi-strukturovaný rozhovor s částí vybraných respondentů.

Ve druhé fázi proběhlo vlastní dotazníkové šetření „*Emigrační potenciál města Uherské Hradiště*“, které se uskutečnilo ve dnech 24.–26. dubna 2015. Metodického vedení studentů bakalářského studia se ujali doc. Toušek a dr. Šerý. Studenti, kteří na sběru dat participovali, studují na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci obor „učitelská“ Geografie, a to v následujících studijních kombinacích: učitelství biologie a zeměpisu; učitelství matematiky a zeměpisu. S obdobně laděným geografickým šetřením, tj. s jeho přípravou, realizací a vyhodnocením, měli již studenti zkušenosti. Před samotným zahájením sběru dat byli navíc studenti detailně instruováni dr. Šerým. Kromě zmíněných studentů bakalářského studia se aktivně druhé fáze šetření zúčastnili taktéž studenti doktorského studia geografie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity v Ostravě Mgr. Odehnal a Mgr. Opravil. Jejich role spočívala v logistickém zabezpečení a také v monitorování aktivit studentů.

Samotný sběr dat probíhal ve venkovních prostorách města Uherské Hradiště. Studenti bakalářského a doktorského studia získávali informace od respondentů metodami přímého dotazování (face-to-face) a strukturovaného rozhovoru. Ten vycházel z předem připraveného dotazníku, jehož papírovou formou byl každý student vybaven v adekvátním množství. Všechny deklaráce respondentů byly studenty zaznamenávány do dotazníků.

Následující třetí fáze byla představována digitalizací získaných dat. V praxi se jednalo o vložení analogových dat do programu *Microsoft Excel*. Digitalizaci dat provedli po důkladném proškolení samotní studenti, kteří data vkládali do předem připraveného formuláře vytvořeného v prostředí zmíněného programu. Korektnost vložení dat byla poté podrobně zkontrolována pracovníky Katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Konkrétně se jednalo o konfrontaci vyplněných dotazníků s elektronickým formulářem, čímž byla zajištěna minimalizace rizika chybné digitalizace.

V poslední fázi byla provedena analýza digitalizovaných dat. Využitím této analýzy byly identifikovány skutečnosti nutné k zodpovězení výše představených otázek. Skutečnosti byly následně popsány zejména s využitím grafických prvků a taktéž byly interpretovány s využitím textového komentáře. Obě kategorie tvoří součást studie.

Reprezentativnost šetření

Tato podkapitola je svým obsahem zaměřena na zhodnocení reprezentativnosti šetření. Nejprve je pozornost věnována velikosti a struktuře výzkumnému vzorku, tzn. té části obyvatel města Uherské Hradiště, která byla v rámci terénního šetření dotazována. Pozornost je zaměřena především na to, zda výzkumný vzorek disponuje relevancí, a to v kvantitativním i kvalitativním smyslu. Následuje představení tzv. prostorové reprezentativnosti výzkumného vzorku, kdy je diskutováno, do jaké míry je výzkumný vzorek relevantní v kontextu prostorové distribuce obyvatel v rámci administrativních hranic města Uherské Hradiště.

Do šetření byli zahrnuti pouze respondenti, kteří disponovali v Uherském Hradišti trvalým bydlištěm a dosáhli 15 let věku a více. Jestliže tazatelem oslovený jedinec nesplnil obě

zmíněné podmínky, bylo mu poděkováno za ochotu, avšak do šetření zahrnut nebyl. Stanovené podmínky lze zdůvodnit následovně. První podmínka garantovala, že pro respondenta představovalo město Uherské Hradiště reálný žitý prostor. Respektováním druhé podmínky byli do šetření zahrnuti pouze lidé s absolvovaným základním vzděláním, díky tomu byla garantována jistá životní zkušenost respondentů.

Kvantita stejně tak jako kvalitativní struktura výzkumného vzorku byla determinována i dalšími podmínkami. Množství dotazovaných vycházelo z požadavku, aby bylo osloveno alespoň 1 % celkového počtu obyvatel města Uherské Hradiště. Celkově bylo tudíž do šetření zahrnuto **270** obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více. Průzkumu se tedy zúčastnilo celkem 1,07 % celkového počtu (25 287) obyvatel žijících ve městě Uherské Hradiště na konci roku 2014. Jestliže se zaměříme pouze na obyvatele města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více, pak výzkumný vzorek představuje 1,23 % celkového počtu (21 966) 15ti letých a starších obyvatel trvale bydlících ve městě Uherské Hradiště na konci roku 2014. Jak vyplývá z uvedených údajů, požadavek na kvantitativní reprezentativnost výzkumného vzorku lze považovat za splněný.

Kvalitativní struktura populačního vzorku zahrnutého do šetření vycházela z požadavku, aby tento vzorek respektoval vybrané socio-demografické struktury obyvatel města Uherské Hradiště. Konkrétními proměnnými máme v tomto případě na mysli pohlaví, věk, úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání a rodáctví. Tyto proměnné byly vybrány jednak proto, že mají schopnost významně ovlivnit výsledný charakter zjištěných poznatků, což vyplývá z dříve realizovaných výzkumů. Dalším důvodem výběru těchto proměnných je kontinuální kolekce dat, která s nimi souvisí, českou statistikou. Díky tomu je možné stanovit dílčí socio-demografické struktury obyvatel města Uherské Hradiště profilované právě těmito proměnnými. S využitím vzájemné komparace těchto dílčích struktur s dílčími socio-demografickými strukturami výzkumného vzorku, pak lze stanovit, zda je tento vzorek vzhledem k populaci města Uherské Hradiště kvalitativně reprezentativní či nikoliv.

Tab. 64: Struktura obyvatel Uherského Hradiště ve věku 15 let a více a respondentů dle pohlaví

obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let			
muži		ženy	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
12 198	47,3	13 620	52,7
dotazovaní obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let			
muži		ženy	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
114	42,2	156	57,8

Zdroj: ČSÚ 2013; terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

V následujících řádcích jsou představena vzájemná srovnání struktur respondentů a obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a starších dle výše diskutovaných ukazatelů. V tabulce 64 lze vyčíst údaje týkající se struktur dle pohlaví výzkumného vzorku a obyvatel města

Uherské Hradiště 15ti letých a starších. Z tabulky plyne, že rozdíly v relativních hodnotách charakterizujících podíly mužů a žen v obou sledovaných skupinách se zásadně neliší. Oproti celkové populaci města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více lze pozorovat ve výzkumném vzorku nižší proporční zastoupení mužů a naopak logicky vyšší proporční zastoupení žen.

Tab. 65: Strukturace obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více a respondentů dle vybraných věkových kategorií

obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let											
15 až 19		20 až 29		30 až 39		40 až 49		50 až 59		60 a více	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
1 360	6,1	3 611	16,1	4 038	18,0	3 667	16,3	3 552	15,8	6 221	27,7
dotazovaní obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let											
15 až 19		20 až 29		30 až 39		40 až 49		50 až 59		60 a více	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
29	10,9	52	19,6	53	19,9	45	16,9	36	12,0	55	20,7

Zdroj: ČSÚ 2013; terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Ve výše uvedené tab. 65 jsou prezentovány proporční zastoupení dílčích věkových skupin obou sledovaných skupin. Nejvyšší pozorovaná diskrepance se pojí k věkové kategorii 60 let a více, kdy podíl této kategorie na celkovém výzkumném vzorku byl o 7,03 procentního bodu nižší, než podíl této věkové kategorie v rámci obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více. Skutečnost lze vysvětlit celkově vyšší neochotou oslovovaných seniorů participovat na dotazníkovém šetření. Naopak nejnižší zjištěný rozdíl se týkal kategorie čtyřicátníků, jejichž zastoupení ve výzkumném vzorku bylo pouze o 0,59 procentního bodu vyšší, než tomu bylo v případě jejich proporčního zastoupení mezi obyvateli města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více.

Tab. 66: Strukturace obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více a respondentů dle vzdělanostních kategorií

obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let							
základní		střední bez maturity		střední s maturitou		vysokoškolské	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
3 641	16,7	6 699	30,6	7 778	35,6	3 740	17,1
dotazovaní obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let							
základní		střední bez maturity		střední s maturitou		vysokoškolské	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
42	15,6	82	30,3	85	31,5	61	22,6

Zdroj: ČSÚ 2013; terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 66 obsahuje údaje související s úrovní nejvyššího dosaženého vzdělání obou komparovaných skupin. V kategorii „základní“ jsou integrováni lidé ve věku 15 let a více bez vzdělání, s nedokončeným vzděláním a základním vzděláním. Kategorie „střední“ zahrnuje populaci 15ti letou a starší se středním vzděláním včetně vyučení (bez maturity). Kategorie „úplné střední“ je tvořena lidmi ve věku 15 let a více s úplným středním všeobecným nebo úplným středním odborným vzděláním (s maturitou), s nástavbovým studiem, případně

vyšším odborným vzděláním. V kategorii „vysokoškolské“ jsou zahrnuti pouze úspěšní absolventi terciárního vzdělávání.

Nejvyšší rozdíl ve zjištěných relativních hodnotách je v případě komparovaných skupin přítomný v kategorii vysokoškolské vzdělání. Podíl vysokoškoláků v rámci celkového výzkumného vzorku činil 22,59 %, což je o 5,48 procentních bodů více než v případě zastoupení vysokoškoláků mezi 15ti letou a starší populací města Uherské Hradiště. Tuto diskrepanci lze interpretovat skutečností obecnějšího charakteru, kdy vysokoškolsky vzdělaní lidé zpravidla projevují větší zájem či ochotu zúčastnit se šetření. Skutečnost bývá zapříčiněna větším zájmem o společenské dění mezi vysokoškoláky, než je tomu u populace s nižším stupněm vzdělání. Naopak nejnižší míra diskrepance se pojí s kategorií střední vzdělání, kde podíl dotazovaných se středním vzděláním na celkovém výzkumném vzorku byl o 0,28 procentního bodu nižší než v případě podílu středoškolsky vzdělaných v rámci obyvatel ve věku 15 let a starších města Uherského Hradiště.

Následující tab. 67 představuje údaje související s poslední socio-demografickou charakteristikou, na níž byl v případě výběru respondentů kladen primární důraz. Jedná se o fenomén rodáctví. Jako rodáci jsou v případě kategorie respondentů bráni ti z nich, kteří deklarovali, že ve městě Uherské Hradiště žijí celý svůj život. V případě obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více jako rodáky chápeme lidi, jejichž matka měla v době narození těchto lidí bydliště totožné s prvním bydlištěm, kde tito lidé po narození žili a stále žijí. Ačkoliv stanovení kategorie rodák vykazuje v případě hodnocených skupin metodickou odlišnost, lze takto stanovené kategorie komparovat. Lze konstatovat, že podíl rodáků mezi respondenty se lišil od podílu rodáků v rámci 15ti leté a starší populace města Uherské Hradiště pouze o 0,67 procentního bodu.

Tab. 67: Strukturace obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více a respondentů dle rodáctví

obyvatelé města Uherské Hradiště ve věku 15 a více let			
rodáci		ostatní	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
11 396	44,1	14 423	55,9
dotazovaní obyvatelé města Uherské Hradiště			
rodáci		ostatní	
abs.	rel. (%)	abs.	rel. (%)
121	44,8	149	55,2

Zdroj: ČSÚ 2013; terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

K exaktnímu hodnocení kvalitativní reprezentativnosti výběrového vzorku bylo využito statistické metody χ^2 testu. Aplikací metody lze konstatovat, zda se soubor dotazované populace v případě dílčích socio-demografických charakteristik signifikantně liší od populace města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více. Souhrnné výsledky aplikovaného χ^2 testu jsou znázorněny v tab. 68. Z ní vyplývají následující skutečnosti. V případě všech čtyř socio-demografických charakteristik lze tvrdit, že mezi dvěma pozorovanými skupinami nejsou

prokázány statisticky signifikantní diference. Struktury respondentů dle pohlaví, věku, nejvyššího dosaženého vzdělání a rodáctví jsou tedy statisticky v souladu s totožnými strukturami obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více. Výzkumný vzorek tedy lze považovat za kvalitativně reprezentativní.

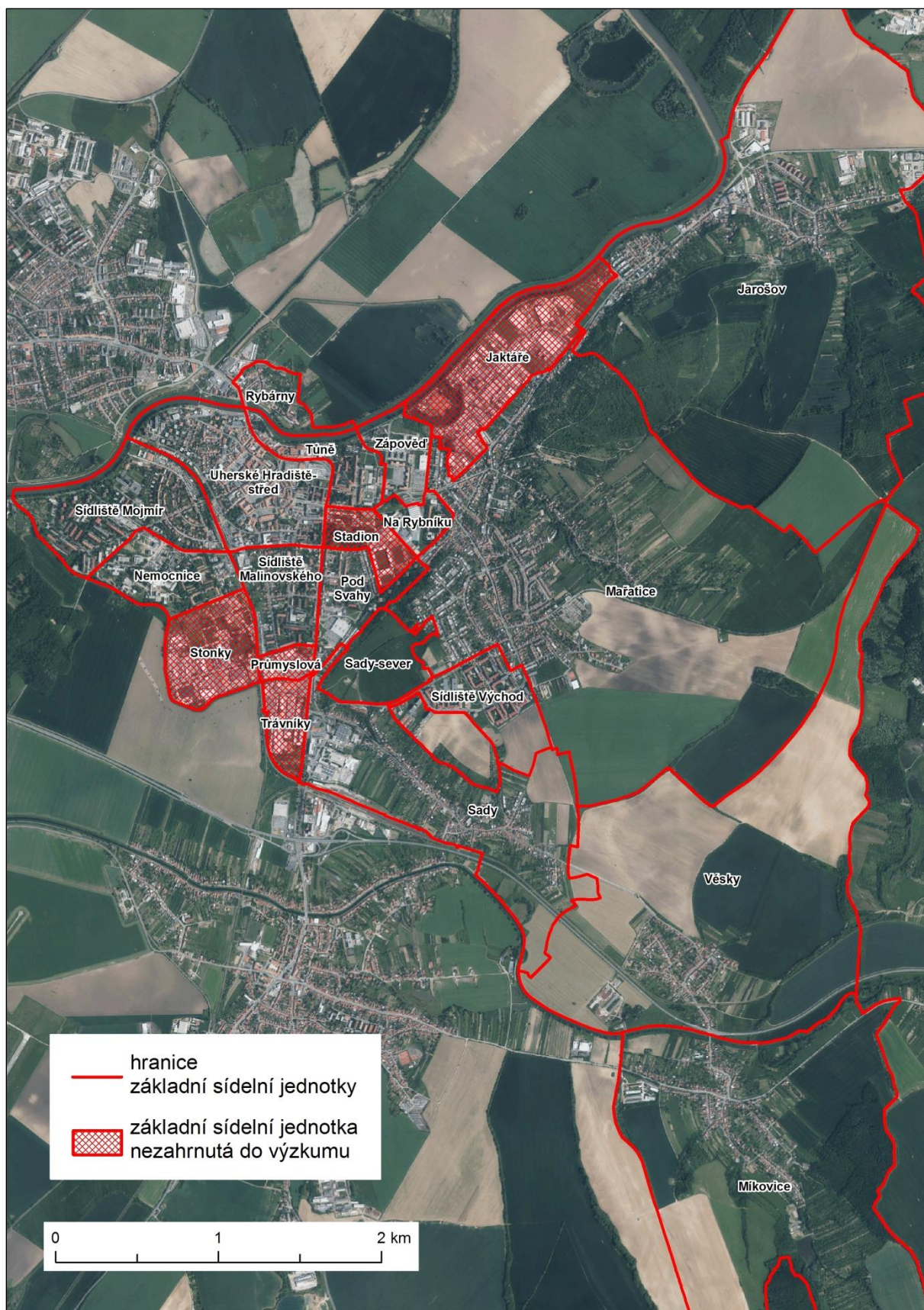
Tab. 68: Výsledky χ^2 testu shody analyzovaných struktur respondentů se strukturami celkové populace města Uherské Hradiště

struktura	hodnota kritéria	kritická hodnota	reprezentativnost dílčí struktury
pohlaví	2,42	$\chi^2 (0,05;1)$	ano
		3,84	
rodáctví	0,20	$\chi^2 (0,05;1)$	ano
		3,84	
věk	10,03	$\chi^2 (0,05;5)$	ano
		11,07	
vzdělání	7,15	$\chi^2 (0,05;3)$	ano
		7,81	

Zdroj: ČSÚ 2014, terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Při sběru dat byl přirozeně taktéž kladen důraz na respektování prostorové reprezentativnosti. Jak bylo zmíněno v předchozím textu, oslovení byli pouze obyvatelé města Uherské Hradiště, kteří zde disponují trvalým bydlištěm. V souvislosti s prostorovou reprezentativností šetření byla navíc zohledněna taktéž vnitřní strukturace města. Snahou bylo, aby prostorová distribuce jedinců zahrnutých do šetření korespondovala s vnitřní strukturací počtu obyvatel města Uherské Hradiště. Metodicky bylo pro tuto potřebu využito prostorových celků nesoucích název „Základní sídelní jednotka“ (dále jen ZSJ). Jedná se o prostorové jednotky statisticko-technického charakteru, jejichž delimitaci má na starost Český statistický úřad. Definice základní sídelní jednotky zní následovně: „základní sídelní jednotkou se rozumí jednotka představující části území obce s jednoznačnými územně technickými a urbanistickými podmínkami nebo spádová území seskupení objektů obytného nebo rekreačního charakteru.“ Výhodou těchto jednotek je jednak skutečnost, že do značné míry respektují vnitřní rozmístění obyvatel v rámci sídel, druhou devizou těchto jednotek je skutečnost, že se jedná, o nejmenší prostorové jednotky v rámci města Uherské Hradiště, za které jsou dostupná agregovaná statistická data pořízená během jednotlivých censů.

Na území města Uherské Hradiště se nachází celkem 20 ZSJ. Jejich prostorová velikost a lokace jsou znázorněny na následujícím obr. 34. Pro potřeby hodnocení emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště bylo upuštěno od využití všech ZSJ bez výjimky. Vzhledem k faktu, že v pěti ZSJ deklaroval během Sčítání lidu domu a bytů 2011 trvalý pobyt nulový (Trávníky, Stadion), případně minimální (Jaktáře, Stonky, Průmyslová) počet obyvatel města, nebyly tyto ZSJ během procesu zajištění prostorové reprezentativnosti šetření zohledněny.

Obr. 34: Struktura ZSJ v rámci města Uherské Hradiště

Zdroj: ČÚZK 2010, 2013; zpracování KGG UP v Olomouci 2015

Stejně tak jako v případě kvantitativního požadavku na celkový počet respondentů zahrnutých do šetření, byla stanovena taktéž kvóta na proporční zastoupení každé ZSJ s výjimkou pěti výše uvedených. Kvóta byla stanovena tak, aby bylo z každé ZSJ do šetření zahrnuto alespoň 1 % trvale bydlících obyvatel dané ZSJ. Kvóta však nebyla dodržována striktně a vykazuje jistou elasticitu. V případě populačně malých ZSJ byl vzhledem ke snaze o zachování vypovídací hodnoty podíl oslovených obyvatel navýšen. Tato skutečnost se samozřejmě projevila snížením podílů respondentů na celkovém počtu trvale bydlících obyvatel některých populačně větších ZSJ. Navzdory těmto vynuceným úpravám však lze oprávněně považovat výzkumný vzorek za prostorově reprezentativní. Pro tento fakt hovoří i argument, že do celkového počtu obyvatel ZSJ jsou v tomto případě zahrnuty i obyvatelé ve věku 14 let a méně, kteří mezi jedinci zahrnutými do šetření absentují. Podrobná strukturace respondentů ve vztahu k ZSJ nacházejících se na území města Uherské Hradiště je zachycena v tab. 69.

Tab. 69: Prostorová distribuce obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více zahrnutých do výzkumu

název ZSJ	počet obyvatel	1 % populace	respondentů	podíl respondentů na populaci ZSJ
Sídliště Mojmir	4 683	47	50	1,07
Mařatice	3 850	39	49	1,27
Sídliště Východ	2 977	30	22	0,74
Uherské Hradiště-střed	2 747	28	19	0,69
Jarošov	2 370	24	22	0,93
Sídliště Malinovského	2 321	23	16	0,70
Pod Svahy	1 548	15	12	0,78
Sady	1 128	11	18	1,60
Tůně	970	10	9	0,93
Míkovice	888	9	11	1,23
Vésky	604	6	11	1,82
Na Rybníku	545	5	9	1,65
Nemocnice	376	4	7	1,86
Rybárny	283	3	8	2,82
Zápověď	225	2	7	3,10
Průmyslová	53	1	0	0
Jaktáře	26	0	0	0
Stonky	25	0	0	0
Trávníky	0	0	0	0
Stadion	0	0	0	0
celkem	25 619	256	270	1,05

Zdroj: ČSÚ 2014; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: ZSJ Sady a Sady-sever byly sloučeny do jedné ZSJ s názvem Sady

8.3. Výsledky terénního šetření

V této části studie budou představeny základní poznatky plynoucí z uskutečněného šetření, jehož předmětem byl emigrační potenciál populace města Uherské Hradiště. Poznatky jsou výsledkem analýzy zajištěných primárních dat a jsou popsány zejména v grafických prvcích.

V textových částech jsou pak zjištěné poznatky okomentovány, přičemž je kladen důraz na jejich interpretaci.

Emigrace v kolektivním povědomí rezidentů města Uherské Hradiště

Jedním z klíčových faktorů, který spoluutváří podobu předmětu šetření, je určité emigrační klima, tzn. postoj k případnému vystěhování se v kolektivní mysli obyvatel města. Pro potřebu reflexe této skutečnosti byli jednotlivci tvořící součást výzkumného vzorku dotazováni na to, zda někdy uvažují o přestěhování se mimo Uherské Hradiště. Formulace otázky byla zvolena záměrně navzdory své zdánlivé vágnosti. Aplikace takto formulované otázky totiž umožňuje podchytit širší škálu jedinců uvažujících o vystěhování se a to nad rámec těch, kteří jsou k vystěhování se více méně připraveni. Domníváme se, že tímto způsobem je možné, navíc v kombinaci s dalšími dotazy, docílit přesnějšího modelu emigračního klimatu.

Tab. 70: Struktura odpovědí respondentů dle jejich postojů k eventuálnímu vystěhování se z města Uherské Hradiště a dle směrů potenciální emigrace

struktura respondentů (%) dle toho, zda někdy uvažují o vystěhování se			
Uvažuje		neuvažuje	
28,9		71,1	
struktura respondentů (%) uvažujících někdy o vystěhování se dle směrů případné emigrace			
jinam na Uherskohradištsku	jinam ve Zlínském kraji	mimo Zlínský kraj	mimo ČR
20,8	20,8	40,2	18,2

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

V tab. 70 je v její horní části uvedena struktura dotazovaných obyvatel dle postojů k možnému vystěhování se z města. Z dotazovaných obyvatel takřka 30 % deklarovalo skutečnost, že úvahy o vystěhování se jsou přítomné v jejich myšlenkách. Pokud bychom tento výsledek srovnali s výsledky již realizovaných výzkumů dílčím způsobem zaměřených na problematiku emigračního potenciálu, jejichž součástí byla identicky formulovaná otázka, zjistili bychom, že se jedná o výsledky obdobného charakteru. Uvedené výzkumy byly ovšem realizovány v regionech periferně položených (Jesenicko, Valašskokloboucko), případně v periferně lokalizovaných městech hierarchicky nižšího řádu (Slavičín), než je město Uherské Hradiště, v němž lze předpokládat vyšší míru kladných odpovědí. S ohledem na takovou komparaci lze označit podíl kladných odpovědí v případě města Uherského Hradiště za překvapivě vysoký.

Z tab. 70 taktéž plynou informace týkající se směrů potenciální emigrace v případě respondentů, kteří deklarovali kladný postoj k eventuálnímu vystěhování se. Zhruba 20 % dotazovaných uvažujících někdy o vystěhování preferuje emigraci „jinde na Uherskohradištsku“. Takto odpovídající jedinci svoji odpověď zpravidla konkretizovali tak, že udávali obce nacházející se v bezprostředním zázemí města Uherské Hradiště. Jednalo se o obce jako např. Jalubí, Nedakonice, Kněžpole anebo Buchlovice. Vzhledem k faktu, že v těchto obcích dochází k relativně intenzivní výstavbě, lze uvádění těchto obcí zdůvodnit právě percepcí této výstavby dotazovanými jedinci. Další zdůvodnění spočívá v roli, kterou

hrají rodinné vazby, jimiž dotazovaní v souvislosti se zmíněnými obcemi taktéž argumentovali.

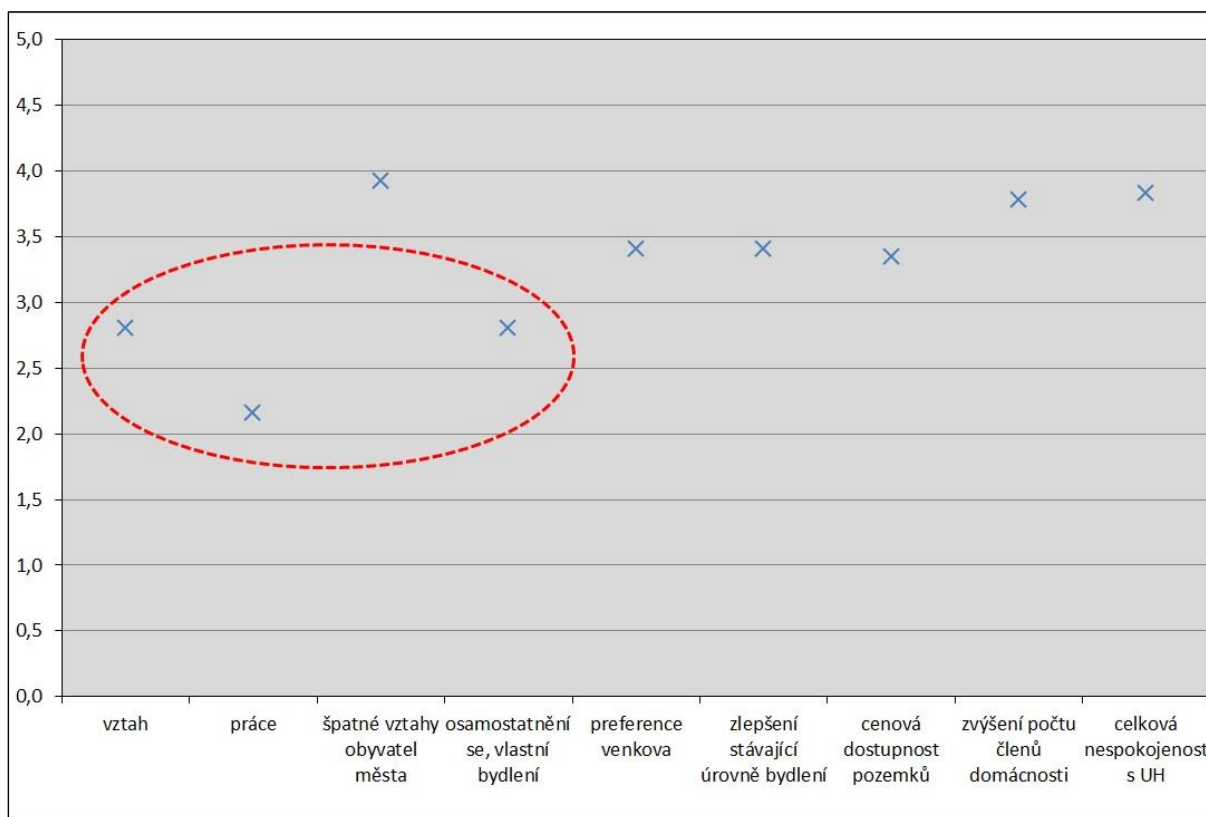
Podíl jedinců diskutovaných v předchozím odstavci je identický s podílem (20,78 %) těch, kteří uvedli jako případný směr emigrace možnost „*jinde ve Zlínském kraji*“. Mezi takto smýšlejícími respondenty jednoznačně dominovala preference krajského centra. Zlín byl zdůvodňován především širší nabídkou atraktivnějších pracovních míst a pestřejší škálou volnočasových aktivit. Ostatní sídla Zlínského kraje byla zmiňována pouze marginálně.

Nejpočetněji (40,26 %) byli zastoupeni jedinci, kteří deklarovali skutečnost, že někdy uvažují o vystěhování se z města Uherské Hradiště mimo hranice Zlínského kraje. Díky analýze konkrétních sídel, která by v případě emigrace mimo Zlínský kraj přicházela v úvahu, vyšla najevo velmi silná pozice Brna. Výběr tohoto města výrazně převyšoval ostatní sídla. Zdůvodnění výběru Brna spočívá hned v několika aspektech. V první řadě se jednalo opět o kladnou percepci zdejšího trhu práce a širokých možností volnočasových aktivit. Důležitou se taktéž ukázala osobní anebo zprostředkovaná zkušenost. Dotazovaní totiž často uváděli dlouhodobější osobní interakce s tímto městem, které byly představovány zejména minulým či stávajícím studiem, případně současným zaměstnáním v tomto městě. Poukázat je potřeba také na sociální vazby (rodina, přátelé, spolužáci), kterými takto odpovídající jedinci vzhledem k Brnu disponovali. V neposlední řadě je nutné zmínit i relativně malou geografickou vzdálenost Brna od Uherského Hradiště a s tím související dobrou dostupnost. Obdobně by šlo argumentovat i v případě Olomouce, která ovšem byla uváděna s viditelně menší intenzitou, než tomu bylo v případě Brna. Výběr hlavního města Prahy, které bylo uváděno zhruba ve stejné míře jako Olomouc, byl majoritně zdůvodňován komparativní výhodou spočívající v širší pracovní nabídce.

Nejmenší podíl (18,18 %) dotazovaných, kteří někdy uvažují o vystěhování se, uvedl, že by případnou emigraci realizoval za hranice České republiky. Do této skupiny náleží především dotazovaní z nejmladší věkové skupiny. Ti jsou ve srovnání se staršími věkovými skupinami charakterističtí zejména menší životní zkušeností a z ní plynoucími obecně idealizovanými představami o procesu stěhování se. Mezi další faktory, které mohly mít na tento typ deklarace mezi nejmladšími respondenty vliv, lze zařadit velmi malé množství závazků anebo zkušenosti nabyté během výměnných studijních pobytů.

V níže uvedeném obr. 35 lze nalézt příčiny, jimiž dotazovaní rezidenti, kteří přiznali, že někdy uvažují o vystěhování se, argumentovali ve prospěch svého konstatování. Kromě samotných hlavních příčin případné emigrace je v obr. 35 taktéž zachycena jejich určitá relevantnost. Ta byla stanovena následující metodikou: každý respondent měl možnost každé příčině přidělit konkrétní váhu dle míry důležitosti. Díky všeobecnému povědomí byla zvolena tzv. „*školní stupnice*“. To znamená, že pokud dotazovaný považoval danou příčinu za signifikantní, přidělil ji známku/váhu 1. Jestliže danou příčinu považoval za bezvýznamnou, přidělil ji známku/váhu 5. U každé příčiny byla poté spočítána hodnota aritmetického průměru jednotlivých známek. Hodnoty aritmetických průměrů pro jednotlivé příčiny jsou znázorněny

v obr. 35. Pro zjednodušení lze konstatovat jistá nepřímá úměra: čím nižší hodnota aritmetického průměru, tím signifikantnější roli hraje daná příčina mezi rezidenty města Uherské Hradiště.

Obr. 35: Míra důležitosti dílčích důvodů případného vystěhování se z města Uherské Hradiště
Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Z obr. 35 jasně plyne míra jednotlivých důvodů deklarované emigrace. Jako nejvýznamnější se ukázal fenomén „práce“ s průměrnou hodnotou 2,15. Zjištění odráží poměrně negativní vnímání celkové podoby trhu práce ve městě Uherské Hradiště. Dotazovaní v tomto případě často zmiňovali nespokojenost se stávajícím zaměstnáním, případně nespokojenost s nabídkou volných pracovních míst v případě, kdy práci hledali. Poměrně velkou váhu dotazovaní přisoudili motivu „vztah“ a s ním souvisejícího důvodu „osamostatnění se, vlastní bydlení“. Tyto osobní příčiny představovaly druhou nejvýraznější kategorii. Zbylé příčiny již lze považovat za méně významné. „Preference venkova“, „zlepšení stávající úrovně bydlení“ a „cenová dostupnost pozemků“ obdrželi průměrnou hodnotu pod úroveň 3,5. Nad tuto úroveň se pak dostala příčina „zvýšení počtu členů domácnosti“, dotazovaní rezidenti tedy nepocítují potřebu stěhovat se v důsledku zajištění bydlení kvalitativně adekvátního vyššímu počtu členů domácnosti. Nejméně signifikantní se ukázaly možnosti „celková nespokojenost s Uherským Hradištěm“ a hlavně „špatné vztahy obyvatel města“. V rámci výzkumného vzorku tedy nebyla prokázána celkově negativní percepce jejich žitého prostoru, sociální vztahy v rámci zdejší komunity taktéž nejsou vnímány v negativním světle.

Tab. 71 obsahuje informace o té části výzkumného vzorku, která prokázala kladný postoj k případné emigraci z města Uherské Hradiště. Konkrétně nabízí údaje o míře pravděpodobnosti realizace zamýšleného vystěhování se z města. Údaje v tabulce jsou uvedeny nejprve za celkový výzkumný vzorek, poté jsou prezentovány na základě vybraných sociálních struktur.

Tab. 71: Struktura respondentů dle odpovědí na otázku „*Nakolik je pravděpodobné, že svůj odchod do výše uvedené oblasti uskutečníte?*“

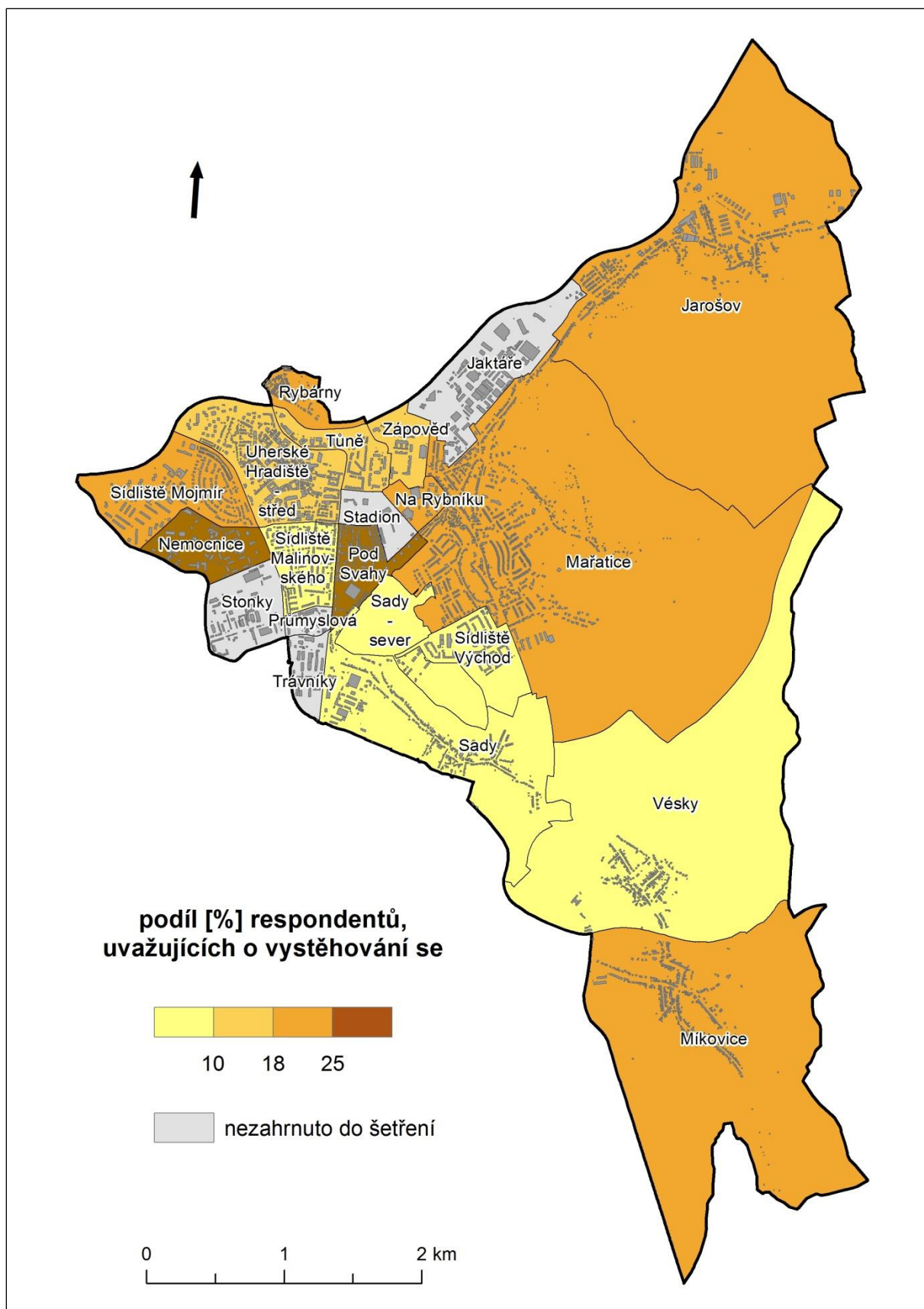
respondenti	velmi pravděpodobné	spíše pravděpodobné	spíše nepravděpodobné	velmi nepravděpodobné
muži	35,7	39,3	21,4	3,6
ženy	40,8	36,7	22,5	0,0
rodáci	40,4	34,1	23,4	2,1
delší část života	16,7	50,0	33,3	0,0
kratší část života	35,7	50,0	14,3	0,0
pouze krátce	100,0	0,0	0,0	0,0
15 až 19 let	40,0	40,0	20,0	0,0
20 až 29 let	52,0	28,0	16,0	4,0
30 až 39 let	31,6	36,8	31,6	0,0
40 až 49 let	11,1	66,7	22,2	0,0
50 až 59 let	25,0	50,0	25,0	0,0
60 a více let	–	–	–	–
základní vzdělání	38,4	38,5	23,1	0,0
střední vzdělání	37,5	37,5	18,7	6,3
úplné střední vzdělání	32,0	52,0	16,0	0,0
vysokoškoláci	47,8	21,7	30,5	0,0
celkem	38,9	37,7	22,1	1,3

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: žádný z respondentů ve věku 60 a více let nedeklaroval úmysl vystěhovat se z města

Údaje uvedené v tab. 71 lze chápat jako doklad toho, do jaké míry považují sami respondenti uvažující o emigraci tento akt jako reálný. Z analýzy dat vyplývá, že takřka dvě pětiny rezidentů uvažujících někdy o emigraci ji považují jako velmi pravděpodobnou. Další dvě pětiny deklarovaly, že jejich případné vystěhování se z města je spíše pravděpodobné. Pokud tyto dvě skupiny sečteme, dospějeme k poměrně závažnému zjištění, kdy takřka 80 % jedinců, v jejichž myslích jsou přítomné myšlenky o vystěhování se, přisuzuje své emigraci charakter pravděpodobnosti. Naopak pouze 1,3 % rezidentů uvažujících někdy o vystěhování se lze chápat jako skupinu, pro něž tyto úvahy znamenají velmi nepravděpodobnou možnost.

Co se týká jednotlivých dílčích sociálních kategorií, pak jednoznačně nejnáchylnější k emigraci jsou ti rezidenti, kteří v městě Uherské Hradiště žijí teprve krátce. Pokud jedinec spadající do této kategorie uvedl, že někdy uvažuje o vystěhování se, taktéž deklaroval velkou pravděpodobnost realizace tohoto aktu. Za povšimnutí stojí kategorie vysokoškoláků uvažujících někdy o vystěhování se. Z nich takřka polovina uvedla, že se jedná o velmi pravděpodobnou záležitost.

Obr. 36: Podíl respondentů, kteří někdy uvažují o vystěhování se, dle jednotlivých základních sídelních jednotek města Uherské Hradiště

Zdroj: ARCDATA PRAHA, s.r.o. (2014); terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Taktéž je patrná vyšší odhodlanost vystěhovat se, mezi nejmladšími skupinami ve věku do 30 let. V tomto případě se jedná o poznatek korespondující s obecnějším poznáním, kdy mladší ročníky zpravidla deklarují vyšší touhu po emigraci, což dokládá řada již uskutečněných výzkumů. Naopak oproti původním předpokladům se k dílčím sociálním skupinám náchylným k emigraci řadí i rodáci. Ti zpravidla vykazují větší provázanost s žitým prostorem a tím pádem i menší ochotu stěhovat se. Bližší analýza dat však odhalila možné příčiny zjištěného faktu: mezi rodáky byly relativně silně zastoupeny vysokoškolsky vzdělané mladší ročníky, které nadprůměrně deklarovaly pravděpodobnost vystěhování se. Na opačném pólu byly jako nejméně náchylné k emigraci odhaleny nejstarší věkové složky, mezi nimiž nikdo o vystěhování se z města ani neuvažuje. Potvrzen byl obecně platný trend, jehož podstatou je snižující ochota stěhovat se úměrně s rostoucím věkem. Jako relativně stabilní pak byla prokázána část výzkumného vzorku, která ve městě Uherské Hradiště žije delší část svého života.

Výše umístěný obr. 36 znázorňuje prostorové podmíněnosti odpovědí na dotaz, zda respondenti někdy uvažují o emigraci z města Uherské Hradiště. Z obrázku je patrná prostorová diferenciací jednotlivých postojů. Největší podíl respondentů, kteří někdy uvažují o vystěhování se, se nachází v ZSJ Nemocnice a Pod svahy. Severní část města s výjimkou ZSJ Sídliště Malinovského je charakteristická vyšším relativním zastoupením respondentů náchylnějších k emigraci, než je tomu v jižní části, ovšem s výjimkou ZSJ Míkovice. Tato ZSJ se liší od jižně situovaných ZSJ Vésky a Sady vyšším podílem respondentů někdy uvažujících o vystěhování se, navzdory skutečnosti, že všechny zmíněné ZSJ společně disponují znaky venkovských sídel s převahou zástavby rodinných domů. Jestliže k ZSJ Vésky a ZSJ Sady připočteme i ZSJ Sídliště Východ a ZSJ Sídliště Malinovského, vznikne pomyslný pás, v rámci něhož byla deklarována nejnižší relativní míra zastoupení úvah o emigraci. Jedná se o poněkud paradoxní situaci, protože se v pásu snoubí ZSJ spíše venkovského charakteru s ZSJ typicky městského charakteru s převažující sídlištní zástavbou.

Sociální a kulturní souvislosti zamýšlené emigrace

V rámci realizovaného šetření hodnotícího emigrační potenciál obyvatel města Uherské Hradiště ve věku 15 let a více byl kladen důraz taktéž na pátrání po určitých sociálních či kulturních souvislostech získaných poznatků. Pro tyto potřeby byli jedinci zahrnutí do výzkumného vzorku dotazováni na záležitosti, s jejichž využitím bylo možné profilovat tyto jedince dle různých znaků. U těchto znaků poté došlo k jejich analýze v tom smyslu, že byla hledána jejich případná vazba na deklarované postoje k emigrační náchylnosti.

Konkrétní znaky byly vybrány na základě zkušeností plynoucích z předešlých výzkumů. Jednalo se o takové fenomény, u kterých byl v minulosti prokázán větší či menší vliv na migrační chování komunit. Konkrétně se jedná o již hodnocené základní socio-demografické ukazatele, jimiž jsou gender, věk, úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání a rodáctví. Kromě nich byly taktéž zjišťovány následující fenomény.

V první řadě se jednalo o principy, pomocí nichž je žitý prostor využíván k vytváření identity jednotlivců. Mechanismy tvorby, jejich podobu a důsledky představili britští sociální psychologové jako Breakwell (1992) či Jaspal, Breakwell (2014), geografické aspekty těchto principů podrobněji zkoumal Gustafson (2001). V rámci šetření uskutečněném v Uherském Hradišti byly zohledněny tři principy: princip vědomí o kontinuitě žití v určitém místě, princip „sebe-hrdosti“ (self-esteem), kdy, zjednodušeně řečeno, jedinec disponuje pocitem pýchy na svůj žitý prostor, a nakonec princip „sebe-účinnosti“ (self-efficacy), kdy, opět zjednodušeně řečeno, jedinec vnímá svůj žitý prostor jako místo, které mu ve srovnání s jinými místy usnadňuje život. Různá míra uplatnění těchto principů pak diferencovaně ovlivňuje rozhodovací procesy jedinců vzhledem k migraci.

Za druhé nebyly opomenuty společenské sítě. Jedinci v rámci komunit mají obecně tendenci vytvářet různé společenské sítě, přičemž obyvatelé města Uherské Hradiště nejsou výjimkou. Společenské sítě se mohou lišit velikostí, strukturou či funkčností. Společnou vlastností funkčních společenských sítí bývá schopnost zjednodušovat jedincům jejich každodenní realitu. Díky tomu mají efektivně fungující společenské sítě potenciál utlumovat emigrační potenciál. Z tohoto důvodu byly do šetření zahrnuty dotazy reflektující role, které pro respondenty sociální sítě představují. Výzkumný vzorek byl tedy dotazován na to, jaký je charakter jejich domácnosti, jaká je forma jejich bydlení, a kde bydlí většina jejich rodiny a přátel. Obě dvě kategorie jsou totiž považovány za primární uzly v sociálních sítích jedinců. Respondenti byli taktéž dotazováni na to, jak vnímají vzájemné vztahy obyvatel města Uherské Hradiště, což pomohlo poodhalit vnímání výzkumného vzorku užitelnosti zdejších sociálních sítí. Další dotaz směřoval k pochopení toho, do jaké míry jsou rezidenti skrze sociální sítě napojeni na veřejné instituce související s Uherským Hradištěm. Jako poslední skutečnost respondenti hodnotili vlastní kvalitu a intenzitu participace na rozvoji města.

Všechny představené kvalitativní proměnné byly podrobeny statistické analýze. Metodou korelačního počtu byla hledána statistická těsnost sepjetí těchto proměnných, s proměnnou, představovanou postojem k případné emigraci z města. Z analýzy vyplynulo, že náznaky korelace s emigrační náchylností byly prokázány v případě čtyř kvalitativních proměnných. Jednalo se o věk, princip „sebe-hrdosti“, participace na veřejných institucích a charakter domácností. Vztahům těchto proměnných k emigrační náchylnosti jsou věnovány následující pasáže.

V tab. 72 jsou prezentovány údaje o emigrační náchylnosti strukturované dle jednotlivých věkových kategorií. U proměnné, představované věkem, byla zjištěna nejsilnější statistická těsnost k emigrační náchylnosti. Kontingenční tab. 72 tedy strukturuje odpovědi na otázku „*uvažujete někdy o přestěhování se mimo Uherské Hradiště?*“ dle jednotlivých věkových kategorií, do nichž byli respondenti členěni.

Tab. 72: Podmíněnost deklarované emigrace věkovou strukturou respondentů

věková skupina	podíl kladných odpovědí (%)	podíl záporných odpovědí (%)
15–19 let	69,0	31,0
20–29 let	48,1	51,9
30–39 let	35,8	64,2
40–49 let	20,0	80,0
50–59 let	12,5	87,5
60 a více let	0,0	100,0
celkem	28,9	71,1

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Z obsahu tabulky je evidentní kauzalita snižující se náchylnosti k emigraci úměrně s rostoucím věkem. „Nejzranitelnějšími“ jsou v souvislosti s možným vystěhováním se z města nejmladší věkové kategorie. V jejich případě bylo taktéž doloženo, že pravděpodobnost realizace tohoto procesu je dle jejich vlastních názorů do značné míry pravděpodobná. Rezidenty ve věku 30 let a méně lze tudíž vnímat jako skupinu, v rámci níž je emigrační potenciál přítomný nejvíce. Naopak úvahy o vystěhování se naprosto absentují v myslích nejstarších věkových kategorií. Jedná se o lidi zpravidla v poproduktivním věku, kteří vykazují celkově nižší prostorou mobilitu. Vzhledem k jejich post produkivnímu stavu absentují ekonomické motivy stěhování, které, jak bylo prokázáno, sytí emigrační náchylnost v zájmovém území nejvíce.

Tab. 73: Podmíněnost deklarované emigrace principem „sebe-hrdosti“

patriotismus	podíl kladných odpovědí (%)	podíl záporných odpovědí (%)
určitě ano	18,4	81,6
spíše ano	33,3	66,7
spíše ne	37,9	62,1
určitě ne	58,8	41,2
nehraje roli	31,3	68,7
celkem	28,9	71,1

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Kontingenční tab. 73 zprostředkovává informace o náchylnosti k emigraci v souvislosti s principem „sebe-hrdosti“. V prvním sloupci jsou jednotlivé kategorie představovány rozdílnými odpověďmi na otázku „cítíte se být patriotem, tzn., jste hrdí na město, ve kterém žijete?“, dle nichž je zjištěná náchylnost k emigraci strukturována.

Obsah tab. 73 dokládá rozdíly v deklarovaných emigračních úvahách s ohledem na uplatňování principu „sebe-hrdosti“, který byl odhalován s využitím dotazování se po tzv. patriotismu. Termín byl vybrán záměrně vzhledem k tomu, že je zřejmý široké laické veřejnosti. Dotazovaní jedinci, kteří na dotaz zda se cítí být patrioty, odpovídali kladně, deklarovali nižší náchylnost k emigraci. Obecně vzato, v případě lidí s vyšším uplatněním principu „sebe-hrdosti“ se jedná o jedince, kteří svůj žitý prostor využívají ke generování vlastní identity daleko intenzivněji než ostatní. S místem své každodennosti jsou také ve srovnání se záporně odpovídajícími jedinci ve větší míře spjati, opuštění tohoto místa je pro ně tudíž složitější. Tyto obecnější poznatky jsou tedy dílčím způsobem doloženy i v případě

rezidentů města Uherské Hradiště, což lze doložit údaji v tab. 73. Strategie místní decizní sféry by tedy neměla opomenout úvahy o možnostech zvyšování míry principu „*sebe-hrdosti*“, ale také „*sebe-účinnosti*“ mezi obyvateli Uherské Hradiště vzhledem ke svému městu.

Následující kvalitativní proměnnou, u níž byla prokázána statistická závislost s emigrační náchylností, je participace na veřejných institucích, které disponují vazbou na město Uherské Hradiště. Důležitost institucí spočívá v jejich schopnosti propojovat jedince s jejich žitým prostorem, resp. s jeho tzv. institucionálním tvarem (Paasi 1986). Tímto procesem dochází k tomu, že žitý prostor je pomocí institucí trvale využíván v průběhu reprodukce identit lidí. Jinak řečeno lidé, kteří jsou ochotni participovat na chodu institucí majících spojitost s žitým prostorem těchto lidí, bývají s tímto žitým prostorem těsněji provázáni a vykazují nižší emigrační náchylnost. Instituce jako takové lze typologicky třídit do celé řady kategorií. V základní rovině lze rozlišit instituce politické, náboženské, kulturní, sportovní aj. Vzhledem k jejich nezměrnému množství nebyla zjišťována jejich konkrétní podoba, avšak pozornost byla během šetření zaměřena na to, zda respondenti aktuálně participují na činnosti institucí přítomných ve městě Uherské Hradiště a jeho bezprostředním zázemí.

Tab. 74: Podmíněnost deklarované emigrace participací na činnosti veřejných institucí

patriotismus	podíl kladných odpovědí (%)	podíl záporných odpovědí (%)
podílí se	16,2	83,8
podílel/a se	30,2	69,8
nikdy se nepodílel/a	31,2	68,8
celkem	28,9	71,1

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

V kontingenční tab. 74 jsou strukturovány deklarace týkající se emigrační náchylnosti strukturované dle odpovědí dotazovaných na otázku „*podílíte se aktivně na fungování zájmového sdružení, politické organizace nebo občanského sdružení, které se nachází v Uherském Hradišti a okolí?*“. Relativní hodnoty obsažené v tab. 74 dokládají diference v emigrační náchylnosti mezi respondenty, a to na základě jejich aktuálnosti participace na chodu vybrané instituce. Nejmenší míru emigrační náchylnosti uváděli respondenti, kteří jsou aktivní součástí nějaké instituce nacházející se ve městě Uherské Hradiště či v jeho bezprostředním okolí. U respondentů, kteří se na chodu místních institucí podíleli v minulosti, případně na něm nikdy neparticipovali, je evidentní poměrně vyrovnaná, výrazně vyšší (cca o 15 procentních bodů) úroveň emigrační náchylnosti. Lze tudíž konstatovat, že v případě zájmového území se podařilo poukázat na jistý význam role, kterou institucí hrají v procesu emigračního potenciálu zdejších rezidentů.

Poslední kvalitativní proměnnou, v jejímž případě byl statisticky prokázán relativně velmi těsný vztah s deklarovanou emigrační náchylností, je tzv. charakter domácnosti. V níže uvedené kontingenční tab. 75 je deklarovaná emigrační náchylnost strukturovaná dle jednotlivých odpovědí na otázku „*uvedte, prosím, charakter Vaší domácnosti*“.

Tab. 75: Podmíněnost deklarované emigrace charakterem domácnosti respondenta

charakter domácnosti	podíl kladných odpovědí (%)	podíl záporných odpovědí (%)
jednotlivec	20,0	80,0
pár	13,7	86,3
pár s dětmi	28,9	71,1
pár s dětmi a prarodiče	44,4	55,6
pár bez dětí a rodiče	50,0	50,0
jednotlivec a rodiče	63,6	36,4
jiné	30,8	69,2
celkem	28,9	71,1

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

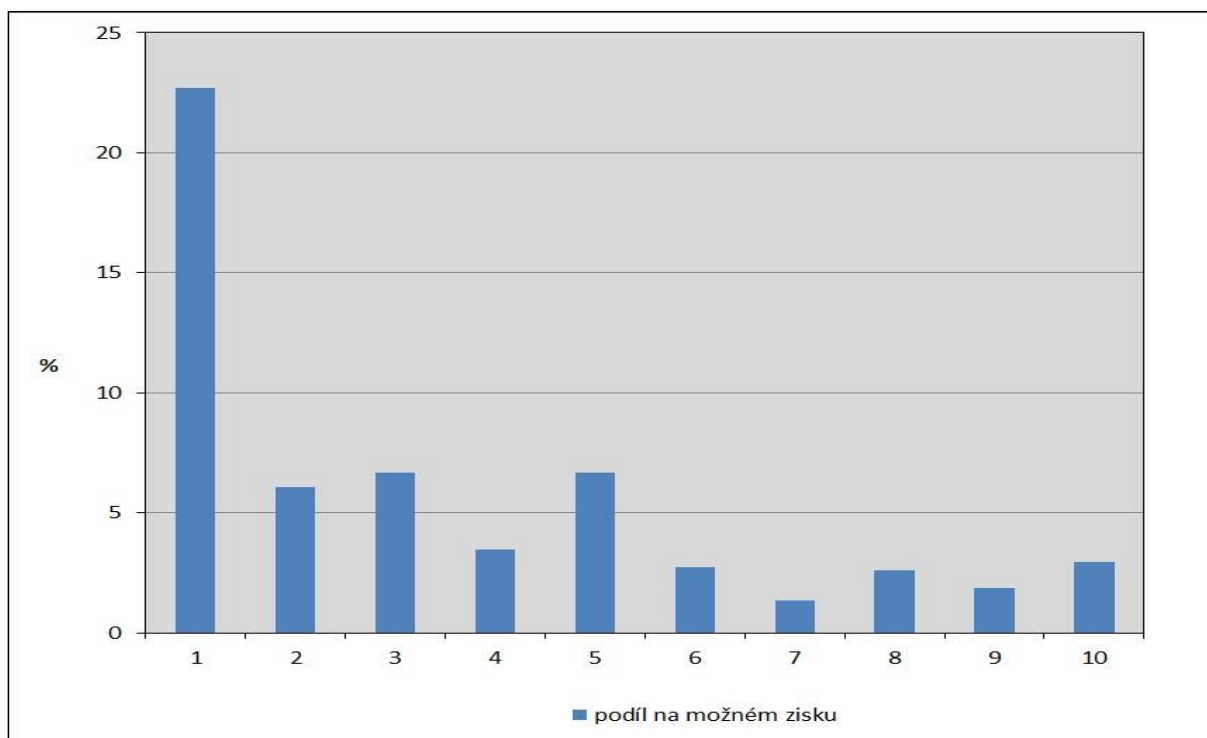
Je patrné, že v případě respondentů výrazně ovlivňovala jejich odpověď na otázku, zda někdy uvažují o vystěhování se ze zájmového území, skutečnost soužití pra/rodičů a respondentů v jedné domácnosti. Ti respondenti, kteří uvedli, že sdílí domácnost s pra/rodiči, prokázali jednoznačně vyšší náchylnost emigrovat. Motiv osamostatnění se byl ostatně výše prokázán jako jeden ze tří nejsilnějších motivů emigrace. Bližší analýza respondentů, kteří sdílí domácnost s pra/rodiči navíc odhalila skutečnost, kdy touha po osamostatnění se byla daleko silnějším motivem, než v případě celého výzkumného vzorku. Obdobně tomu bylo i v případě motivu „vztah“. Navíc se ukázalo, že se zpravidla jedná o mladé lidi, velmi často vysokoškolsky vzdělané. Jedince, který je nositelem zmíněných kvalitativních znaků, lze v kontextu zájmového území označit za skupinu nejvíce inklinující k potenciálnímu odstěhování.

Důvody zapříčiňující dlouhodobější emigraci dle názorů respondentů

Během komunikace s výzkumným vzorkem byli lidé tvořící jeho součást dotazováni na příčiny, které podle nich stojí v pozadí procesu emigrace z města. Konkrétní znění otázky, s jejíž pomocí byly názory respondentů na příčiny vystěhování se ze zájmového území zjišťovány, má následující podobu: „*jaké jsou dle Vašeho názoru tři nejčastější důvody k odstěhování se mezi lidmi, kteří se v průběhu posledních let z Uherského Hradiště vystěhovali?*“.

V tomto případě se tedy jednalo o otevřenou otázku, kdy dotazovaný nebyl limitován výběrem žádné možnosti. Formulace dotazu skýtala na jedné straně výhodu, kdy respondent mohl projevit vlastní invenci a zamyslet se nad příčinami, a to bez regulace předem danými možnostmi. Tato metoda dotazování tudíž dodává získaným datům vyšší přidanou hodnotu. Na druhou stranu je potřeba zmínit nevýhodu v podobě vyšších nároků na intelektuální aktivitu dotazovaného, který o své odpovědi musí intenzivněji přemýšlet. Díky tomu je poměrně častým typem odpovědi konstatování „*nevím*“. V tomto konkrétním případě se skutečnost projevila tím, že celkem 41 % možných důvodů emigrace zůstalo neuváděno. Ve výzkumném vzorku se pak nacházelo celkově 31 jedinců, kteří nebyli schopni zformulovat ani jeden důvod.

Zbývající část respondentů však poskytla široké portfolio názorů. Heterogenita jednotlivých formulací na první pohled budila dojem, že příčin emigrace je v myslích respondentů přítomno nepřeborné množství. Během podrobnější analýzy dat však vyšla najevo jejich možná typologizace, protože pestré spektrum formulací ve skutečnosti odráželo celkem 10 hlavních příčin emigrace. Definice těchto příčin emigrace se nachází pod obr. 36, který navíc znázorňuje míru důležitosti jednotlivých příčin emigrace dle toho, jak je ukotvena v kolektivním vědomí respondentů.

Obr. 36: Důvody emigrace z města Uherské Hradiště dle názorů výzkumného vzorku

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Vysvětlivky: 1 – nevyhovující trh práce; 2 – preference venkova; 3 – rodinné důvody; 4 – studium; 5 – otázky bydlení; 6 – preference většího města; 7 – špatné mezilidské vztahy v UH; 8 – nevyhovující městoobslužné funkce; 9 – dopravní podmínky; 10 – potřeba seberealizace

Metodicky byla míra důležitosti příčin emigrace modelována následujícím způsobem. Jestliže bylo dotazováno celkem 270 respondentů, teoreticky nejvyšší možný počet deklarace konkrétního typu příčiny byl roven hodnotě 810 (270x3). Na obr. 36 jsou poté znázorněny podíly výsledných zisků deseti typologicky odlišných příčin emigrace na teoreticky nejvyšším možném počtu zisku (810). Jestliže tedy kategorie 10 (potřeba seberealizace) vykazuje podíl 2,96 %, znamená to, že absolutní hodnota odpovědí náležících tomuto typu je rovna 27.

Z obrázku 36 je evidentní, že respondenti percipovali jako nejvýraznější faktor emigrace z města Uherské Hradiště nevyhovující trh práce. Ačkoliv se jedná o subjektivní obraz trhu práce mezi rezidenty, který nemusí odpovídat objektivní realitě, získal tento typ příčin emigrace suverénně nejvyšší podíl (22,72 %) z možného zisku. Do této typologické kategorie byly integrovány odpovědi jako „nízké platy, nezaměstnanost, malá nabídka pracovních

míst“, které lze chápat jako tzv. push faktory, případně *„lepší práce, vyšší platy, kvalifikovanější práce*, které lze vnímat jako tzv. pull faktory. Ekonomické motivy je tedy možné označit jako nejintenzivněji percipované příčiny emigrace v myslích respondentů.

S výrazným odstupem představují následující, respondenty nejsilněji vnímané příčiny emigrace kategorie „rodinné důvody“ a „bydlení“ (v obou případech podíl 6,67 %). Rodinné důvody byly majoritně zastoupeny potřebou odstěhovat se za partnerem. V případě kategorie bydlení byla struktura odpovědí pestřejší. Nejčastěji respondenti argumentovali push faktory jako *„vysoké ceny nemovitostí, drahé bydlení, neadekvátní kvalita domů a bytů, kvantitativně nevyhovující bytový fond, vysoká daň z nemovitosti, kvalitativně nedostačující počet stavebních pozemků ve městě a jejich vysoká cena“* a pull faktory typu *„nalezení finančně dostupného bydlení, koupě dostupných, levnějších pozemků či pořízení levnějších nemovitostí“*. Z uvedeného lze vyvodit, že respondenti v určité míře vnímají obecnou problematiku bydlení v Uherském Hradišti.

Jako čtvrtá, respondenty nejvýrazněji vnímaná příčina emigrace byla prokázána kategorie „preferance venkova“. Z výsledků je patrné, že respondenti jsou si částečně vědomi soudobých procesů (venkovské) suburbanizace a s tímto jevem spojují i své město. V rámci této kategorie se nejčastěji vyskytovaly deklarace jako *„život na venkově, vesnice, klid na vesnici, soukromí, touha žít v rodinném domě“*, přítomné však byly i environmentální kvality typicky spojované s venkovem (*„touha po přírodě, zdravější prostředí na vesnici“*).

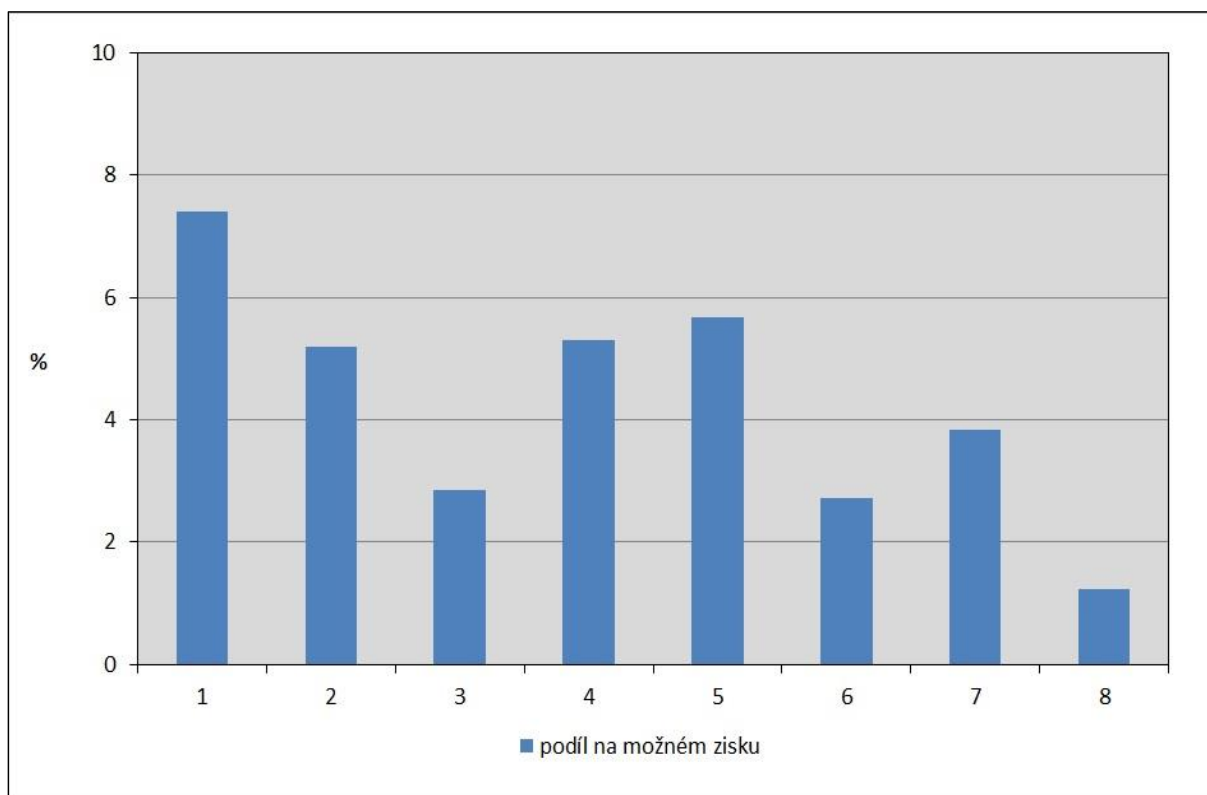
Zbylé typologické kategorie příčin emigrace byly percipovány s již výrazněji nižší intenzitou a jejich podíl na možném zisku v ani jednom z případů nepřesáhl hodnotu 5 %. Každopádně ve vědomí respondentů byly tyto emigrační motivy vystopovány, což svědčí o jistém významu, který jim respondenti přisuzují. Ačkoliv byla doložena rozdílná váha jednotlivých emigračních příčin v myslích respondentů, nebylo by žádoucí domnívat se, že jednotliví respondenti uváděli faktory, které se typologicky řadí do stejné kategorie emigračních příčin. Docházelo spíše k opačnému trendu, kdy respondenti zpravidla zmiňovali kombinaci typologicky odlišných faktorů. Z této skutečnosti lze odvodit určitou komplexnější percepci respondentů, kteří si obvykle podvědomě uvědomovali fakt, že dlouhodobější emigrace z města Uherské Hradiště je výslednicí více faktorů, které spolu velmi často úzce souvisí.

Návrhy respondentů na opatření limitující emigraci z města

Během závěrečné fáze rozhovoru byli respondenti vybídnuti k tomu, aby se pokusili navrhnout městskému zastupitelstvu tři konkrétní opatření, která by měla disponovat největším potenciálem eliminovat proces vystěhovávání se lidí z města. Konkrétní výzva měla následující znění: *„máte pro zastupitele města nějaké tři konkrétní návrhy, s jejichž využitím by mohli účinně čelit vystěhovávání se obyvatel z Uherského Hradiště?“*.

Opět se tedy jedná o otevřenou otázku, dotazovaní nebyli limitováni omezenou množinou možností. Metoda dotazování má navíc potenciál získat odpověď, která tvůrce dotazníku nemusela v daný moment napadnout, a také podněcuje respondenta k hlubšímu zamyšlení

nad tématem. V tomto případě spočívá navíc užitečnost této metody dotazování i ve skutečnosti, že autoři dotazníku nebyli schopni efektivně definovat nebo vypsát všechny možné odpovědi na výše představenou otázku.

Obr. 37: Návrhy proti-emigračních opatření dle deklarací výzkumného vzorku

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Vysvětlivky: 1 – ekonomické podmínky; 2 – bydlení; 3 – environmentální aspekty; 4 – dopravní situace; 5 – městoobslužnost; 6 – vedení města; 7 – kultura a volnočasové aktivity; 8 – městská komunita.

Zodpovězení otázky se ukázalo jako ještě více intelektuálně náročnější, než v případě dotazu hodnoceného v předchozí části. Celkem 96 respondentů nebylo schopno nabídnout ani jeden konkrétní návrh. Tito respondenti na zodpovězení dotazu buď předem rezignovali, případně nebyli schopni ani po delším přemýšlení zformulovat žádné opatření.

Návrhy jednotlivých proti-emigračních kroků v podání zbylých respondentů jsou představeny v obr. 37. Ten zachycuje obdobně jako v minulém případě jednotlivé kategorie návrhů a jejich podíl na možném zisku z celkového možného počtu. Jedná se o metodu analogickou s tou použitou v předchozí podkapitole, kde již byla vysvětlena.

Nejvíce návrhů, které dotazovaní jedinci během strukturovaných rozhovorů představili, se týkalo ekonomické oblasti. V kontextu intenzivního charakteru percepce ekonomických příčin emigrace mezi respondenty, se nejedná o překvapivé zjištění. Nejčastěji skloňovaným návrhem byl proces „vytváření nových pracovních míst“. V této souvislosti respondenti uváděli často „podporu drobných podnikatelů, podporu průmyslových zaměstnavatelů, podporu zemědělských zaměstnavatelů či lákání investorů do města, obnovu zaniklých

zemědělských podniků, případně obnovu pivovaru". Tento typ odpovědí vyjadřoval nespokojenost se stávající kvantitou a kvalitativní strukturou pracovních míst v zájmovém území. Opět je nutné podotknout, že se jednalo o vnímání dotazovaných, které nemusí odrážet objektivní realitu. Množství návrhů pak bylo nad rámec kompetencí městského úřadu.

Druhou nejčastěji zmiňovanou kategorií byla problematika občanské obslužnosti. Dotazovaní jako opatření často zmiňovali *„výstavbu obchodního centra, větší počet dětských hřišť a školek či odpadkových košů*". Další návrhy se týkali *„zlepšení služeb pro seniory, nerušení tržnice a zlepšení funkčnosti místní nemocnice*". Ta byla poměrně častým terčem kritiky dotazovaných. Jako patrně nejvíce nosný návrh spadající do této kategorie je možné chápat posílení terciárního vzdělávání ve městě. Návrh byl velmi frekventovaně přítomen v odpovědích vysokoškolsky vzdělaných respondentů.

Obdobně intenzivně jako občanská obslužnost byly uváděny opatření v oblasti bydlení. Nejčastěji znějící formulace byly *„investice do bytového fondu, snížení nájmu městských bytů, zvýšení nabídky stavebních pozemků, regulace cen nemovitostí, výstavba levných bytů pro mladé, půjčky pro mladé, půjčky na bydlení, snížení daní z nemovitostí*" atd. Je evidentní, že se jedná o návrhy, které jsou ve vybraných případech pro městský úřad buď vůbec, anebo jen stěží realizovatelné. Vypovídací hodnota obdržených formulací spíše spočívá ve faktu, že respondenti vnímají aktuální realitu bydlení v zájmovém území. Jako společný znak řady respondentů byl prokázán jejich subjektivní názor, považující bydlení ve městě Uherské Hradiště jako neadekvátně nákladné. Příkladem za všechny budiž následující konstatování: *„ceny pozemků a bytů v Uherském Hradišti jsou srovnatelné s Brnem*".

Co se týká zbývajících typologických návrhů, je potřeba zmínit kategorii *„dopravní situace*". Do této kategorie byly integrovány odpovědi jako *„více parkovacích míst (Mařatice), více autobusových zastávek, zkvalitnění služeb MHD anebo rozšíření MHD*". Zahrnuty byly i frekventovanější odpovědi reflektující dopravní polohu města a strukturu zdejších silničních komunikací: *„obchvat Jarošova, menší provoz ve městě, regulace dopravy ve městě*", aj. Zaznamenané odpovědi prozrazují zejména negativní vnímání dopravního tahu vedoucího napříč městem, které bylo konkretizováno nejčastěji.

Během terénního šetření bylo zajištěno množství návrhů, které je ovšem nutné korektně interpretovat. Často se jedná o stěží uskutečnitelné, případně nemožné procesy mimo kompetence městského úřadu. Navíc řada návrhů by měla dost dobře pouze minimální dopad na limitaci emigračního procesu. Spíše než návrhy a opatření je ve většině případů žádoucí deklarované odpovědi chápat jako reflexi aktuálních problémů nacházejících se v zájmovém území. Na druhou stranu byla zjištěna reflexe vybraných problémů, jejichž řešení by proces emigrace, jakožto i imigrace mohlo do jisté míry regulovat. V této souvislosti je nutno zmínit vybrané otázky bydlení, trhu práce a dopravní situace, podnětným zůstává větší využití přítomnosti vysokoškolské instituce v zájmovém území.

8.4. Shrnující poznámky

Následující řádky jsou věnovány reakcím na jednotlivé otázky formulované v úvodní části. Syntézou závěrečných poznámek k jednotlivým otázkám je možné komplexněji stanovit charakter emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště.

V souvislosti s první otázkou bylo prokázáno, že u necelých 30 % dotázaných respondentů byla doložena emigrační náchylnost. V kontextu již uskutečněných výzkumů na obdobné téma realizovaných v jiných místech Moravy a Slezska lze tuto hodnotu považovat za překvapivě vysokou. Prostorové aspekty míry emigrační náchylnosti lze charakterizovat rozdíly mezi severní a jižní částí města Uherské Hradiště.

V reakci na druhou otázku je možné konstatovat, že mezi hlavní emigrační motivy rezidentů města Uherské Hradiště náchylných k vystěhování se řadí tyto fenomény: zisk adekvátního zaměstnání, rodinné důvody (zejména následování partnera) a potřeba osamostatnit se. Je evidentní, že emigrační potenciál je sycen kombinací různých faktorů, přesto tyto motivy lze považovat za hlavní push faktory.

Třetí otázku je možné zodpovědět následujícím způsobem. Ze všech dotazovaných, kteří projevili náchylnost k vystěhování se ze zájmového území, takřka 40 % z nich deklarovalo, že se jedná o z jejich strany velmi pravděpodobný proces, dalších téměř 40 % těchto respondentů navíc uvedlo, že se jedná o z jejich strany spíše pravděpodobný proces. V případě celkového počtu respondentů náchylných k emigraci, kteří deklarovali pravděpodobnost tohoto prostorového pohybu, se jedná se o závažné zjištění.

Následující otázka byla zaměřena na destinace eventuální emigrace. V tomto případě bylo zjištěno, že přibližně pětina emigračně náchylných respondentů by změnu bydliště realizovala v prostoru Uherskohradištska, druhá pětina pak v rámci Zlínského kraje. Hned dvě pětiny by svůj záměr odstěhovat se uskutečnily mimo hranice Zlínského kraje. Z konkrétních sídel byla zjištěna preference především Brna, jakožto emigrační destinace preferované na nižší úrovni je potřeba zmínit Zlín, Olomouc a Prahu.

Z množství kvalitativních znaků sociální či kulturní povahy byla u několika z nich prokázána vyšší korelace s emigrační náchylností. Signifikantní je především souvislost s věkem a charakterem domácnosti. Taktéž byla doložena jasná souvislost mezi charakterem odpovědi na otázku týkající se možnosti vystěhovat se a fenomény patriotismu a participace na činnosti místních institucí. Skupinu respondentů profilovanou nízkým věkem, sdílenou domácností s rodiči, vysokoškolským vzděláním a nižší mírou uplatnění patriotismu lze považovat za nejvíce náchylnou k emigraci.

S ohledem na poslední otázku je možno konstatovat, že dotazovaní přisuzují motivy probíhající emigrace především ekonomickým faktorům, přičemž dominantně vnímaným je v tomto případě trh práce. Celková struktura vnímaných motivů do jisté míry koresponduje s důvody, které deklarovali dotazovaní náchylní k emigraci. Přispět relevantními návrhy na

možnosti omezení stávající emigrace se dařilo pouze menšímu počtu respondentů. Zbytek byl v této souvislosti buď naprosto bezradný, případně návrhy ztotožnil s problémy své každodennosti, jež mají ovšem na emigraci pouze marginální vliv.

9. Bývalí rezidenti města Uherské Hradiště v suburbánním zázemí města

Tato část studie je zaměřena na jedince, pro které představovalo v minulosti město Uherské Hradiště místo trvalého bydliště. Jedná se o bývalé rezidenty, kteří se z rozličných důvodů rozhodli vystěhovat se do venkovského, ale i městského zázemí města Uherské Hradiště. Tito lidé se tudíž stali součástí aktuálního celospolečenského fenoménu, jímž je suburbanizace. Šetření mezi touto skupinou lidí bylo motivováno touhou rozpoznat jejich různé kvalitativní struktury a především důvody, které je vedly k tomu, že se ze zájmového území přestěhovali do různých částí funkčního městského regionu města Uherské Hradiště. Právě pochopení příčin a potřeb bývalých rezidentů města Uherské Hradiště k uskutečnění popsaného typu prostorové mobility by mohlo být využito místní decizní sférou v procesu strategického plánování udržitelného rozvoje města Uherské Hradiště.

V části studie věnované suburbanizačnímu procesu na Uherskohradištsku s primárním zaměřením na bývalé rezidenty města Uherské Hradiště bude v první fázi stručně představen hlavní cíl tohoto šetření, který bude následován formulací otázek. Hledání odpovědí na tyto otázky bude představovat postup naplnění hlavního cíle šetření. Navazující část se bude týkat metodických aspektů šetření bývalých rezidentů města Uherského Hradiště, kteří v současnosti žijí v suburbánním zázemí města. Následovat bude aplikační část prezentující a interpretující analyzovaná data, potřebná pro zodpovězení otázek. V poslední, syntetizující části budou představeny obecnější poznatky, které plynou z terénního šetření mezi bývalými obyvateli města Uherské Hradiště v současnosti žijícími v zázemí tohoto města.

9.1. Hlavní cíl šetření

Hlavní cíl částečně vyplývá z nadpisu této části studie. Za hlavní cíl bylo vybráno zhodnocení charakteristiky lidí, kteří disponují nedávnou osobní zkušeností s prostorovou mobilitou směřující z města Uherské Hradiště do jeho zázemí. Problematika toho, o koho se v tomto případě jedná, se jeví jako klíčová pro pochopení procesu suburbanizace na Uherskohradištsku. Decizní sféře města Uherské Hradiště navíc může úspěšné naplnění hlavního cíle šetření přispět dílčími poznatky k stanovení návrhů případným opatření zacílených na eliminaci místních emigračních procesů, jakožto součásti širší strategie udržitelného sociálního rozvoje města v budoucnosti.

V souvislosti s hlavním cílem šetření byl opět učiněn pokus o jeho úspěšné dosažení s využitím principu nalézání odpovědí na konkrétní otázky. Těchto otázek bylo stejně jako v předchozím případě stanoveno vícero. Motivací byla opět snaha o naplnění hlavního cíle šetření co nejkompexnějším způsobem. Konkrétní znění otázek má následující podobu.

- a) Jaké vykazují oslovení respondenti, kteří se přestěhovali z města Uherské Hradiště do okolních obcí, sociální, kulturní a ekonomické struktury? V centru zájmu budou především struktury determinované kvalitativními znaky, jako jsou věk, úroveň nejvyššího

dosaženého vzdělání, charakter domácnosti a počet členů domácnosti, případně forma předchozího bydlení anebo ekonomické ukazatele.

- b) Jak lze charakterizovat důvody toho, že se respondenti rozhodli pro tento typ prostorové mobility? Existovaly nějaké faktory, díky nimž by respondenti byli ochotni setrvat v původním místě bydliště?
- c) Jak dlouho chtějí respondenti v obci současného bydliště žít? Chtějí zůstat napořád anebo existuje možnost návratu zpět do města Uherské Hradiště? Mají postoje dotazovaných k těmto možnostem nějakou vazbu na sociální znaky těchto dotazovaných?
- d) Existují mezi respondenty stále vazby na město Uherské Hradiště? Pokud ano, pak v jaké míře, a jakého jsou charakteru?

9.2. Metodické aspekty šetření

Šetření zaměřené na charakter bývalých rezidentů města Uherské Hradiště, kteří se přestěhovali do zázemí tohoto města, je možné chápat jako náročnou záležitost, především s ohledem na metodická úskalí. I proto jsou v této části představeny parciální fáze šetření, rozpracována jsou taktéž specifika realizovaných metod a zhodnocena reprezentativnost výzkumného vzorku. Metodická část by tudíž měla přispět k lepšímu pochopení metodických aspektů šetření, stejně tak jako jeho složitosti.

Fáze šetření

Stejně jako v případě hodnocení emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště lze i šetření v suburbánním zázemí města rozčlenit do několika fází. V první z nich došlo k samotnému představení požadavků ze strany zadavatele šetření. Ve snaze zohlednit tyto požadavky bylo následně přistoupeno k formulaci hlavního cíle, který lze chápat jako výsledek konzultací uskutečněných na Katedře geografie UP v Olomouci. Konzultací byli účastni jednak zaměstnanci katedry (doc. Toušek, dr. Šerý) a taktéž vedoucí Oddělení rozvoje města Uherské Hradiště (dr. Bičan). V návaznosti na deklarovaný hlavní cíl byly v rámci těchto konzultací taktéž diskutovány konkrétní metody, s jejichž využitím mělo být hlavního cíle šetření dosaženo.

V druhé fázi, která navazovala na výše představenou, před přípravnou část, proběhl sběr potřebných dat. Svým charakterem se jednalo o čistě primární data, tudíž bylo nutné přizpůsobit této skutečnosti metody kolekce těchto dat. Ke sběru dat byli opět využiti studenti představení v metodické části předchozí kapitoly týkající se emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště. Obdobně jako v případě tohoto šetření, byli studenti před sběrem dat v suburbánním zázemí města Uherské Hradiště důkladně proškoleni dr. Šerým. Studenti tudíž byli seznámeni s předmětem šetření, metodami sběru dat a možnými úskalími této činnosti a způsoby jejich řešení.

Samotný sběr dat proběhl dne 25. dubna 2015. V ranních hodinách se všech 27 studentů, kteří participovali na procesu pořízení dat, vydalo s využitím veřejné dopravy, do předem vybraných obcí a měst (podrobnější charakteristika dále v textu) nacházejících se na Uherskohradištsku. Část studentů byla přepravena autem, které bylo v průběhu terénního šetření k dispozici. V rámci obcí zahrnutých do šetření směřovali studenti primárně do předem vytipovaných lokalit nové rezidenční zástavby, kde se pokoušeli oslovit místní obyvatele. S tou částí populace, která byla ochotna participovat na šetření, byl veden strukturovaný rozhovor, během něhož respondent s pomocí studenta vyplnil předem připravený analogový dotazník. Strukturovaný rozhovor byl veden metodou face-to-face, zpravidla ve venkovním prostředí, ve spíše ojedinělých případech pak v domácnostech dotazovaných. Aktivity studentů byly opět monitorovány Mgr. Odehnalem a Mgr. Opravilem.

Specifičnost terénního šetření spočívala v potřebě pořídit primární data od rezidentů-vlastníků nemovitostí, kteří se do vybraných obcí přistěhovali z města Uherské Hradiště. Pro potřeby naplnění tohoto složitého cíle byly vytipovány obce, v nichž byla předpokládána větší hustota výskytu tohoto druhu rezidentů. Prvotní výběr vhodných obcí, který předcházел samotnému sběru dat, byl uskutečněn především na základě analýzy statistických dat z Databáze demografických údajů za obce ČR a také dat týkajících se intenzity bytové výstavby v jednotlivých obcích České republiky. Analýza byla navíc doplněna o informace poskytnuté Oddělením rozvoje města Uherské Hradiště.

Tento postup měl zajistit maximální zefektivnění následného procesu sběru dat v terénu. Přesto se ukázalo, že vypátrání potřebného typologicky odpovídajícího respondenta je velmi nesnadný úkol. Rozhodnout metodou přímého pozorování o tom, zda je konkrétní obyvatel obce typologicky odpovídajícím subjektem šetření, není možné. Řada potenciálních respondentů, kteří byli ochotni na terénním šetření participovat, byli tudíž rodáci z obcí, kde byl sběr primárních dat realizován. Tito jedinci nebyli do terénního šetření zahrnuti. Respondování byli proto pouze imigranti, z nichž ovšem menší část měla původ ve městě Uherské Hradiště. Pouze tato část respondentů byla poté zahrnuta do následné analýzy. Sběr dat proběhl v obcích, jejichž výběr byl představen výše. Základní informace související s rolí konkrétních obcí, kterou sehrály během šetření, jsou obsaženy v následující tab. 76.

Z tabulky plyne, že se podařilo respondovat celkově 145 respondentů, z nichž 135 bylo dotazováno přímo v zájmových obcích, což odpovídalo původnímu plánu. Počet 135 dotazovaných představoval obyvatele zainteresovaných obcí, kteří se do těchto obcí přistěhovali a vlastnili v nich nemovitost. Pouze 52 z těchto dotazovaných jedinců však bylo typologicky odpovídajících, tzn., že se přistěhovali z města Uherské Hradiště. Vzhledem k této skutečnosti, došlo k návaznému oslovení studentů Katedry geografie, kteří bydlí na Uherskohradištsku. Díky spolupráci s těmito studenty bylo do výzkumného vzorku zahrnuto dalších 10 respondentů, kteří jsou typologicky vhodnými subjekty hodnocení. Tito respondenti byli osloveni prostřednictvím emailu a potřebný dotazník vyplnili elektronicky. Celkový počet jedinců tvořících výzkumný vzorek tak je roven úhrnné hodnotě 62.

Tab. 76: Prostorová distribuce jedinců zahrnutých do výzkumného vzorku

obec	počet respondentů	z nich součást výzkumného vzorku	obec	počet respondentů	z nich součást výzkumného vzorku
Bílovice (Včeláry)	5	2	Nedakonice	7	2
Břestek	8	4	Ostrožská Nová Ves	15	9
Březolupy	10	2	Podolí	10	6
Buchlovice	7	2	Polešovice	7	2
Kněžpole	5	2	Staré Město	15	11
Kudlovice	6	2	Topolná	10	2
Kunovice	16	7	Tupesy	7	3
Mistřice	6	2	Zlechov	11	4

Zdroje: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Následující třetí fáze spočívala v digitalizaci získaných dat. Digitalizace byla v praxi představována vložením analogových dat do programu *Microsoft Excel*. Digitalizaci dat uskutečnili opět po důkladném proškolení studenti, kteří data vkládali do předem připraveného formuláře vytvořeného v prostředí zmíněného programu. Digitalizaci dat pořízených distančně pomocí emailu provedl dr. Šerý. Obdobným způsobem jako v případě hodnocení emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště byla zkontrolována korektnost vložení dat, čímž byla zajištěna minimalizace rizika chybné digitalizace.

V poslední fázi došlo k analýze digitalizovaných dat. Pomocí realizované analýzy byly zajištěny poznatky potřebné k zodpovězení otázek uvedených výše. Poznatky byly následně zahrnuty do studie, a to hlavně s využitím grafických prvků. Poznatky byly taktéž interpretovány s využitím textového komentáře.

Reprezentativnost šetření

Vzhledem k specifičnosti objektu hodnocení, jímž jsou jedinci, kteří se vystěhovali z města Uherské Hradiště, do funkčního regionu tohoto města, je možné zhodnotit pouze kvantitativní reprezentativnost realizovaného šetření. Vzhledem k nedostupnosti statistických dat týkajících se parciálních struktur všech těchto jedinců definovaných kupříkladu věkem, úrovní nejvyššího dosaženého vzdělání, náboženským vyznáním, ekonomickou aktivitou aj., není možné tyto žádoucí struktury modelovat. Vzhledem k této skutečnosti nelze evaluovat kvalitativní reprezentativnost výzkumného vzorku. Komparace výzkumného vzorku s již realizovanými výzkumy věnovanými fenoménu suburbanizace však umožňuje konstatování, že struktury (genderová, věková, dle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání) výzkumného vzorku použitého pro potřeby tohoto šetření korespondují s poznatky těchto výzkumů.

Co se týká kvantitativní reprezentativnosti výzkumného vzorku, lze konstatovat, že byla zajištěna. Celkový počet jedinců výzkumného vzorku představuje více než 1 % lidí, kteří se v období mezi léty 1995 (nejstarší datace deklarovaného stěhování v rámci výzkumného vzorku) a 2015 (nejmladší datace deklarovaného stěhování v rámci výzkumného vzorku)

odstěhovali z města Uherské Hradiště do obcí stejnojmenného okresu. Navíc funkční městský region obsahuje daleko menší počet obcí, než je tomu v případě celého okresu.

Nároky na prostorovou reprezentativnost terénního šetření byly v tomto případě specifické. Různé obce Uherskohradištska byly zasaženy procesem suburbanizace různou měrou. Proto došlo k již zmiňovanému předvýběru, kdy byly s využitím pomocných kritérií (imigrace, intenzita výstavby) stanoveny obce, které byly tímto procesem postihnuty nejintenzivněji. Obce s nízkými či minimálními hodnotami pomocných kritérií tudíž nebyly vůbec zohledněny. Striktně metodicky tedy bylo zájmové území představováno nespojitým prostorem celkem 20 obcí funkčního regionu města Uherské Hradiště. Samotné šetření bylo provedeno v maximálním možném počtu obcí. Konkrétně se jednalo o 16 obcí, zbylé 4 musely být z logistických důvodů vynechány. Z každé ze zahrnutých 16 obcí byli do výzkumného vzorku zahrnuti alespoň 2 jedinci.

9.3. Výsledky terénního šetření

V analytické části jsou v první části rozpracovány dílčí sociální, kulturní a ekonomické struktury populace, která tvoří součást výzkumného vzorku. Další část je zaměřena na zhodnocení důvodů, které respondenty vedly k tomu, že se přestěhovali z města Uherské Hradiště do jeho zázemí. Následuje analýza zamýšlené délky setrvání v obci stávajícího bydliště ve vazbě na vybrané kvalitativní proměnné respondentů. Vše je zakončeno zhodnocením stávajících vazeb, které dotazovaní vykazují vzhledem k městu Uherské Hradiště.

Analýza socio-demografických struktur výzkumného vzorku

Podkapitola se zabývá hodnocením základních populačních struktur, které se pojí s výzkumným vzorkem. Hodnoceny budou nejprve struktury určené základními ukazateli, jimiž jsou gender a věk. Poté bude zhodnocena úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání. Opomenut nebude ani charakter stávající domácnosti a forma předchozího bydlení. Vše bude završeno hodnocením ekonomické struktury zde určené postavením v zaměstnání a sektorem hospodářství, v němž respondenti vykonávají ekonomické aktivity.

Tab. 77: Zastoupení mužů a žen ve výzkumném vzorku

pohlaví	absolutně	relativně (%)
muži	30	48,4
ženy	32	51,6
celkem	62	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Tab. 77 podává informace o zastoupení mužů a žen ve výzkumném vzorku. S ohledem na vyrovnaný počet mužů a žen participujících na procesu suburbanizace obecně byl kladen důraz na proporčně vyrovnané zastoupení mužů a žen ve výzkumném vzorku. Lze konstatovat, že se podařilo zajistit vyrovnaný podíl mužů a žen ve výzkumném vzorku.

V níže uvedené tab. 78 jsou prezentovány údaje o věkové struktuře výzkumného vzorku. Jednotlivé kategorie se liší od těch, uplatněných v posuzování emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště. Především byl zvolen menší počet kategorií, a to vzhledem k nižšímu počtu jedinců ve výzkumném vzorku. Dolní věková hranice byla v tomto případě posunuta na úroveň 20 let. Tento krok lze zdůvodnit snahou eliminovat věkovou kategorii 15 až 19 let (teenageři), která se na procesu suburbanizace nepodílí z pozice majitelů nemovitostí. Důležité je na tomto místě podotknout, že terénního šetření byli ve snaze o jeho relevanci účastni pouze respondenti ve věku 20 let a více.

Tab. 78: Struktura výzkumného vzorku dle věku

věk	absolutně	relativně (%)
20–35 let	26	41,9
36–50 let	27	43,6
51–64 let	8	12,9
65 a více let	1	1,6
celkem	62	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Z tab. 78 plyne jednoznačně vyšší zastoupení mladších věkových kategorií. Dotazovaní ve věku 50 let a méně tvoří takřka 85% podíl na celkovém výzkumném vzorku. Toto věkové složení je v souladu s obecnými trendy, kdy se majiteli nemovitostí v suburbii stávají spíše mladší a střední ročníky. Lze implikovat, že i město Uherské Hradiště přicházelo migrací do svého zázemí především o mladší věkové složky.

V následující tab. 79 jsou uvedeny údaje, které charakterizují strukturu výzkumného vzorku dle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání. Princip strukturace je analogický s principem uplatněným v analýze emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště, tudíž zde již není konkretizován.

Tab. 79: Struktura výzkumného vzorku dle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání

vzdělání	absolutně	relativně (%)
základní	2	3,2
střední bez maturity	16	25,8
střední s maturitou	28	45,2
vysokoškolské	16	25,8
celkem	62	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pokud by došlo ke komparaci údajů v tab. 79 s daty o vzdělanostní struktuře populace 15ti leté a starší České republiky, okresu Uherské Hradiště či města Uherské Hradiště, vyplynulo by, že se vzdělanostní struktura výzkumného vzorku oproti ostatním velmi výrazně diferencuje. V první řadě zaujme takřka absence složky respondentů se základním vzděláním, podíl respondentů minimálně s maturitou je naopak nadstandardně vysoký (takřka 70 %). Zjištěná struktura opět koresponduje s doposud zjištěnými trendy. V tomto případě se jedná o vyšší podíl vzdělanějších lidí na procesu suburbanizace.

S využitím níže uvedené tab. 80 je možné pochopit základní podobu domácností výzkumného vzorku. V levé části tabulky je představena charakteristika domácností definovaná typem soužití jejích členů, v pravé části tabulky jsou poté představeny hodnoty, které udávají počet členů domácností.

Tab. 80: Struktura výzkumného vzorku dle podoby domácností

charakter domácnosti	absolutně	relativně (%)	počet členů domácnosti	absolutně	relativně (%)
jednotlivec	4	6,5	1	4	6,5
pár	14	22,6	2	14	22,6
pár s dětmi	39	62,9	3	19	30,6
pár s dětmi a prarodiče	1	1,6	4	20	32,3
pár bez dětí a rodiče	0	0,0	5	3	4,8
jednotlivec a rodiče	2	3,2	6 a více	2	3,2
jiné	2	3,2			
celkem	62	100,0	celkem	62	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Je evidentní, že ve výzkumném vzorku dominují kategorie „pár“ a „pár s dětmi“, které společně představují více než 85% podíl na celkovém počtu dotazovaných jedinců. S touto strukturou korelují také údaje o počtu členů domácnosti. Zhruba pětina domácností respondentů je tedy představována (doposud) bezdětnými páry, necelé dvě třetiny domácností jsou pak představovány páry s dětmi, kdy počet dětí v těchto domácnostech je majoritně roven hodnotě 1 a 2. Z uvedeného lze odvodit, že město Uherské Hradiště v rámci výzkumného vzorku ztratilo obyvatele, kteří děti vychovávají anebo výhledově vychovávat budou. Město je tedy dílčím způsobem negativně zasaženo v procesu reprodukce předproduktivní složky populace, která je pro další populační rozvoj naprosto klíčová.

Následující část je zaměřena na základní zhodnocení ekonomické struktury výzkumného vzorku. Ekonomická struktura byla modelována s využitím dvou kvalitativních proměnných. Konkrétně se jednalo o postavení v zaměstnání dotazovaného a oblast hospodářství, v níž dotazovaný pracuje. Strukturace respondentů pomocí těchto proměnných je přehledným způsobem prezentována v následující kontingenční tab. 81. Obsahem tabulky jsou údaje o postavení respondentů v zaměstnání kategorizované v jednotlivých sloupcích. Tyto údaje jsou dále strukturovány dle toho, v které oblasti hospodářství realizují dotazovaní své ekonomické aktivity. Parciální oblasti jsou členěny s využitím řádků tabulky.

Je zřejmé, že většina, konkrétně více než tři čtvrtiny, výzkumného vzorku náleží do terciárního a kvaternárního sektoru hospodářství. Primární sektor je zastoupen pouze minimálně (3,9 %), sekundární sektor je pak zastoupen přibližně pětinovým podílem. Z šetření dále vyplynulo, že necelá třetina dotazovaných jsou soukromí podnikatelé, případně živnostníci. Něco málo přes polovinu tvoří zaměstnanci v soukromém nebo státním sektoru.

Z výše uvedených poznatků je možné stanovit předpoklad, že se v případě většiny dotazovaných jedná o lidi s vyšším příjmem, kteří jsou ve větší míře zastoupeni právě

v terciárním a kvaternárním sektoru ekonomiky. Žádoucí by bylo toto tvrzení empiricky potvrdit, nicméně dotaz na výši příjmu s ohledem na citlivost tohoto typu informace nebyl v průběhu terénního šetření uplatněn.

Tab. 81: Struktura výzkumného vzorku dle postavení v zaměstnání a zaměstnání v segmentech hospodářství

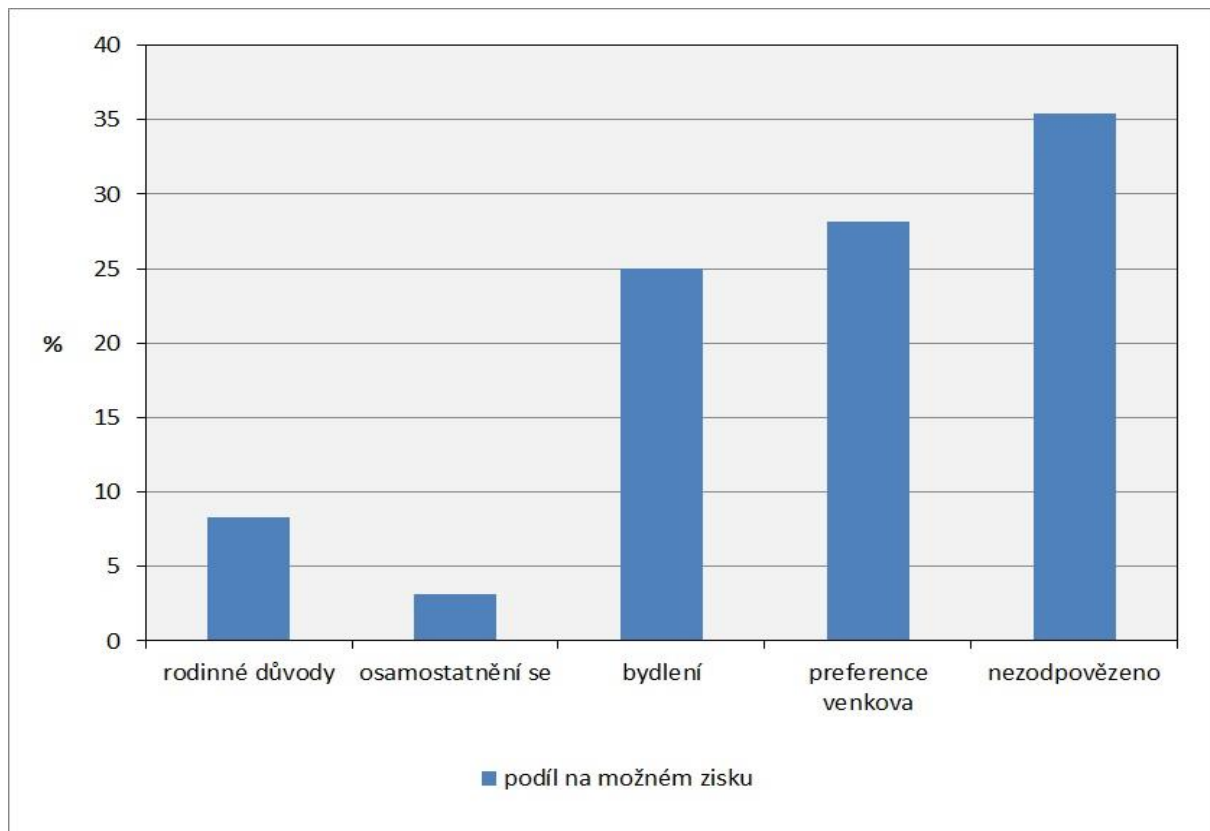
segment hospodářství	postavení v zaměstnání								celkem (%)
	soukromý podnikatel, živnostník (%)	státní zaměstnanec (%)	zaměstnanec v soukromém sektoru (%)	v domácnosti (%)	student (%)	důchodce (%)	nezaměstnaný (%)	jiné (%)	
zemědělství	15,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9
průmysl, těžba, stavebnictví	15,4	0,0	62,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,5
obchod	15,4	0,0	25,0	66,7	0,0	33,3	0,0	33,3	19,6
doprava a spoje	7,7	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9
peněžnictví, pojišťovnictví	0,0	18,2	6,3	0,0	0,0	33,3	0,0	33,3	9,8
veřejná správa, obrana	0,0	27,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9
školy	0,0	36,4	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	9,8
zdravotnictví a sociální zabezpečení	7,7	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9
ostatní veřejné a komerční služby	23,1	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	7,8
IT	7,7	0,0	6,3	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	5,9
jiné	7,7	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	33,3	5,9
celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Důvody, které vedly respondenty k vystěhování se z města Uherské Hradiště

V této části jsou podrobeny analýze deklarace respondentů týkající se jednak důvodů toho, proč se z města Uherské Hradiště vystěhovali. Taktéž budou analyzovány deklarace respondentů, vztahující se okolnostem, za jakých by byli ochotni ve městě Uherské Hradiště setrvat. Pro potřeby získání nutných vstupních dat bylo využito otázek, na něž mohli dotazovaní reagovat celkově třemi otevřenými odpověďmi. Výhody a nevýhody aplikace otevřených otázek byly diskutovány v části věnované hodnocení emigračního potenciálu města Uherské Hradiště. Nutno dodat, že diskutované výhody i nevýhody se projeví i v tomto dílčím šetření. Charakter získaných dat však vykazuje poměrně vysokou přidanou hodnotu, dotazovaní se ve většině případů rozhodli odpovídat zodpovědně. V případě dotazu zohledňujícího důvody vystěhování se z města Uherské Hradiště reagovali na tento dotaz alespoň jednou odpovědí všichni respondenti. Na otázku reflektující podmínky hypotetického setrvání ve městě Uherské Hradiště nedokázalo nijak reagovat celkem šest respondentů. Metoda hodnocení stanovisek členů výzkumného vzorku je analogická s metodou hodnocení názorů obyvatel města Uherské Hradiště na příčiny dlouhodobější emigrace z města Uherské Hradiště. Vzhledem k tomu, že metoda byla podrobně

prezentována v analytické části hodnocení emigračního potenciálu obyvatel města Uherské Hradiště, není zde její princip znovu popisován.

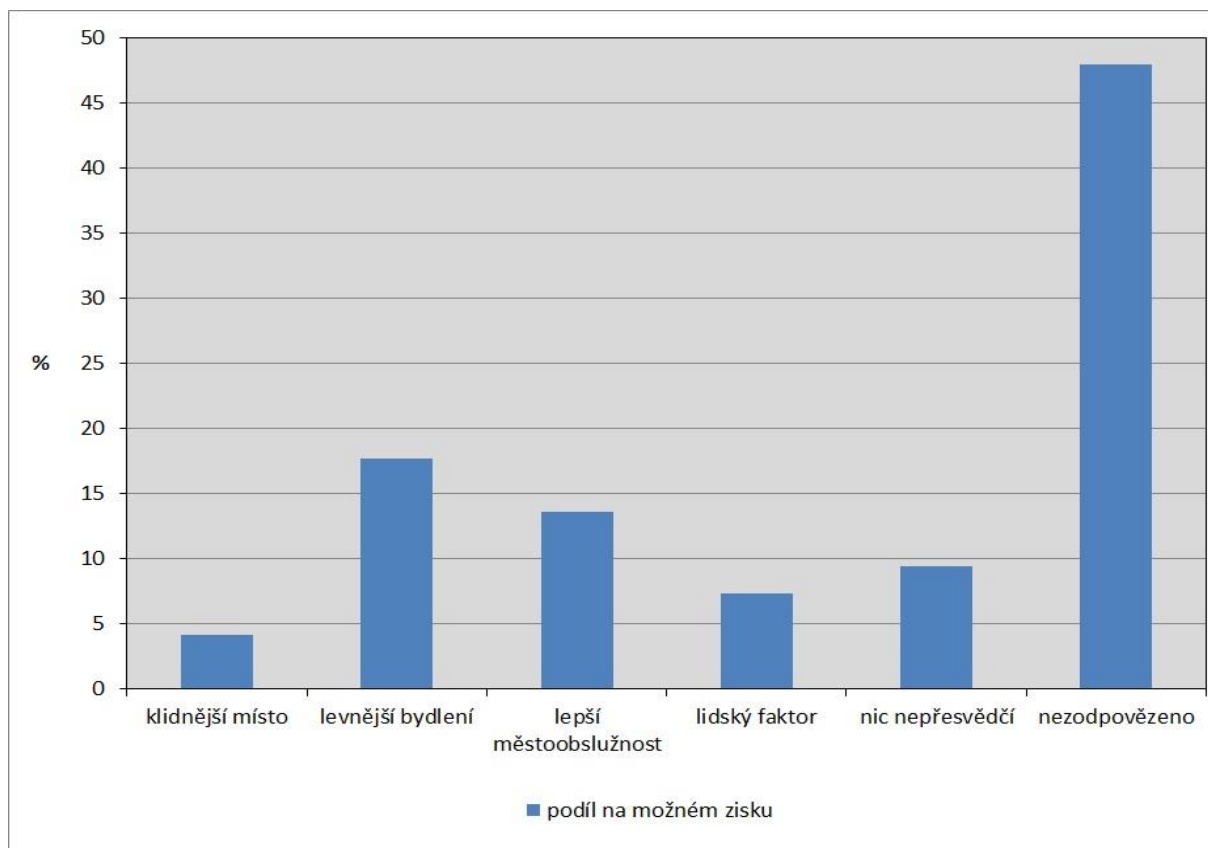
Obr. 38: Důvody vystěhování se z města Uherské Hradiště dle výpovědí respondentů

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Obr. 38 je nositelem informace o struktuře odpovědí na otázku „v případě, že místem Vašeho předchozího bydliště bylo město Uherské Hradiště, uveďte prosím 3 hlavní důvody vystěhování se“. Odpovědi respondentů bylo možno typologicky třídit do čtyř kategorií. Jako nejsilnější příčina byla deklarována preference venkova. Respondenti argumentovali touhou žít v „klidnějším prostředí, v místě s menší hustotou obyvatel, blíže přírodě“. Tento typ odpovědí logicky absentoval ve výpovědích respondentů bydlících v Kunovicích a Starém Městě.

Se srovnatelnou intenzitou byly uváděny aspekty bydlení. Dotazovaní v tomto případě nejčastěji skloňovali „vysoké ceny pozemků v Uherském Hradišti, vysoký nájem ve městě a obtížnost pořídit si vlastní bydlení (tamtéž)“. Uvedené push faktory stály dle respondentů v pozadí toho, že „začali hledat nižší ceny pozemků“, případně „nižší ceny domů“, které označili v tomto případě za hlavní pull faktory procesu „pořízení vlastního bydlení“. Ze zjištěných poznatků je tedy evidentní, že kromě očekávaného motivu preference života na venkově, sehrály významnou příčinnou roli v procesu odstěhování z města Uherské Hradiště do zázemí ekonomické podmínky. Konkrétně byly identifikovány diference v tržních cenách nemovitostí.

Menší význam se pojí se zbylými dvěma důvody. V prvním případě se jedná o tzv. rodinné důvody, kdy respondenti zpravidla reagovali na měnící se kvantitativní strukturu svých domácností („měl se nám narodit syn“). Marginálními důvody byly v rámci této kategorie uváděné „dědictví a touha strávit stáří na vesnici“. Posledním, nejméně závažným důvodem je touha po osamostatnění. Tento typ příčiny se váže pouze k nejmladší věkové kategorii respondentů.

Obr. 39: Okolnosti, za kterých by respondenti setrvali ve městě Uherské Hradiště

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Výše uvedený obr. 39 znázorňuje rozložení odpovědí respondentů na vznesenou výzvu, která má následující znění: „v případě, že místem Vašeho předchozího bydliště bylo město Uherské Hradiště, uveďte, prosím, faktory, díky nimž byste byli ochotni setrvat v městě Uherské Hradiště“. Zformulování odpovědi představovalo pro řadu dotazovaných poměrně náročný úkol. Výsledkem je vysoký podíl (48 %) nevyužitých možností uvést konkrétní okolnost.

Co se týká zodpovězených okolností, tak mezi nimi se nejvíce projevil aspekt bydlení, resp. cenové dostupnosti bydlení. Dotazovaní si v tomto případě především stěžovali na vysoké náklady na provoz bytů, případně neadekvátnost cen pozemků v městě Uherské Hradiště, anebo nedostupnost stavebních pozemků obecně. Dotazovaní, jejichž hlavní argumentace spočívala v cenové nedostupnosti bydlení, se většinově shodli, že při jiných tržních podmínkách by byli v době stěhování v městě Uherské Hradiště ochotni setrvat i nadále.

Z dalších zjištěných okolností byly nejčastěji uváděny okolnosti, jejichž společným znakem byla jistá kritika městoobslužnosti. Respondenti se domnívali, že především zařízení a služby občanské vybavenosti nejsou adekvátní velikosti města. Takto smýšlející dotazovaní pak připustili, že by za okolností lepší městoobslužnosti byli ochotni ve městě zůstat. Zbylé odpovědi se týkaly městské komunity, jinak řečeno vzájemných relací obyvatel města Uherské Hradiště a velkého ruchu v tomto městě. Pozitivnější podoba těchto fenoménů by dle výpovědí části dotazovaných bývala dělila dílčí roli v rozhodování o vystěhování se z města Uherské Hradiště. U části jedinců výzkumného vzorku bylo zjištěno, že neexistuje okolnost, která by mohla v tomto rozhodovacím procesu sehrát regulační roli.

Budoucí vize respondentů

Během terénního šetření byla část rozhovoru s respondenty věnována jejich vizím do budoucna. Snahou bylo dospět k poznání o jejich plánech, týkajících se délky pobytu v místě stávajícího bydliště. Účelem bylo indikovat pravděpodobnost možnosti návratu dotazovaných zpět do města Uherské Hradiště. Dotazovaným tudíž byla položena následující otázka: „*jak dlouho chcete bydlet v této obci?*“ (obcí myšlena obec stávajícího trvalého bydliště). Strukturu odpovědí na tuto otázku znázorňuje obsah tab. 82.

Tab. 82: Plány respondentů na setrvání v obci současného bydliště

setrvání v obci	absolutně	relativně (%)
jen krátce	2	3,2
delší období	16	25,8
do konce života	44	71,0
celkem	62	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Rozložení jednotlivých odpovědí vykresluje poměrně jednoznačnou situaci. Takřka tři čtvrtiny dotazovaných plánují bydlení v stávající obci jejich trvalého pobytu do konce života. Jedna čtvrtina respondentů hodlá zůstat delší období, pouze dva z respondentů uvedli, že chtějí v stávající obci bydlet krátce. Zdá se tedy, že „zakořeněnost“ dotazovaných v obcích, kde v současnosti žijí, je poměrně silná.

Zajímavé je podmínění struktury odpovědí několika kvalitativními faktory. Jedná se především o gender, věk a vazby na město Uherské Hradiště. Zatímco muži uváděli daleko častěji plán setrvat v obci delší období (40 % mužů, oproti 12 % žen), ženy daleko více hovořily o plánu zůstat do konce života (85 % žen, oproti 52 % mužů). Z uvedeného je patrné, že ochota opustit v budoucnu stávající obci je vyšší v případě mužů.

Ještě silnější korelační těsnost byla zjištěna v případě věku. Skladbu postojů k délce setrvání v současné obci, strukturovanou dle věku dotazovaných, znázorňuje následující tab. 83. Z ní jsou patrné diference mezi jednotlivými věkovými skupinami. Zatímco lidé ve věku 51 let a více ve všech případech uvedli plán zůstat ve stávající obci do konce života, v případě mladších věkových kategorií jsou přítomny i jiné odpovědi. V nejmladší věkové kategorii dva respondenti uvedli, že chtějí ve stávající obci bydlet pouze v horizontu několika následujících

let. Míra náchylnosti k vystěhování by se dala charakterizovat jako nepřímo úměrná rostoucímu věku.

Tab. 83: Plány respondentů na setrvání v obci současného bydliště

deklarovaný plán	struktura odpovědí jednotlivých věkových kategorií (%)			
	20 až 35 let	36 až 50 let	51 až 64 let	65 a více let
jen krátce, několik let	14,29	0,00	0,00	0,00
delší období, ale ne do konce života	33,33	27,27	0,00	0,00
do konce života	52,38	72,73	100,00	100,00
celkem	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Poměrně velká korelační těsnost byla prokázána ještě v případě určitých kulturních, spotřebních a volnočasových vazeb na město Uherské Hradiště. U lidí, kteří projeví zájem o bydlení v obci až do konce života, byla zjištěna nižší intenzita vyjížděky do města Uherské Hradiště za účelem nákupů, služeb, kulturou, sportem a zábavou. Tento typ vyjížděky byl naopak nejintenzivnější (denní frekvence) u lidí, kteří odpověděli, že chtějí setrvat pouze krátce. Lidé s plánem žít v stávající obci delší dobu, nikoliv však do konce života, uváděli intenzitu dojížděky s týdenní, případně měsíční frekvencí.

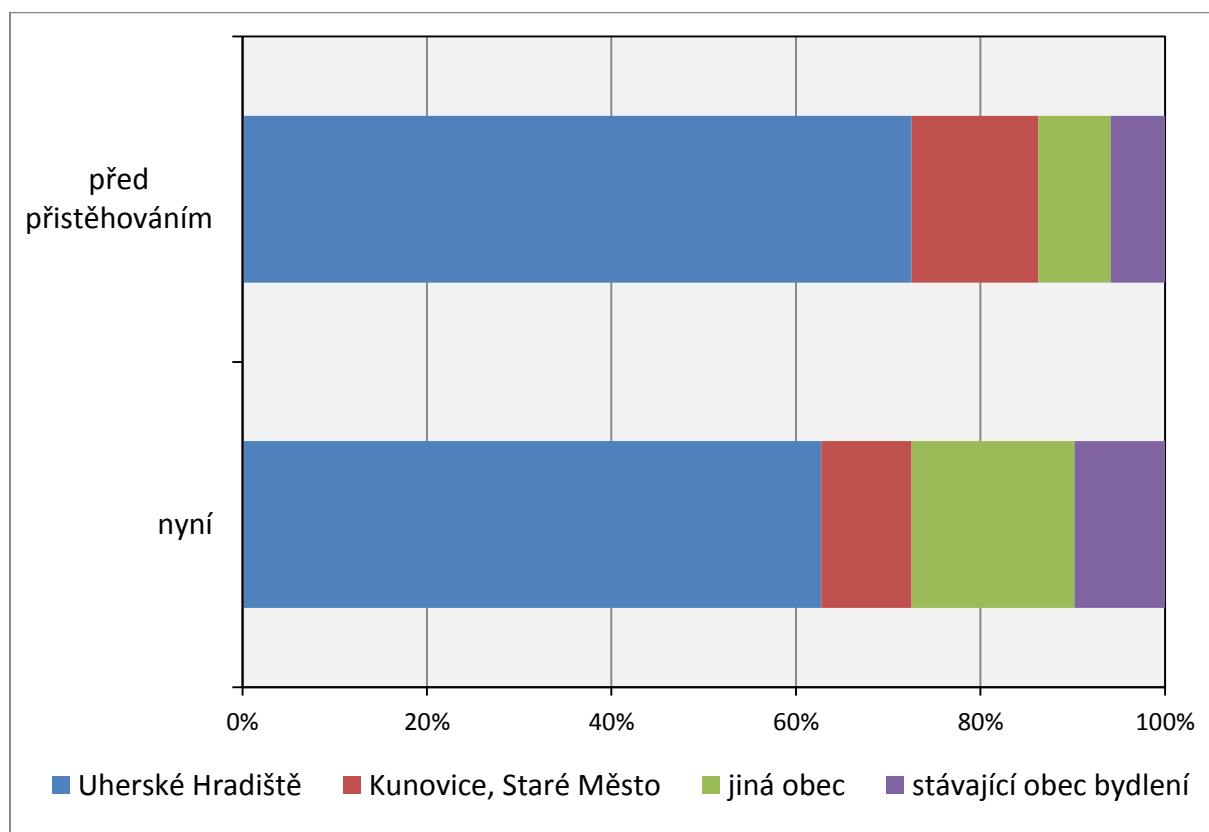
Během řízeného hovoru byla část respondentů ochotna připustit možnost návratu do města Uherské Hradiště. Jedná se o jedince z nejmladší věkové kategorie, kteří neplánují bydlet ve stávající obci do konce života, a kteří deklarovali vyšší intenzitu vazeb na město Uherské Hradiště. Tito dotazovaní v současnosti žijí ve Starém Městě a Kunovicích.

Vazby dotazovaných na město Uherské Hradiště

Posledním zkoumaným předmětem prezentovaným v rámci analytické části jsou vazby respondentů na město Uherské Hradiště. Vazby, jakožto termín obecnějšího rázu, jsou zde představovány především prostorovými mobilitami pracovního a volnočasového charakteru. Nejprve je tedy podrobena analýze vyjížděky respondentů za prací. Pro potřeby analýzy nebyla zjišťována frekvence pracovní vyjížděky respondentů, sběr dat byl zaměřen na místa vyjížděky, přičemž v centru pozornosti stály změny ve struktuře vyjížděkových destinací v souvislosti se změnou místa trvalého bydliště. Následuje zhodnocení frekvence vyjížděky respondentů do města Uherské Hradiště. Typologicky lze tuto vyjížděku označit za volnočasovou, tzn., že jsou v jejím rámci využívány objekty občanské vybavenosti.

V případě míst pracovní vyjížděky byly dotazovaným položeny následující dva dotazy: „*nyní pracujete?; kde jste pracoval/a před přistěhováním do obce Vašeho současného bydliště?*“. Respondent měl možnost využít pro svou odpověď několik uzavřených odpovědí, což učinili s výjimkou respondentů-důchodců všichni respondenti. Obr. 40 vypovídá o struktuře míst pracovní vyjížděky a jejích změnách. Horní sloupec informuje o struktuře míst výkonu práce respondentů před přistěhováním do obce současného bydliště. Dolní sloupec zachycuje strukturu míst výkonu povolání po přestěhování. Je evidentní, že struktury vykazují jistou

dynamiku. Ta je představována mírným snížením míst pracovního výkonu ve městě Uherské Hradiště. Stejný proces je patrný i v případě Kunovic a starého města. Tyto úbytky jsou poté kompenzovány nárůstem míst výkonu práce mimo zmíněná města. Nárůst byl největší (9,8 procentního bodu) v kategorii „jiná obec“. V rámci této kategorie byla jednak uváděna jiná města Zlínského kraje, taktéž bylo ovšem zjištěno zastoupení obcí ze zázemí města Uherské Hradiště. K mírnému nárůstu došlo i v kategorii „stávající obec bydlení“, kde dle výpovědí dotazovaných část z nich našla po přistěhování se pracovní uplatnění.

Obr. 40: Bývalé a současné destinace pracovní vyjížďky dotazovaných

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Níže představená tab. 84 vypovídá o frekvenci vyjížďky respondentů do města Uherské Hradiště za nepracovními účely. Ty byly rozděleny do dvou hlavních kategorií. V prvním případě se jedná o vyjížďku za kulturou, zábavou a sportem, druhá kategorie je tvořena vyjížďkou za nákupy a službami.

Z tab. 84 je patrná relativně vysoká frekvence v případě obou kategorií. Co se týká vyjížďky za kulturou, sportem a zábavou, tak více než polovina respondentů ji realizuje v týdenních intervalech. Ještě větší podíl (86 %) respondentů uvedl, že v minimálně týdenních intervalech uskutečňuje vyjížďku za účelem nákupů a služeb. U obou kategorií je možné pozorovat relativně vysoké hodnoty v případě denní mobility. Dle očekávání jsou intervaly vyjížďky menší v případě vyjížďky za nákupy a službami. Zdá se tedy, že prostorové vazby mezi výzkumným vzorkem a městem Uherské Hradiště, které jsou představovány volnočasovou mobilitou, vykazují poměrně silný charakter. Po vystěhování se z města Uherské Hradiště

nedošlo u respondentů v žádném případě k izolaci vůči tomuto městu. Patrné je to především u mladších věkových skupin, se staršími věkovými kategoriemi je spojena nižší frekvence vyjížděky.

Tab. 84: Frekvence vyjížděky dotazovaných za nepracovními aktivitami do města Uherské Hradiště

účel vyjížděky	podíl (%) frekvence vyjížděky do města Uherské Hradiště						celkem
	denně	2x týdně	1x týdně	2x měsíčně	1x měsíčně	jen několikrát za rok	
kultura, sport, zábava	17,7	11,8	21,7	19,6	17,6	11,6	100,0
nákupy, služby	31,3	21,6	33,3	5,9	5,9	2,0	100,0

Zdroj: terénní šetření; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

9.4. Shrnující poznámky

Smyslem závěrečné podkapitoly je reagovat na jednotlivé otázky formulované v úvodní části. Syntetizující závěrečné poznámky věnované jednotlivým otázkám lze chápat jako prospěšné pro potřeby komplexnějšího poznání charakteru bývalých rezidentů města Uherské Hradiště, kteří se přestěhovali do zázemí tohoto města.

V reakci na první otázku je možné konstatovat, že se struktury výzkumného vzorku vymykaly běžnému standardu a daleko více korespondovaly s obecnějšími poznatky o strukturách populací, které se suburbanizačního procesu aktivně zúčastňují. Ve výzkumném vzorku tedy město Uherské Hradiště přišlo o spíše mladší populaci, s vyšším vzděláním a vyššími příjmy, zaměstnanou převážně v terciárním a kvaternárním sektoru hospodářství.

V souvislosti s druhou otázkou lze tvrdit, že odstěhování se z města Uherské Hradiště do stávající obce bydliště bylo zpravidla zapříčiněno kombinací několika faktorů. Jako primární je možné chápat jednak preferenci života na venkově a také problematiku bydlení zúženou na tržní ceny nemovitostí ve městě Uherské Hradiště. Jestliže reálná možnost decizní sféry města regulovat první motiv je takřka nulová, v případě druhého motivu dílčí možnosti existují. A propos levnější bydlení bylo prokázáno jako nejsilnější faktor, který by respondenty motivoval v minulosti setrvat ve městě Uherské Hradiště i nadále.

Reakce na třetí položenou otázku je následující. Naprostá většina respondentů hodlá ve stávající obci trvalého bydliště setrvat i nadále, zpravidla do konce života. Budoucí stěhování připustili především nejmladší respondenti, u kterých byly zjištěny nejsilnější prostorové vazby na město Uherské Hradiště. Tito jedinci zpravidla deklarovali reálnost návratu do tohoto města.

S ohledem na poslední otázku byla provedena analýza prostorových vazeb respondentů na město Uherské Hradiště. Tyto vazby byly představovány především pracovní a volnočasovou vyjížděkou. V obou případech bylo zjištěno relativně silné propojení. Město Uherské Hradiště představuje mezi respondenty nejčastěji deklarované místo pracovní vyjížděky, a to i navzdory faktu, že část respondentů po přestěhování opustila pracovní pozici v tomto městě

a našla si pracovní pozici novou (zpravidla v zázemí). Frekvence nepracovní vyjížďky je velmi vysoká u obou hodnocených kategorií. Město Uherské Hradiště tudíž stále představuje pro respondenty důležitou součást jejich života.

10. Závěr

Závěrečná část studie je rozdělena do dvou částí. První z nich je obsahově zaměřena na představení hlavních specifík obyvatel města Uherského Hradiště. Taktéž jsou zde uvedeny hlavní důvody poklesu počtu obyvatel tohoto města. Druhá část se pak zabývá doporučeními, která jsou zaměřena na možnosti regulace procesu vylidňování města Uherské Hradiště.

10.1. Podstatné poznatky o obyvatelstvu města Uherské Hradiště s důrazem na analýzu příčin jeho poklesu

Maximální počet obyvatel města po roce 1989 byl zaznamenán na konci roku 1996, a to 27 600. Poté byl nárůst obyvatelstva vystřídán pravidelným každoročním úbytkem až do konce roku 2013, kdy mělo ve městě Uherské Hradiště trvalý pobyt 25 266 obyvatel. Příčinou úbytku byl pokles porodnosti a zejména záporné migrační saldo. Teprve v loňském roce (2014) zaznamenalo město po sedmnácti letech nepatrný nárůst počtu obyvatel (21 osob), takže Český statistický úřad (ČSÚ) vykazoval v Uherském Hradišti necelých 25 300 osob.

Na výrazný pokles porodnosti měly vliv změněné ekonomické a sociální poměry u nás, které se promítly i do změn reprodukčních postojů mladého obyvatelstva. Na počátku devadesátých let se rodilo ve městě Uherské Hradiště více než 300 dětí, ale již v roce 1994 došlo v souladu s celorepublikovými demografickými trendy k prudkému celoročnímu poklesu počtu narozených z 318 v roce 1993 na 268. Minimální počet narozených byl v Uherském Hradišti registrován v roce 2001 (pouze 208 dětí). Počtem narozených na 1 000 obyvatel se město Uherské Hradiště v první polovině devadesátých let blížilo celorepublikovému průměru. Poté rozdíl oproti ČR začal narůstat a paradoxně při zvyšujícím se počtu narozených v letech 2006–2010 ve městě, bylo zaostávání města Uherské Hradiště v porodnosti za celou ČR v tomto pětiletí největší (UH – 10,1 promile, ČR – 11,1 promile v ročním průměru). V posledních letech se rozdíly začaly zmenšovat. Ze srovnání porodnosti v dalších městech s více než 20 000 obyvateli, které leží v regionech NUTS II Střední Morava a Jihovýchod plyne, že úroveň porodnosti patřilo město Uherské Hradiště v období let 1991–2014 do souboru měst se spíše nízkou porodností. Na druhé straně lze pozitivně hodnotit skutečnost, že město Uherské Hradiště patřilo v tomto období mezi města s velmi nízkou úmrtností. Nižší úmrtnost než město Uherské Hradiště měla ze souboru 19 porovnávaných měst jen 3 města, a to Žďár nad Sázavou, Třebíč a Blansko. Právě nízká úmrtnost ve městě byla rozhodující příčinou skutečnosti, že přirozená měna obyvatel města Uherské Hradiště se za sledovaných 24 let dostala do černých čísel a město vykázalo přirozený přírůstek obyvatelstva (315 osob), na rozdíl od Zlína, Kroměříže, Prostějova, Šumperku, Brna, Břeclavi či nedalekého Hodonína.

Počet přistěhovalých do města Uherské Hradiště do konce roku 1996 převyšoval počet vystěhovalých. Poté zejména v souvislosti s prohloubením suburbanizačního procesu již začali převládat osoby vystěhovalé z města. Podle údajů ČSÚ ztratilo město Uherské Hradiště

v důsledku migrace v letech 1991–2014 1 717 obyvatel. Záporné migrační saldo bylo největší v letech 2006–2010, kdy počet vystěhovalých převýšil počet přistěhovalých o 870 osob a jenom něco nižší bylo v letech 2001–2005 (-801 osob). V dalších letech začalo klesat. V roce 2014 město ztratilo v důsledku migrace pouhých 5 obyvatel. Když nevezmeme v úvahu i nejméně dvacet tisícová města v Moravskoslezském kraji, tak Uherské Hradiště patří mezi města východní poloviny státu s poměrně vysokým migračním saldem. V regionech Střední Morava a Jihozápad vykázaly v období 2001–2014 vyšší zápornou hrubou míru migračního salda pouze Přerov, Vsetín, Šumperk, Hodonín a Žďár nad Sázavou. Kdybychom však hodnotili migraci za celé souměstí Uherské Hradiště-Staré Město-Kunovice tak postavení této městské aglomerace by bylo podstatně lepší (Kunovice za sledované období vykázaly migrační přírůstek ve výši 629 a Staré Město ve výši 93 osob). Záporná hrubá míra migračního salda by tak klesla z -2,8 promile na -1,1 promile. O něco nižší záporné migrační saldo na tisíc obyvatel než souměstí měla ze srovnávaných měst pouze krajská města Brno, Jihlava a Olomouc a také Prostějov, Břeclav a Blansko. Pouze Kroměříž neztrácela díky migraci obyvatelstvo, a to díky vysoké lůžkové kapacitě zdravotních a sociálních služeb.

Analýza migračních proudů v letech 1991–2012 (data za roky 2013 a 2014 nejsou dosud k dispozici) prokázala, že rozhodující část záporného migračního salda města připadá na obce okresu Uherské Hradiště. Rozdíl mezi vystěhovalými a přistěhovalými činil 1 541 osob. Město Uherské Hradiště vykázalo vysoké záporné migrační saldo především se Starým Městem (-308 osob) a Kunovicemi (-287 osob) a o něco menší saldo s obcemi v zázemí města, které se vyznačují poměrně rozsáhlou výstavbou rodinných domů (Buchlovice, Břestek, Bílovice, Zlechov, Kostelany nad Moravou, Ostrožská Nová Ves, Topolná a Kněžpole). Co se týká obcí mimo okres, tak Uherské Hradiště ztratilo migrací obyvatelstvo především ve prospěch Prahy (450 osob), Brna (205 osob) a Olomouce (64 osob). S ostatními většími městy v ČR již bylo záporné migrační saldo města Uherské Hradiště daleko méně významné. Například s krajským městem Zlín činilo za období 1991–2012 pouhých 12 osob ve prospěch Zlína. Počet obcí, ze kterých město Uherské Hradiště migrací obyvatelstvo naopak získávalo, byl podstatně menší. Za významnější migrační přírůstek lze považovat pouze saldo s Uherským Brodem a Veselím nad Moravou (v obou případech 80 osob), dále s Dolním Němčím (57 osob) a Hlukem (44 osob). Z jednotlivých okresů ČR získalo město Uherské Hradiště migrací nejvíce osob z okresu Hodonín (195 osob). Zahraniční migrace, na rozdíl od vnitřní, přispívala k nárůstu počtu obyvatel města. Z dat ČSÚ plyne, že město Uherské Hradiště získalo v letech 1991–2012 ze zahraničí 521 obyvatel, z toho téměř polovinu tvořili občané Slovenska (249 osob).

Jak již bylo výše uvedeno, město Uherské Hradiště vykázalo za období 1991–2012 záporné migrační saldo uvnitř České republiky ve výši 1 541 obyvatel. Staré Město a Kunovice získaly z města Uherské Hradiště migrací 595 osob a ostatní obce okresu dalších 946 osob. Saldo vnitřní migrace s ostatními obcemi ČR činilo za toto období -620 osob. Zahraniční migrací však město získalo 521 osob, takže migrační ztráta mimo území okresu (ostatní území ČR a

zahraničí) byla necelých 100 obyvatel (přesně 99). I to ukazuje na sílu suburbanizačního procesu v zázemí města v analyzovaném období.

Město Uherské Hradiště si nechalo v posledních deseti letech zpracovat 2 prognózy dalšího vývoje obyvatelstva (CRR MU Brno 2007 a Marvis Zlín 2011). Rozbor dosavadních trendů vývoje jednotlivých složek pohybu obyvatelstva naznačil, že střední varianty obou prognóz jsou spíše pesimistické. Na konci roku 2025 bude ve městě Uherské Hradiště bydlet určitě více osob, než 22 000 (Marvis) nebo 23 5000 (CRR MU). Počet obyvatel by měl klesnout pod 25 000 obyvatel, ale maximálně někde k hranici 24 500, což dokládají i naše výpočty opírající se o poslední scénář ČSÚ (2014) dalšího vývoje úhrnné plodnosti a střední délky života obyvatel ve Zlínském kraji.

Je nutno si uvědomit, že Uherské Hradiště patří do souboru nejatraktivnějších měst ve východní části území České republiky. Dokládá to i vysoká cena bytů či nájmu v bytech. Toto konstatování potvrzuje i komparace s ostatními většími městy. Analýza dlouhodobé situace na zdejším trhu práce (období 1990–2014) vzhledem k ostatním městům prokázala, že město Uherské Hradiště se dokázalo celkem slušně vyrovnat s transformací ekonomické základny. Podíl osob s vysokoškolským vzděláním na populaci patnáctileté a starší je poměrně vysoký (17,1 %). Vyšší podíl vysokoškoláků než město Uherské Hradiště měly v roce 2011 ve východní části republiky pouze Brno (25,1 %), Olomouc (21,5 %) a Zlín (18,2 %). Tento ukazatel činil např. pro Ostravu jenom (15,1 %) nebo pro Jihlavu (13,1 %). To znamená, že město Uherské Hradiště disponuje ve větším rozsahu i pracovními místy pro více vzdělané obyvatelstvo v atraktivních odvětvích (např. letecký průmysl). Samozřejmě je nutno počítat i v budoucnu s emigrací mladší vzdělané populace města zejména do Prahy (ale i do Brna) a do jejího širšího zázemí, kde se vytvářejí nová pracovní místa s vyšším platovým ohodnocením. Město Uherské Hradiště se vyznačuje dobrou úrovní středních škol, což potvrzuje i výsledky studentů při přijímacích pohovorech na vysoké školy. Také žádné město této velikostní kategorie nemá tak vysoký počet studentů ve veřejných vysokých školách.

10.2. Doporučení

Snahou druhé podkapitoly závěru je nabídnout doporučující náměty, které by mohly stát v pozadí formulací návrhových opatření zacílených na eliminaci stávající negativní bilance pohybu obyvatel města Uherské Hradiště. Představení následujících doporučení vychází ze stěžejních poznatků, které byly podrobně rozpracovány v předchozích částech studie. Nutné je ovšem zdůraznit, že manévrovací prostor návrhových opatření je v tomto případě poměrně výrazně omezen. Důvodem je komplexnost příčin hlavního zdroje záporných hodnot celkového pohybu obyvatel, jímž je v tomto případě emigrace.

Sociální skupina s nejvyšším emigračním potenciálem

Následující doporučující poznámky přímo odrážejí poznatky, které vplynuly z uskutečněného šetření. Z něj je patrné, že populační složkou, která nejvíce vykazuje emigrační potenciál, je generace dvacátníků s absolvovaným vysokoškolským vzděláním. V jejich případě lze jako

hlavní push faktory předně chápat negativní vnímání zdejšího trhu práce, resp. nedostatečný počet kvalifikovaných pracovních míst. Jako důležité byly taktéž identifikovány kombinované aspekty bydlení představované sdílenou domácností s rodiči a vnímáním podmínek bydlení ve městě Uherské Hradiště jako cenově neadekvátních velikosti města. Doporučení věnovat zvýšenou pozornost této věkové skupině a jejím specifickým potřebám se jeví jako nejvíce podnětné v souvislosti s vytvářením strategií zaměřených na udržitelný populační vývoj města.

Jednou z možností, kterou lze v tomto případě doporučit, je cílevědomé posilování role institucí terciárního vzdělávání ve městě. Navýšení významu vysokoškolských zařízení by znamenalo důležitý rozvojový impuls, důsledkem by byl nárůst pracovních míst s nárokem na vysokou kvalifikovanost. Z uskutečněného šetření plyne, že právě tento typ pracovních míst výše zmíněná skupina postrádá. Zvýšení nabídky těchto pracovních míst má potenciál přispět k eliminaci odlivu skupiny vykazující nejvyšší emigrační potenciál, navíc by došlo k zatraktivnění image města i mezi kvalifikovanou pracovní silou mimo město Uherské Hradiště, pro niž by tento proces mohl fungovat jako tzv. pull faktor.

Faktor bydlení

Problematika bydlení nebyla intenzivně vnímána pouze skupinou diskutovanou v předchozím odstavci. Z uskutečněného šetření plyne, že výše tržních cen domů a bytů, cena nájemního bydlení, stejně tak jako obtížnost koupě stavebního pozemku v katastru města jsou poměrně silně vnímané aspekty jednak mezi stávajícími rezidenty, ale i bývalými rezidenty, kteří se přestěhovali do zázemí města. Negativní charakter vnímání těchto aspektů zapříčiňuje zvyšování emigrační náchylnosti obyvatel města. Doporučení pro vedení města Uherské Hradiště je v tomto případě zohlednění těchto poznatků a jejich posouzení v rámci procesu plánování vývoje bydlení ve městě.

Konkrétním návrhem je v této souvislosti zhotovení koncepce bytové politiky města a její následné marketingově koncipované šíření do povědomí rezidentů města. Ačkoliv město disponuje velmi kvalitně zpracovanou koncepcí bytové politiky, je nutné si uvědomit, že se jedná o již 10 let starou záležitost. Mělo by tedy dojít k redefinování cílů bytové politiky města. V kontextu řešené problematiky příčin poklesu obyvatel města by mělo jednak dojít k nové konceptualizaci využití obecního bytového fondu ve smyslu jeho kvantity, kvalitativní struktury a účelnosti jeho ekonomického využití. Taktéž by mělo dojít k aktualizaci konceptů, které jsou zacíleny na nabídku míst eventuální výstavby nemovitostí.

S ohledem na novou konceptualizaci využití obecního bytového fondu lze navrhnout zhodnocení potenciálu nemovitostí v areálu nemocnice. Podstatná část zdejších budov přestala v souvislosti s otevřením centrálního objektu chirurgických oborů v roce 2014 plnit svou původní funkci a byla nabídnuta původním vlastníkem (Zlínský kraj) k prodeji. Vedení města by mělo důkladně zvážit možnosti proměn tohoto domovního fondu, potažmo okolních pozemků. Celý prostor totiž disponuje potenciálem transformace v novou

rezidenční čtvrť. Tato případná proměna by navíc měla podporu obyvatel města Uherské Hradiště. Tuto tezi dokládají závěry sociologického šetření firmy AUGUR Consulting s.r.o. uskutečněného v roce 2013. Rezidenční čtvrť představovaná kombinací parkové zeleně, objektů občanské vybavenosti, parkovacích míst a hlavně rezidenčního bydlení v podobě bytových domů by se nacházela v bezprostředním zázemí centra města. Díky těmto faktorům existuje relevantní předpoklad, že zamýšlená rezidenční čtvrť by představovala organickou část ve funkční struktuře města. Schopnost této čtvrti saturovat vysokou poptávku po bydlení by pak mohla být intenzifikována výstavbou domovu pro seniory, což lze chápat jako dílčí krok k řešení nevyhnutelného procesu stárnutí populace města Uherské Hradiště. Pokud by navíc část nově vzniklého bytového portfolia byla představována obecními byty, mělo by město možnost ovlivňovat místo trvalého bydliště nájemců těchto bytů.

Jestliže areál nemocnice je možno nahlížet jako prostor vhodný pro zřízení bytových domů, pak východní část katastru města představuje vhodný potenciální prostor pro realizaci technicky vybavených stavebních parcel pro výstavbu rodinných domů. Tímto způsobem by mohla být uspokojována poptávka po „venkovském“ typu bydlení, a to přímo v hranicích katastru města. Pozemková politika města by tedy měla odrážet snahu rozvíjet rezidenční plochy suburbánního charakteru ve výše zmíněné části katastru. Z dříve uskutečněných šetření v Uherském Hradišti je patrné, že tato výstavba by se setkala s většinovým (90 %) souhlasem obyvatel města. Navíc by takto došlo k částečnému uspokojení stále aktuálních potřeb suburbánního bydlení.

Kulturní aspekty

Další navrhovaná doporučení se pojí k tzv. měkkým faktorům, které s emigrací taktéž souvisí. K hlubšímu zamyšlení lze doporučit úvahy o cílevědomém posilování lokální identity nejmladších věkových kategorií. S tímto procesem velmi úzce souvisí význam institucí nacházejících se ve městě Uherské Hradiště. Měly by být zvažovány možnosti, kterak intenzifikovat propojení mladších věkových kategorií s těmito institucemi. Využít lze i proces výuky v primárních a sekundárních vzdělávacích zařízeních přítomných ve městě. Zahraniční zkušenosti dokládají, že zařazení efektivně pojaté výuky geografie místní oblasti do výukového programu pozitivně přispívá k posilování lokální identity nejmladších věkových ročníků. Mezi těmito jedinci a jejich žitým prostorem tak dochází k posilování „pout“, což samo o sobě přispívá ke zmírňování emigračních tendencí.

Městoobslužnost

Jako podnětná se taktéž jeví doporučení související se zkvalitněním městoobslužné funkce Uherského Hradiště. Městoobslužností jsou myšleny činnosti, které uspokojují potřeby obyvatel města. Právě ty byly dotazovanými obyvateli města Uherské Hradiště podrobeny dílčí kritice, podstatná část kritiky byla přitom věnována místní nemocnici a dopravním podmínkám. Jako nosné se jeví již diskutované myšlenky části respondentů, akcentující posílení role instituce terciárního vzdělávání, která je ve městě Uherské Hradiště již

přítomna. Doporučit lze taktéž přehodnocení strategie zdejší místní hromadné dopravy, jejíž stávající podoba a funkčnost byla vybranými respondenty kritizována. Zlepšení dopravní obslužnosti vybraných lokalit, v jejichž případě není aktuální situace příliš optimální, by k rozvoji městoobslužné funkce jistě přispěla. V potaz by měla být brána taktéž problematika související s integrovanými dopravními systémy a možnosti eliminace intenzity dopravy v prostředí města.

Obvykle bydlicí populace bez trvalého bydliště

Další z možných doporučení spočívá ve využití potenciálu lidí, kteří ve městě Uherské Hradiště disponují obvyklým pobytem. Další poznámky jsou proto spojeny se specifickou kategorií jedinců, kteří ve městě Uherské Hradiště obvykle pobývají, avšak nemají zde hlášen trvalý pobyt.

Doporučení by v tomto případě měla být zaměřena na odstranění důvodů, které vedou řadu obyvatel k rozhodnutí nenahlásit, resp. přinejmenším odkládat nahlášení změny pobytu. Těchto důvodů je více a všeobecně o nich panuje povědomí, ovšem systematická pozornost jim dlouhodobě věnována není. Některé z důvodů mohou být účelové, typickým příkladem je absence školky v místě bydliště, kdy jsou rodiče v podstatě nuceni mít dítě přihlášené k pobytu v místě, kde školka existuje (to je problém zejména malých obcí v zázemí velkých měst, nikoliv Uherského Hradiště). Dalším rozšířeným důvodem, hrajícím roli u podnikajících osob, je velmi rozdílná intenzita kontrol ze strany finančních úřadů. Problém je také u majitelů nájemních bytů, kteří, byť to ze zákona nelze, brání nájemníkům v nahlášení pobytu.

Zřejmě nejrozšířenějším důvodem je ale fakt, že stěhující se osoby nemají k nahlášení nového pobytu motivaci. Nahlášení je spojeno s poměrně velkou administrativní zátěží, spočívající v nutnosti výměny dokladů a následnou byrokracií např. u zaměstnavatele atd. To představuje vedle časové náročnosti i jistou zátěž finanční (opakované cesty na úřad, pořízení fotografií aj.). Nelze v tomto kontextu nezmínit poněkud absurdní skutečnost, že za nahlášení nového pobytu je po občanovi vyžadován správní poplatek.

V kombinaci s poněkud laxním přístupem obyvatel ČR k zákonným povinnostem a nižším respektem k veřejným institucím (ve srovnání např. se zeměmi západní či severní Evropy) je zlepšení situace otázkou delšího časového horizontu. Opatření vedoucí k nápravě se v obecné rovině musí zaměřit na co největší snížení administrativní zátěže spojené se změnami v evidenci, ale zároveň i na motivování obyvatel k tomu, aby se hlásili k pobytu v místě, kde skutečně žijí. Zásadou totiž je, že údaje v evidencích lze úspěšně udržovat pouze v případě, že je to pro samotné evidované subjekty přínosné.

Vedení města se může pokusit motivovat obvykle bydlicí opatřeními, jako jsou např. snížení poplatku za odpad, nižší jízdné v MHD pro občany města, úlevy na parkovním či nižší vstupné do kulturních či sportovních zařízení města. Lze však oprávněně spekulovat o zákonnosti takového jednání, navíc dle zkušeností jiných obcí lze předpokládat pouze marginální dopad těchto motivačních snah. Doporučení tedy spíše směřuje k následujícímu

přístupu realizovanému v municipalitách států severní Evropy, který prokázal jednoznačně vyšší míru pozitivního dopadu ve srovnání s výše uvedenými možnostmi. Vedení města se může pokusit o koncepčně vedenou informační kampaň, v níž by rezidentům města důsledně představilo příčiny, současný stav, důsledky a alternativy přítomnosti početné skupiny obvykle bydlících ve městě.

K tomuto účelu je možné efektivně využít lokální periodikum „*Zpravodaj města Uherské Hradiště*“, stejně tak i tiskovin s regionálním přesahem (např. Slovácký deník), jakožto i jiných lokálně a regionálně orientovaných médií (rádia, Regionální televize TVS aj.) a bezesporu i sociálních sítí. S jejich využitím je možné představit nevýhody stávající situace zejména s ohledem na finanční ztráty města s ní spojenými. Rezidenti by měli být informováni zejména o hypotetické částce, kterou by město mohlo procesem změn trvalého bydliště obvykle bydlících získat, a možnosti investic této částky do dalšího rozvoje města. Výše uvedená kampaň by představovala zcela transparentní postup, který má potenciál pozitivně motivovat obvykle bydlící rezidenty, jimž záleží na určitém standardu kvality života ve městě. V rámci kampaně by navíc město mohlo představit i jisté ryze oportunní výhody pro obvykle bydlící, které by souvisely se změnou trvalého bydliště do města Uherské Hradiště (např. možnost odpisu úroků z hypotéky ze základu daně, pokud je hypotéka psána na místo trvalého bydliště).

Výše zmíněná informační kampaň disponuje ještě jednou důležitou výhodou, jíž je předpoklad zprostředkování potřebných informací majoritnímu podílu obvykle bydlících. Samotné vypátrání kategorie občanů s trvalým pobytem mimo město Uherské Hradiště, kteří zde obvykle bydlí, je totiž jen stěží realizovatelným úkolem. Existuje sice možnost uplatnění metody plošného dotazníkového šetření, u něj však lze předpokládat nízkou efektivitu výsledků ve srovnání s nastíněnou informační kampaní i ve vztahu k vynaloženým prostředkům potřebným k realizaci takového typu dotazníkového šetření.

Co je potřeba v rámci návrhových opatření pro vedení města naopak jednoznačně odmítnout, je řešení problematiky obvykle bydlících tzv. „kupováním duší“. Jedná se o kontroverzní metodu zisku trvale bydlících obyvatel uskutečňovanou např. v letech 2005 a 2006 vedením města Jihlava. Z této konkrétní zkušenosti je evidentní, že aplikace metody rezultovala ve sporné konsekvence, z nichž mnoho bylo ryze negativního charakteru.

Jak již bylo zmíněno v úvodních řádcích závěrečné kapitoly, emigrace rezidentů z Uherského Hradiště, jakožto hlavní příčina trvalého poklesu zdejší populace, je strukturálním problémem, jehož řešení je velmi složitou záležitostí. Z tohoto důvodu lze chápat reálné možnosti vedení města trvale limitovat tento fenomén jako značně omezené. Na druhou stranu by vedení města v žádném případě nemělo na realizaci strategií zaměřených na zastavení procesu poklesu zdejších obyvatel rezignovat. Poznatky plynoucí z této studie by pak neměly být v procesu vytváření této strategie ignorovány.

ZDROJE

ARCDATA PRAHA, s.r.o (2014): ArcMap 500.

BREAKWELL, G. M. (1992): *Processes of self-evaluation: efficacy and estrangement*. In: Breakwell, G. M. (ed.): *Social psychology of identity and the self concept*. London: Surrey University Press, s. 35–55.

ČSÚ (1993): Databáze výsledků sčítání lidu, domů a bytů 1991.

ČSÚ (2003): Databáze výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2001.

ČSÚ (2006): Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, II. díl.

ČSÚ (2013): Databáze výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011.

ČSÚ (2014): Demografická ročenka měst ČR.

ČSÚ (2015): Databáze demografických údajů za obce ČR.

ČÚZK (2010): Geoportál ČÚZK.

ČÚZK (2013): Registr územní identifikace, adres a nemovitostí.

DRBOHLAV, D. – MEDOVÁ, L. – ČERMÁK, Z. – JANSKÁ, E. – ČERMÁKOVÁ, D. – DZÚROVÁ, D. (2010): *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: SLON, 207 s.

GUSTAFSON, P. (2001): *Meanings of place: everyday experience and theoretical conceptualizations*. *Journal of Environmental Psychology*, roč. 21, č. 1, s. 5–16.

Holá, B. (2005): *Srovnatelnost statistiky zahraniční migrace*. *Demografie*, roč. 47, č. 3, s. 177–187.

Holá, B. (2007): *Cizinci v ČR – regionalizace dat a další problémy a výzvy*. Sborník příspěvků XXXVII. konference České demografické společnosti, 23. – 24. května 2007, s. 235–246.

JASPAL, R., BREAKWELL, G. M., eds. (2014): *Identity Process Theory: Identity, Social Action and Social Change*. Cambridge: Cambridge University Press.

PAASI, A. (1986): *The institutionalization of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity*. *Fennia*, roč. 164, č. 1, s. 105–146.

UNECE (2007): *Register-based statistics in the Nordic Countries. Review of best practices with focus on population and social statistics*. United Nations, New York and Geneva, 51 s.

UNECE (2010): *Main results of the UNECE-UNSD survey on the 2010-2011 round of censuses in the UNECE region*. Příspěvek přednesený na setkání UNECE-Eurostat Group of Experts on Population and Housing Censuses. Geneva, 7. – 9. července 2010.

VALENTE, P. (2010): *Census taking in Europe: how are populations counted in 2010?* Population & Societies, č. 467, s. 1–4.

PŘÍLOHY

Příloha 1: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem v Uherském Hradišti bez trvalého pobytu v tomto městě podle pohlaví a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	trvalý pobyt v UH			trvalý pobyt mimo UH			celkem		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0–4	608	563	1 171	79	74	153	687	637	1 324
5–9	470	487	957	21	34	55	491	521	1 012
10–14	458	452	910	24	28	52	482	480	962
15–19	657	621	1 278	39	43	82	696	664	1 360
20–24	822	789	1 611	71	106	177	893	895	1 788
25–29	788	740	1 528	146	149	295	934	889	1 823
30–34	897	897	1 794	134	101	235	1 031	998	2 029
35–39	908	933	1 841	90	78	168	998	1 011	2 009
40–44	767	890	1 657	57	53	110	824	943	1 767
45–49	854	946	1 800	62	38	100	916	984	1 900
50–54	817	856	1 673	40	29	69	857	885	1 742
55–59	807	928	1 735	37	38	75	844	966	1 810
60–64	723	892	1 615	31	24	55	754	916	1 670
65–69	583	827	1 410	20	16	36	603	843	1 446
70–74	467	640	1 107	21	22	43	488	662	1 150
75–79	323	552	875	15	29	44	338	581	919
80–84	197	398	595	13	29	42	210	427	637
85–89	89	205	294	11	14	25	100	219	319
90 a více	22	52	74	2	4	6	24	56	80
nezjištěno	25	37	62	3	6	9	28	43	71
celkem	11 282	12 705	23 987	916	915	1 831	12 198	13 620	25 818

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Příloha 2a: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem v Uherském Hradišti bez trvalého pobytu v tomto městě podle vzdělání a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	trvalý pobyt v Uherském Hradišti				
	ZŠ	SŠ-	SŠ+	VŠ	nezjištěno
15–19	1 075	55	78	0	70
20–24	108	253	1 005	206	39
25–29	70	325	595	488	50
30–34	82	486	745	409	72
35–39	51	668	750	302	70
40–44	60	556	670	324	47
45–49	95	574	682	404	45
50–54	162	641	517	321	32
55–59	246	645	511	296	37
60–64	213	629	537	214	22
65–69	250	460	431	237	32
70–74	235	409	323	120	20
75–79	301	248	219	85	22
80–84	215	192	126	46	16
85–89	105	94	64	26	5
90 a více	32	24	13	2	3
nezjištěno	7	6	4	1	44
celkem	3 307	6 265	7 270	3 481	626
věková skupina	trvalý pobyt mimo Uherské Hradiště				
	ZŠ	SŠ-	SŠ+	VŠ	nezjištěno
15–19	62	2	9	0	9
20–24	34	41	85	14	3
25–29	27	71	114	80	3
30–34	19	58	91	66	1
35–39	15	59	59	34	1
40–44	7	41	41	20	1
45–49	14	40	33	12	1
50–54	12	31	15	10	1
55–59	21	25	16	11	2
60–64	16	20	11	6	2
65–69	13	14	6	3	0
70–74	22	7	12	2	0
75–79	25	13	3	0	3
80–84	31	4	6	1	0
85–89	11	7	7	0	0
90 a více	5	1	0	0	0
nezjištěno	0	0	0	0	9
celkem	334	434	508	259	36

Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: **ZŠ** základní včetně neukončeného; **SŠ-** střední bez maturity; **SŠ+** střední s maturitou; **VŠ** vysokoškolské

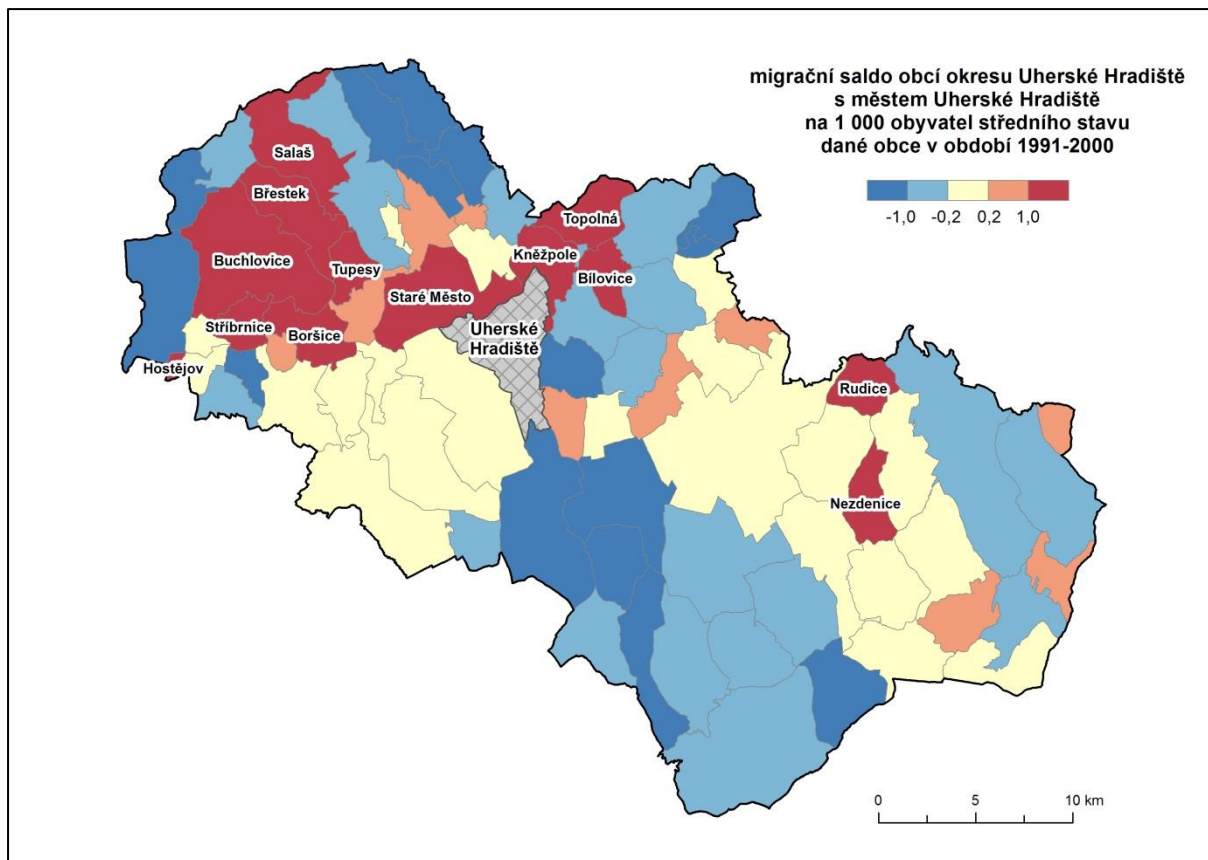
Příloha 2b: Obyvatelstvo s obvyklým pobytem v Uherském Hradišti bez trvalého pobytu v tomto městě podle vzdělání a věkových skupin v roce 2011

věková skupina	celkem				
	ZŠ	SŠ-	SŠ+	VŠ	nezjištěno
15–19	1 137	57	87	0	79
20–24	142	294	1 090	220	42
25–29	97	396	709	568	53
30–34	101	544	836	475	73
35–39	66	727	809	336	71
40–44	67	597	711	344	48
45–49	109	614	715	416	46
50–54	174	672	532	331	33
55–59	267	670	527	307	39
60–64	229	649	548	220	24
65–69	263	474	437	240	32
70–74	257	416	335	122	20
75–79	326	261	222	85	25
80–84	246	196	132	47	16
85–89	116	101	71	26	5
90 a více	37	25	13	2	3
nezjištěno	7	6	4	1	53
celkem	3 641	6 699	7 778	3 740	662

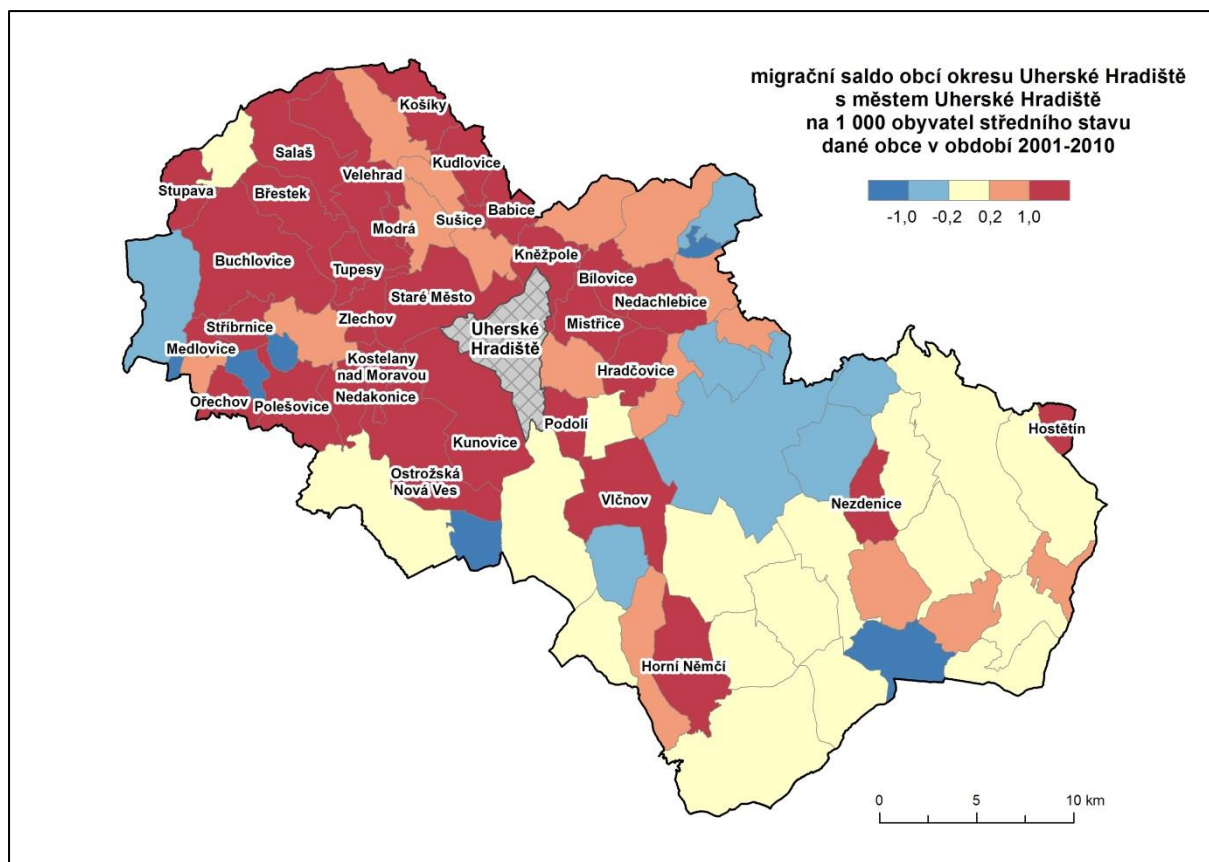
Zdroj: ČSÚ 2013; výpočty KGG UP v Olomouci 2015

Pozn.: **ZŠ** základní včetně neukončeného; **SŠ-** střední bez maturity; **SŠ+** střední s maturitou; **VŠ** vysokoškolské

Příloha 3a: Migrační saldo obcí okresu Uherské Hradiště s městem Uherské Hradiště v období 1991–2000

Příloha 3b: Migrační saldo obcí okresu Uherské Hradiště s městem Uherské Hradiště v období 2001–2010

Příloha 3c: Migrační saldo obcí okresu Uherské Hradiště s městem Uherské Hradiště v období 1991–2012

